

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Εκοπτεία
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκόντων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 19

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΩΡΙΑΝΤΑΣ ΙΖ' — ΚΑ'

Εισαγωγή — Μετάφρασις — Σκόλια
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ. ΣΤΑΜΟΥ
Θεολόγου - Γυμνασιάρχου

Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΚΑΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΙΣ ΤΟΥΤΕ ΑΡΧΟΝΤΑΣ, ΠΟΥ ΑΠΕΣΤΑΛΕΝΑΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΗΡΕΔΙΟΥ, Ε ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ
ΤΩΝ ΜΑΓΙΣΤΡΩΝ, ΔΙΑ ΝΑ ΕΞΕΤΑΣΟΥΝ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΙΤΑΙΣΑΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ ΤΩΝ ΑΝΑΡΙΑΝΤΩΝ.

1. Σὲ κατάλληλον καιρὸν ὑπεβάλαμεν ὅλοι ἀπὸ καινοῦ
σήμερον· Εὐλογητὸς ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ ὁποῖος
μόνος ἔχει τὴν δόξαν καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ ἔργα καταπλη-
κτικὰ (Ψαλμ. 71, 18). Διότι καὶ θαυμαστὰ καὶ παράδοξα πρῶ-
τα ἔκουν γίνεσθαι. Πάλιν ὁλόκληρος καὶ λαὸς ὅσον πολὺς,
ἐνῷ ἐμελλε νὰ καταποντοῖται.¹⁷¹ Α καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν θυ-
θὺν καὶ νὰ καθῇ τελείως καὶ ὁλοκληρωτικῶς, σὲ ἓνα λεπτό
τῆς ὕψους ἀπὸ κάθε κίνδυνον ναυαγίου τὸν ἀπῆλλαξε. Ὡς τὸν
εὐχαριστοῦμεν λοιπὸν ὅτι μόνον διότι τὴν τρικυμίαν κα-
τέπευσεν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπέτρεπεν αὐτῇ νὰ γίνῃ· ὅτι μόνον
διότι ἀπὸ τοῦ ναυαγίου μὴς ἐγλύτωσεν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπέτρε-
ψε σὲ τὸσον μεγάλην ὀνυχίαν νὰ καταπέσωμεν καὶ νὰ κρε-
μασθῇ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας ὁ ὀλεστικὸς κίνδυνος. Ἔτσι πα-
ρήγγειλε καὶ ὁ Παῦλος, διὰ κάθε τι νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν
Θεόν. Ὅταν δὲ εἴπῃ· εἰς κάθε τι νὰ εὐχαριστῆτε τὸν Θεόν·
(Α' Θεσ. 5, 18) τοῦτο λέγει, δηλαδὴ νὰ μὴ εὐχαριστῆτε
μόνον, ὅταν περάσωμεν τὰ κακά, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν χρόνον
καὶ ὑπάρχουν. «Διότι εἰς ἐκείνους ποῦ ἀγαποῦν τὸν Θεόν
ὅλα συνεργοῦν διὰ τὸ καλὸ τοῦς» (Ρωμ. 8, 28). Β
Ἀς εὐχαριστήσωμεν αὐτὸν διὰ τὴν ἁγίαν τὴν πειρασμῶν
καὶ διὰ μὴ ἀπομονώσωμεν τοὺτους ποτὲ. Ὡς καταγινώμεθα
μὲ προσευχάς, μὲ συνεχεῖς ἱκεσίας, μὲ εὐσεβεῖαν πολλήν.
Εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅταν ἡ φοβερὰ τῶν κακῶν τοῦτων πυρκαϊὴ
ἀναψῇ, εἶπεν ὅτι δὲν εἶναι καιρὸς διδασκαλίας, ἀλλὰ και-
ρὸς προσευχῶν. Τοῦτο λοιπὸν καὶ πέρα ποῦ ἐβόων λέγει·
ὅτι τώρα κυρίως εἶναι καιρὸς προσευχῶν παρὰ πρωτότερα
κῆρα κυρίως εἶναι καιρὸς δακρύων καὶ κατανύξεως καὶ ψι-
χρῆς συνετριμμένης καὶ πολλῆς προθυμίας καὶ πολλῆς ἀσφα-
λείας. Διότι τότε μὲν αὐτῇ τῶν θλίψεων ἡ φύσις καὶ χυμὸς
νὰ θέλωμεν μὴ ἐκμεν νὰ εἴμεθα συνεσταλμένοι καὶ ἀσφα-

ερεὺς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν
Γραμματεὺς Συντάξεως

νεις και μὲς ὠδηγοῦσε πρὸς μεγαλειότητα εὐσεβείαν· τὴν δὲ ἐπεὶ ὠδηγῆθη ὁ καλὸς καὶ τὸ σύννομον τῶν θλίψεων ἐπέμεινε. Ὁ ὑπάρχει φόβος μήπως κλίνωμεν πρὸς τὴν ραθυμίαν, μήπως ἡ ἀνεπίεξή μας κἀμὴ ἐμελεστέροις, μήπως καὶ δι' ἡμῶς εἴη κάποιος; «Ὅτε τοὺς παρέδιδεν εἰς θάνατον, τότε ἀπὸ τὸν φόβον τοὺς ἐλάτουν αὐτὸν καὶ ἐπέστρεφον εἰς μὴν τὸν δρόμον τῆς ἀμαρτίας, τὸν ὅποιον ἐβάδιζον καὶ ἀπὸ δρόμου βοθέας κατέφυγον πρὸς τὸν Θεόν» (Ψαλμ. 77, 34). Αὐτὸ εἶπεν καὶ ὁ Μωϋσῆς σιωπῶντος τοῦ Ἰουδαίου λέγων· «Ἀκούε φῶγες καὶ πῆρες καὶ κορτάρες, θυμῶσιν Κύριον τὸν Θεὸν σου» (Δευτ. 9, 12-13). Τώρα ἡ εὐγνωμοσύνη σας θά φωνῇ, ἂν ἐξακολουθήσετε νὰ παραμένετε εἰς τὴν ἰδίαν ἐκλήθειαν. Διότι τότε μὲν πολλοὶ εἰς τὸν φόβον καὶ τὴν ἐφοδὸν τῶν κακῶν ἀπέδιδον τὸν ἑαυτὸν, ποὺ εἴχατε, τὰς θύρας θὰ ἀνέμενον ἀποκλειστικῶς σὲ οὐδὲ τὸ κατόρθωμα γόστου, ἂν ἐμικλοῦσθε νὰ διατηρῆτε τὴν ἰδίαν πρὸς τὴν ἀρετὴν προθυμίαν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰ παιδιὰ. Τὸ παιδί ἐπ' ὅσον διατελεῖ ὑπὸ τὴν παιδαγωγίαν αὐστηροῦ παιδαγωγοῦ καὶ ζῇ μὲ ἀσφαρσίαν καὶ κομῆτητα. Ὁ δὲν προσεγγεῖ εὐγενῆς τὸν θαυμασμόν διότι ὅλοι εἰς τὸν φόβον τοῦ παιδαγωγοῦ ἀποδίδουν τὴν ἀρετὴν τοῦ νέου· ὅταν ὅμως ἀποβάλλῃ τὴν ἀνταγκαστικὴν ἐκείνου ἐπιτροχὴν καὶ μείνῃ εἰς τὴν ἰδίαν σφεινότητα, τότε καὶ τὴν ἀσφαρσίαν, ποὺ εἶχε προηγουμένως εἰς αὐτὸ ὅλοι ἀποδίδουν. Τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡμεῖς δεῖ κάμναι. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς δεῖ μένουμεν εὐλαβείας, διὰ νὰ λάβωμεν πολλὴν τὴν ἔπαινον παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν προηγουμένην μαρτυρίαν. Ἐν ἀναριθμητὰ κακὰ περιμέναμεν νὰ μὲς ἐβόσκει, ἀντιπροσέοι δὲ μὲς νὰ διαρροῦν, τὰ πᾶσι μὲς μὲς τοὺς κατοικοῦντων τὸ καὶ οὐδὲν, ἡ πόλις μας νὰ καθῇ ὑπὸ τὸν κόσμον, καὶ τὰ λείψανά της νὰ ἐξαφανισθῶν τελείως, τὸ δὲ ἀρτὸν νὰ διαδεχθῇ τὸ ἔρημον κατὰ τὸν ἔδαφος αὐτῆς. Τότε ἤμεις εἶπα ὅτι ὅλα αὐτὰ ἦσαν προσδοκία μόνον καὶ δὲν ἐπραγματοποιήθησαν. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ θαυμαστόν, διὰ ἡλικίαν τῶν μεγάλων κινδύνων ἀπεράκρυνεν ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ μεγάλως μὲς εὐεργέτησε, καὶ τὴν πόλιν μὲς ἐστῆσε καὶ οὐκ ἔστι πᾶσι μὲς τοῦτο 172 Α καὶ τῆς συμφορῆς δοκιμασίαν μὲς ἔκανε. Μὲ ποῖον τρόπον, θὰ σὲς τὸ εἶπω τώρα. «Ὅταν οἱ ἀπεσταλμένοι παρὰ τοῦ βασιλέως, διὰ νὰ κάμωσι ἀνακρίσεις διὰ τὰ γεγονότα, συνεκρότησαν τὸ φοβερόν ἐκεῖνο βικυπτήριον καὶ ὅλους ἐκαλοῦσαν νὰ δώσωσι λόγον δι' ὅσα εἶχον γίνῃ καὶ διαφορά εἴη θανάτων ἀνέμενον ὅλοι, τότε οἱ μοναχοὶ ποὺ κατοικοῦσαν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρων ἀπέδειξαν τὴν ἰδικὴν τῶν φιλοσοφῶν. Ἐνῶ ἐπὶ τῶς εἴη ἔρευναν κλεισμένον εἰς τὰς καλύβας τῶν, χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς

παρακαλῶν, χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς συμβουλεύσῃ, ἐπειδὴ εἶδον τὸσον σύννεφον κακῶν νὰ περιβάλλῃ καὶ ἀπειλῇ τὴν πόλιν, ἀφύσταντες τὰς σκιὰς καὶ τὰ σπῆλαια αὐτῶν ἀπὸ παντοῦ συνεβροσάθησαν καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν ὡς ἄγγελοι ἐξ οὐρανοῦ. Ἐ καὶ ἡ πόλις ὠροῖτο τότε μὲ οὐρανόν, διότι παντοῦ οἱ ἄγιοι οὗτοι ἐφαίνοντο καὶ μόνον μὲ τὴν ὄψιν τοὺς παραγορευοῦσαν ἐκείνους, ποὺ ὑπέφερον καὶ τοὺς ἔκανον νὰ περαιοῦν κατὰ συμφορὰν. Διότι πῶς, βλέποντες ἐκείνους, δὲν περιέπαυε τὸν θάνατον; Δὲν ἔδειξε περιφρόνησιν πρὸς τὴν ζωὴν; Καὶ δὲν ἦτο τοῦτο μόνον τὸ θαυμαστόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι καὶ εἰς τοὺς ἰδίους τοὺς ἀρχοντας ὄφθ' ἐπῆγαν, μὲ θάρρος ὠμίλησαν ὑπὲρ τῶν ὑπευθύνων καὶ ἦσαν ἔτοιμοι τὸ αἰνῶν τοὺς νὰ χύσωσι καὶ τὸ κεφάλι τοὺς νὰ κάσωσι. Ὁ ὥστε τοὺς παλαίφροντας ἀπὸ τὰ κακὰ ποὺ τοὺς περιέμεναν, νὰ τοὺς γλυτώσωσι καὶ εἶπον ὅτι δὲν θὰ ἀπομαρτυροῦν ἀπ' ἐκεῖ ὥστε ὅταν, ἡ λυπηθῶν τὸν λαόν τῆς πόλεως οἱ δικασταὶ καὶ τὸν ἀπαλλάξουν πάσης κατηγορίας ἡ βασις μὲ τοὺς ὑπευθύνους τοὺς στείλουν καὶ αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα. Διὰ θεοφοβούμενος εἶναι, λέγουσι ὁ βασιλεὺς μας, ποὺ ἐξουσιάζει τὴν Οἰκουμένην, πιστός, ζῇ μὲ εὐσεβείαν καὶ ἡμεῖς λοιπὸν ἐξοπλιστὰς θὰ τὸν συμπεριλάβωμεν μὲ τὴν πόλιν. Δὲν θὰ σὲς ἐπιτρέψωμεν οὐτε θὰ ἀνεκθάρμεν νὰ δώσετε τὸ ἔμφος εἰς τὸ αἷμα, οὐτε νὰ κάψετε κεφάλαια. Ἐάν σὲς δὲν ὑποχωρήσετε καὶ ἡμεῖς μαζί μὲ αὐτοὺς ἐξάπαντος θὰ ἀποθάνωμεν. Φοβερά μὲν εἶναι ὅσα ἔχουν τολμηθῇ καὶ τοῦτο τὸ παραδειγμα καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ δὲν ὑπερβαίνει τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως ἡ γενομένη παρανομία. Ὁ λέγεται ὅτι κάποιος ἐξ αὐτῶν εἶπε καὶ ἄλλον λόγον γεμῆτον ἀπὸ φιλοσοφίαν, ὅτι οἱ μὲν ἀνδριάντες, ποὺ ἐπῆσαν κάτω, ἐστήθησαν πάλιν καὶ τὴν μορφὴν, ποὺ εἶχαν ἐπῆραν καὶ ὅτι ἔγινε γρήγορα διαρκήσῃ σὲς ὅμως ὅν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ φανερώσῃ, πῶς θὰ ἡμπορέσῃτε νὰ ἐπανορθώσετε τὸ κακὸν ποὺ θὰ κάμνεται; Πῶς θὰ ἡμπορέσῃτε νὰ ἀναστήσετε ἐκείνους, ποὺ θὰ φανερώσῃτε καὶ τὰς φυκάς εἰς τὰ σώματα νὰ ἀποδώσετε; Πολλὰ καὶ περὶ κρίσεως εἰς αὐτοὺς εἶπον.

2. Πῶς δὲν θὰ ἐκπλαγῇ, πῶς δὲν θὰ θαυμάσῃ τὴν φιλοσοφίαν τῶν ἀνδρῶν τούτων; Διότι ἐν τῷ παραδείγματι μὲς μπερῆς ἐνδὲς ὑποδίκου, ἡ ὁποία ἀφ' ἑαυτῆς τὸ κεφάλι τῆς, καὶ ἔδειξε τὰ ὅπλα μαλλιά της. Ἐ ἔπασσε τὸν καλὸν τοῦ ἵππου ἐνδὲς ἐξ ἐκείνων, ποὺ ἐπράττειτο νὰ εἶναι δικαστὴς καὶ τρέκοιτο μαζί μὲ αὐτὸν διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς κατὰ τὸν δὲν τοῦ τρόπου τούτου νὰ ἐκσέλη μαζί μὲ αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐξέπληξεν ὅλους καὶ ὅλοι ἐθαυμάσαμεν τὴν φιλοσοφίαν καὶ μεγαλοφυΐαν της, πῶς δὲν πρέπει περισσύτε-

ρον νὰ θαυμάσωμεν αὐτοὺς καὶ ἐκπλαγῶμεν διὰ τὸ παράδειγμα τῶν· Διότι ἐκεῖνοι, ὅν ἤθελεν ἀποθάνει διὰ τὸ παιδί τῆς, τὸ πρῶτον δὲν θά ἦτο καθόλου θαυμαστόν, ἐπειδὴ μεγάλη εἶναι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἡ δύναμις καὶ ἀκατόβητος ἡ μητρικὴ σπογγή· οὗτοι ὅμως ἐκείνους ποῦ δὲν ἐγέννησαν, οὐτε ἀνέθρεψαν, μᾶλλον δὲ οὐτε κἄν εἶδαν, τοὺς ἀποίους βέν ἤκουσαν, τοὺς ἀποίους οὐδέποτε συναναστράφησαν, τοὺς ὁποίους μόνον ἀπὸ τὴν συμφορὰν τῶν ἐγνωρίσαν, τόσον πολὺ ἠγάπησαν. ¹⁷³ Ἀ ὥστε καὶ ἀναριθμήτους ἂν εἶχαν ψυχὰς, νὰ προτιμῶσιν νὰ τὰς θυσιάσωσι διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν. Μὰ ποῦ εἰπὴς δὲ οὐ δὲν ἐπαγγήσαν, οὐτε ἔχουσιν τὸ πλῆμα τοὺς λάβε ὅμως ὑπ' ὄψιν σου διὰ τὸσον θάρρος ἐδειξαν ἀπέναντι ἐκείνων, ποῦ ἐδίκασαν, ὅσον μόνον ἐκεῖνοι ποῦ ἔχουν ἀποφασίσει νὰ ἀποθάνουν ἦτο φυσικὸν νὰ δεῖξουν καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν ἐτρέξαν ἀπὸ τὰ ὅρη εἰς τὸ δικαστήριον. Διότι ἐάν πρωτότερα δὲν εἶχαν προετοιμασθῇ διὰ καθε σφαγὴν δὲν θά ἠμποροῦσαν τότε νὰ μεταχειρισθῶν τὴν ἐλευθεροστομίαν καὶ νὰ δεῖξουν τὴν μεγαλοψυχίαν. Διότι δὴν τὴν ἡμέραν ἐπενοῦσαν καθήμενοι ἐμπρὸς εἰς τὰς θύρας τοῦ δικαστηρίου. ^Β Ἔπειτα νὰ ἀρπάξουν ἀπὸ τὰ κέρια τῶν δημίων ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐπρόκειτο νὰ μεταφέρουν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως.

Ποῦ εἶναι τώρα ἐκεῖνοι ποῦ φοροῦν τοὺς τριβunos⁸⁵ καὶ ἐπιδεικνύοντες μεγάλην γενειάδα καὶ ρόπαλα εἰς τὴν δεξιάν κείρα φέροντες οἱ φιλόσοφοι τῶν Ἑθνικῶν, τὰ κυνικά⁸⁶ καθάρματα, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀβλαπτεροὶ ἀπὸ τὰ σκυλιὰ, ποῦ καθίστανται κοντὰ εἰς τὸ πρᾶξθαι, ὅταν τρώγωμεν, καὶ διὰ νὰ γεμίσουν τὸ στομάχι διὰ τὰ κἄνουν; Ὅλοι ἐγκατέλειπον τότε τὴν πόλιν, οἱ ἔφυγον μακριὰ, εἰς τὰ σπήλαια ἐκρόβησαν, μόνον δὲ ἐκεῖνοι, ποῦ μὲ τὰ ἔργα τοὺς φανερόνουν τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν, ὅν νὰ μὴ εἶκε συμπεῖ κανένα κακὸν εἰς τὴν πόλιν, μὲ τοιαύτην ἀρεσίαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνεφανίσθησαν. ^Γ Καὶ αὐτοὶ μὲν ποῦ καταικύνουν εἰς τὰς πόλεις, εἰς τὰ θοῦνὰ καὶ εἰς τὰς ἐρήμους ἐπέταξαν οἱ δὲ πολῖται τῆς ἐρήμου εἰς τὴν πόλιν εἰσῆλθον, ἀποδεικνύοντες διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας δὲν ἔπαυε νὰ τονίζω, οἱ ἐκείνων ποῦ ζῇ μὲ τὴν ἀρετὴν οὐτε ἡ κάρμινος δὲν θά ἠμπορέσῃ νὰ τὸν εὐλόγη. Τόσον ὑψηλότερα οὐτὶ εἰς γίνεται ἡ ψυχὴ ποῦ φιλοσοφεῖ καὶ ἀπὸ τὰ καλὰ καὶ

⁸⁵ Ἰδοὺ. Ὁ τριβὺν ἦτο καλλίον ἐπαγωγόν, τὸ ὅποιον ἀφάρουν οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, οἵτινες ἔτρεπον καὶ γενειάδα. Δι' ὃ καὶ ὁ Ἰουλιανός, θεωρῶν αὐτὸν φιλόσοφον, ἐπὶ τρεῖς γένειον καὶ ἔγραψε σχετικὴν περὶ αὐτοῦ πραγματείαν.

⁸⁶ Ἑθνικά· τοὺς κινικούς φιλοσόφους.

ἀπὸ τὰ λυσιπρά, ὅσοι οὐτε ἀπὸ ἐκεῖνα ἀποκαυνώμεται, οὐτε ἀπ' αὐτὰ καταπίπτεται καὶ καταβάλλεται, ἀλλὰ μένει ἡ αὐτὴ εἰς δὲ, ἐπιδεικνύουσα δι' οὕτων τὴν ἰσχύϊν τῆς ἰσχύϊν καὶ δόναμιν. Διότι καὶ δὲν κατέβαλον αἱ σημεριναὶ δυσκαλαὶ περιστάσεις· Ἐκεῖνοι ποῦ εἶδον τὰ πρῶτα πολιτικά ἀξιώματα μετὰ τοῦ μας, ^Δ οἱ εὐρισκόμενοι γενικῶς σὲ ὁκτώματα, οἱ ἔχοντες γύρω τοὺς ἀπειρον πλοῦτον, οἱ ἔχοντες πολὺ θάρρος πρὸς τὸν βασιλέα, ἀφάρσαντες ἔργα διὰ τὰ σπῆτα τῶν, ἐσκέπτοντο διὰ τὴν ἰσχύϊν τῶν σωτηρίαν, καὶ κάθε φίλια καὶ συγγένεια τότε δὲν ἐλαφρύνετο ὑπ' ὄψιν καὶ ἐκείνους ποῦ ὅσοι πολλὰ ἐγγνώριζον, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς συμφορᾶς ἤθελον νὰ μὴ γνωρίζουν καὶ ἤβοντο καὶ αὐτοὶ νὰ ἀγνοοῦνται ἀπὸ ἐκείνους. Οἱ Μοναχοὶ ὅμως, ἀνθρωποὶ πτωχοὶ, μὴ ἔχοντες τίποτε πέραν ἀπὸ τὸ εὐτελὲς φόρεμά τοὺς, ποῦ εἶχαν ἤσκει σὲ ἐξοχικὰ σπῆτα, ποῦ τίποτε δὲν ἐδεωροῦντο πρᾶνότερα οἱ εἶναι, ποῦ ἐμενον σὲ βασιλὰ καὶ καράδες, ὅν λέοντες, μὲ μεγάλο καὶ ὑψηλὸ φρόνημα, ἐνῷ οἱ αὐτοὶ ἦσαν φοβισμένοι καὶ ζαρωμένοι, ^Ε παρουσιάσθησαν εἰς τὸ μέσον καὶ τὸ κακὸν διώκωσαν, ὅα σὲ πολλὰς ἡμέρας, ἀλλὰ σὲ μὴ στιγμή. Καὶ ὅπως οἱ γεννωτάτοις ἐκ τῶν πολεμιστῶν χωρὶς κἄν νὰ συμπλακοῦν μὲ τοὺς ἐκθεοῦς, ἀλλὰ μόνον νὰ φονεύει εἰς τὴν παράταξιν καὶ νὰ φονεύουν τρέπουν εἰς φυγὴν αὐτούς, ὅα καὶ αὐτοὶ σὲ μὴ ἡμέρᾳ καὶ κατέβηκαν, καὶ συνωμίλησαν καὶ τὴν συμφορὰν ἔπαυσαν καὶ πρὸς τὰ καταφύγια τοὺς ἀνέβηκαν. Τόσον μεγάλο καὶ ἀποτελεσματικὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ φιλοσοφία, τὴν ὅποιαν ὁ Χριστὸς εἰσέγαγεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ διὰ τὴν ἀνασφῆρᾳ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς ἀξιώματούκους· ἄφοῦ καὶ αὐτοὶ ποῦ εἶχαν τὴν ἐξουσίαν νὰ δικάζουν καὶ τὸς ἀνατάτας ἀρχάς, ¹⁷⁴ Ἀ παρκαλούμενοι ὑπὸ τῶν μοναχῶν νὰ ἐκδόσουν ἐπεικὴ ἀπόφασιν εἶπον οὐ δὲν εἶναι κύριοι τῆς ἀποφάσεως διότι παρὰ τὸν βασιλέα, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους, ποῦ τὸν ὑβρίζουν, ὅταν τοὺς συλλάβῃ, νὰ μὴ τοὺς τιμωρήσῃ. Ἀλλ' οἱ μοναχοὶ μὲ τὸ μεγάλο τοῦ κύρος ἐπεβλήθησαν εἰς ὅλους καὶ διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ ἐπιμονῆς τῶν τοὺς ἠνάγκασαν νὰ πρᾶξουν, οὐτὸ τὸ ὅποιον δὲν εἶχαν ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν βασιλέα νὰ κάρουν.

Κατάρθωσαν δηλαδὴ νὰ πείσουν τοὺς δικαστάς, ὅταν ἀπεδείκνῃ ποῖοι ἦσαν ἔνοχοι, νὰ μὴ ἐκδόσουν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν, ἀλλὰ νὰ παραπέμψουν εἰς τὸν βασιλέα τὴν ὀκτωπικὴν ἀπόφασιν τῆς δίκης καὶ ὑπέστηντο. ^Β ὅτι ἐξάπαντος θά πείσωσιν ἐκεῖνον νὰ συγκρατῇ ἐκείνους, ποῦ τοῦ ἔπαισαν καὶ ἠτομάζοντο διὰ τὸ πρὸς τὸν βασιλέα τοῖς. Ἀλλ' αὐτοὶ, ποῦ ἐδίκασαν, σέβασθέντες τὴν φιλοσοφίαν αὐτῶν καὶ ἐκπαιγνέντες ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν φρόνημα τῶν, δὲν ἐπέτρεψαν νὰ κά-

μουν τὸ μεγάλο αὐτὸ ταξίδι. Τοὺς ὑποσέθησαν, διὰ τὴν λόβου γραπτὴν ἀναφορὰν αὐτῶν πρὸς τὸν βασιλέα, εἰς τὴν ἀποίαν νὰ ἐκθέσιν ὅτι θὰ τοῦ ἔλεγον προσφορικῶς, θὰ μεταθεῖν αὐτοὶ καὶ θὰ τοῦ τὴν δώσουν καὶ θὰ τὸν παρακαλέσων νὰ ἀρῇσιν ὅλην τὴν ὀργὴν του, τὸ ὅποσον καὶ περιμένονεν ὅτι θὰ γίνῃ. Διότι διὰ τὴν ἀπόφασιν ἀπηγγέλλετο, εἰσελθόντες εἰς τὸ δικαστήριον εἶπον λόγια γεμάτα ἀπὸ φιλοσοφίαν χριστιανικὴν καὶ ἐγγράφως παρακάλεσαν τὸν βασιλέα, καὶ τὴν κρίσιν τοῦ ὑπενωμίαν, καὶ τὰς κεφαλὰς των εἶπον ὅτι δύναται νὰ πάρῃ ἂν δὲν γίνῃ τοῦτο. Ὁ καὶ τοὺς λόγους των τοῦτους ἀποῦ ἔλαβον ἐγγράφως οἱ ἑκαταὶ ἀνακρίσαντες καὶ ἡ πράξις αὐτῇ λαμπρότερον ἀπὸ κάθε στέφανον θὰ στολίσῃ τὴν πόλιν μας. Καὶ τότε ὅσα ἐδόξουν συνέβησαν θὰ ἀκούσῃ ὁ βασιλεὺς, θὰ τὰ ἀκούσῃ καὶ ἡ μεγάλη πόλις, θὰ ἀκούσῃ καὶ ὁ ὅλος ὁ κόσμος, ὅτι τοιοῦτοι μοναχοὶ κατακοῦν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀντιόχειν, ὥστε νὰ ἐπιδεξύν ἀποστολικὸν ἥθος. Καὶ τότε, ποῦ διαβάλλονται τὰ γράμματα εἰς τὸ στρατιώτεον, ὅλοι θὰ θαυμάσουν τὴν μεγαλοφυσίαν αὐτῶν, ὅλοι τὴν πόλιν μας θὰ μακαρίσουν καὶ θὰ ἀποκρούσωμεν τὴν κακὴν περὶ ἡμῶν φήμην καὶ θὰ πεισθῶν ὅλοι, ὅτι ὅσα ἔγιναν δὲν ἦσαν ἔργα τῶν κατωίκων τῆς πόλεως, ἀλλὰ ἀνθρώπων ἔξων καὶ διεφθαρμένων. Ὁ καὶ ὅτι ὁρατὴ ἀποδείξει τοῦ καλοῦ ἔθους τῆς πόλεως θὰ εἶναι ἡ μαρτυρία τῶν μοναχῶν.

Ἄς μὴ ἀνησυχώμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί, ἀλλ' ὡς εἰρηθὰ αἰσιόδοχοι. Διότι ὅταν ἡ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους παρηγορία ἡμπέρεσε τὸσον μεγάλο κακὸν νὰ ἐμποδίσῃ, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν παρηγορία τὴν δὲν θὰ καταρθώσῃ. Ταῦτα καὶ πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς δε λέγωμεν, διὰ τὸν ταλαμὸν ὑπὲρ τῶν φιλοσόφων αὐτῶν νὰ μὴς ὁμιλοῦν. Ἀπὸ τὴν τωρινὴν στάσιν των εἶναι πολὺ φανερόν, ὅτι καὶ ὅσα ἔλεγοντο ὑπὲρ αὐτῶν διὰ προηγουμένων χρόνων ἦσαν ψέματα. Ἀπὸ τούτων ἐπίσης εἶναι φανερόν ὅτι καὶ τὰ προηγουμένα περὶ ἡμῶν, ἢ δηλαδὴ τὰ ὅσα ἔλεγοντο περὶ τοῦ Ἰωάννου καὶ Παύλου καὶ Πέτρου καὶ τῶν ἄλλων ὅλων ἦσαν ἄληθι. Διότι ἐπειδὴ τὴν εὐσέβειαν ἐκείνων διεδεχθήσαν, διὰ τοῦτο καὶ τὴν παρηγορίαν ἐκείνων ἐπέδειξαν. Ἐπειδὴ μὲ τὰς ἰδίους νόμους ἀντετάφησαν διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ἐξήλυσαν. Ὅποτε δὲν ἔχομεν ἀνάγκην γραπτῶν ἀποδείξεων διὰ νὰ δεξώμεν τὴν ἀποστολικὴν ἀρετὴν, διότι αὐτὰ τὰ πράγματα φωνάζουν καὶ οἱ μαθηταὶ τοὺς διδασκάλους δείκνουν. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην λόγων διὰ νὰ δεξιῶμεν τῶν Ἑβραίων τὴν φαντασίαν καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτῶν τὴν μικροφυσίαν, ἀφ' αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ σημερινὰ καὶ τὰ προηγουμένα φωνάζουν. 173 Α ὅτι ὅλα τὰ ἀνα-

φερόμενα εἰς αὐτοὺς εἶναι προμύθια καὶ σκητὴ καὶ ὑπακροσία.

Ὅχι μόνον δὲ οἱ Μοναχοί, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερεῖς τὴν ἰδίαν ἐπέδειξαν μεγαλοφυσίαν καὶ ἐξ ἰσοῦ εὐργετήσαν διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Καὶ ὁ μὲν ἀρχιερεὺς εἰς τὸ στρατιώτεον τοῦ βασιλέως ἐσῆγε, ὅσας δὲ εἰς δευτέραν μοῖραν ἀπὸ τὴν ἰδικήν σας ἀγάπην καὶ ὁ ἴδιος ἔτομος εἶναι νὰ ἀποθάνῃ ἂν δὲν πείσῃ τὸν βασιλέα. Οὗτοι δὲ παραμένοντες ἐδῶ καὶ τὸν ἴδιον ζῆλον μὲ τοὺς μοναχοὺς ἐπέδειξαντες μὲ τὰ ἴδια τὰ χεῖρα των κρατοῦντες τοὺς δικαστάς, δὲν ἐπέτρεπον εἰς αὐτοὺς νὰ εἰσελθῶν εἰς τὸ δικαστήριον, πρὶν ὑποσχεθῶσιν εἰς αὐτοὺς τὸ τῆς ἐκθέσεως τῆς δικῆς. Καὶ ὅταν πρὸς ἐβλεπον διὰ νεύματος νὰ δηλώνουν, ἀρνησιν, πολλὴν καὶ αὐτὰ πάλιν παρηγορίαν μετεχειροῦντο. Ὁ δὲ τὸς ἐβλεπον νὰ δηλώνουν σιγκατέθεν, τοὺς ἔπαιναν τὰ πόδια καὶ τὰ γόνατα, τοὺς φιλοῦσαν τὰ χεῖρα καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ τὰς ὁσας ἀρετὰς αὐτῶν ἐδεικνυν μὲ ὑπερβολήν, τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν ἐπιείκειαν αὐτῶν. Ὅτι δὲ ἡ παρηγορία αὐτῶν ἦτο ἀποτέλεσμα θρασύτητος, ἐρόνη προπάντων ἐκ τοῦ ὅτι κατεφίλησαν τὰ γόνατα αὐτῶν καὶ ἔπαισαν τὰ πόδια των διὰ δὲ πάλιν ταῦτα δὲν ἦσαν καλὰ καὶ, ὅτε εἶδος δουλοπρεπείας, ὅτε προήρχοντο ἀπὸ ἀνελεύθερον φρόνημα, τὸ γεγονός ἐμαρτύρησαν τὰ ἥθη των. Δὲν ἐκαρδίσαντες δὲ μόνον αὐτὰ τὰ καλὰ ἀπὸ τὴν πειρασμὸν τούτον, ἀλλὰ καὶ πολλὴν σαρρασίωσιν καὶ πολλὴν ἐπιείκειαν, καὶ ἔλαφν ἡ πόλις μας μεταβλήθη εἰς μοναστήριον. Ὁ δὲν ἤθελε δὲ στολίσῃ αὐτὴν κανεὶς τόσο, ἂν ἐστῆνεν εἰς τὴν ἀγορὰν χρυσοῦς ἀνδριάντας, ὅπως τότε εἶναι λαμπρά καὶ ἐνδοξος, διότι τοὺς ὠρεῖσιν σὺν ἀνδριάντας καρποὺς τῆς ἀρετῆς ἔδωκε καὶ τὸν ἴδιον τῆς πλοῦτον ἐφανέρωσε.

Ἀλλὰ οἱ διαταγαὶ τοῦ βασιλέως μὴς προξενοῦν λύπην θὰ μοῦ εἰπῇτε: ἀλλὰ ὅτε αὐτοὶ εἶναι πολλὴ θάρσος καὶ ἐπὶ πλέον πολλὴ μὴς ὠφέλεια. Διότι τὶ εἶναι φορτικόν, λέγε μου, σὲ παρακαλῶ, ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἔγιναν διὰ τῶν διαταγῶν τοῦ βασιλέως; Ὅτι τὴν ὀρχήστραν ἐκλείσει, ὅτι τὸν ἱππόδρομον τὸν ἔκαρπεν ὄσπον, διὰ ἀπέλειψε καὶ κατέκωσε τὰς πυλῶνας τῆς πονηρίας;

Μοκάρει νὰ μὴ ἀνοικθῶν αὐτὰ ποτὶ. Ἀπ' ἐκεῖ οἱ ρῆξαι τῆς ἡμοσύνης ἐβλάστησαν εἰς τὴν πόλιν, ὅτι ἐκεῖ προέχονται ὁ κείνοι, ποὺ διαβάλλουν τὸ ἔθος αὐτῆς, ποὺ πωλοῦν τὰς φωνὰς των εἰς τοὺς κορευτάς, ὁ ποὺ ἀντὶ τῶν ὀβολῶν παροδίδουν εἰς ἐκείνους τὴν σωτηρίαν των καὶ τὰ κάνουν ὅλα ἕνα κάτω. Δι' αὐτὰ, ἀγαπητέ μου, δυσανακαταίτι; Δι' αὐτὰ λοιπὸν πρέπει νὰ χαίρῃ καὶ εὐχαρίζῃ καὶ εὐχαριστῇ τὸν βασιλέα, δι-

ἡ ποινὴ αὐτοῦ μᾶς ἐγένετο διδασκαλία, καὶ ἡ τιμωρία παιδαγωγία, καὶ ἡ ὀργὴ διδασκαλία. Ἀλλὰ τὸ ὅτι μᾶς ἐκέλευσε τὸ λουτρά: Οὐτε τοῦτο εἶναι ἀνυπόφορον καὶ θά συντέλει μάλιστα ἐκεῖνοι, ποὺ ἔχον ἕκον τρυφῶν, ἀποκουνημένον καὶ ὑπρόσεκτον, κυρίως νὰ θέλουν, νὰ ἐπιανέλθουν εἰς ὅσον σύμφωνον μετὰ τὴν κριστιανικὴν φιλοσοφίαν. Ἀλλὰ τὸ ὅτι ἀπήρεσε τὴν πόλεως ἄξιωμα καὶ δὲν ἐπέτρεψε πλέον νὰ ὀνομάζεται Μητρόπολις: Ἀλλὰ τί ἐπρεπε νὰ κάμῃ; Ἐ Νὰ ἐπαινώσῃ τὰ συμβάντα καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ; Καὶ ποῖός δὲν ἤθελεν ἐπακρίνει αὐτὸν τότε, διότι οὕτε φαινομενικὴν ἀγανάκτησιν δὲν ἔδειξε; Δὲν παραπρεῖς πρὸς πατέρα, ὅτι πολλὰ τέτοια κάνουν εἰς τὰ παιδιὰ τους; Τὰ ἀποστρέφονται καὶ δὲν πρὸβουν μαζὶ τους. Τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς ἔκαμε, τοιαύτας ἐπιβαλὼν τιμωρίας, αἱ ὅσαι καμμίαν μὲν βλάβην δὲν φέρουν, ἀλλὰ πολλὴν διδασκασίαν. **176** Ἀ Σκέψου τί περιμέναμε νὰ μᾶς συμβοῦν καὶ τί συνέβησαν καὶ τότε θὰ ἐνοησάμεν πολὺ καλὸ τοῦ Θεοῦ τὴν εὐεργεσίαν.

Διπτεῖσαι διότι ἔχει ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τὴν πόλιν τὸ ἄξιμά της; Μόθε δὲ πρῶτον εἶναι τῆς πόλεως ἄξιωμα καὶ τότε θὰ καταλάβῃς πολὺ καλὰ, ὅτι ἂν οἱ κάτοικοι αὐτῆς δὲν τὸ προδώσουν, κανεὶς ἄλλος δὲν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ τῆς τὸ ἀφαιρήσῃ. Ἄξιωμα λοιπὸν τῆς πόλεως δὲν εἶναι τὸ νὰ εἶναι Μητρόπολις, οὐτε τὸ νὰ ἔχῃ μεγάλα καὶ ὠραία οἰκοδομήματα, ὅτε πολλοὺς στόλους καὶ στοὰς κύριων οὐρανοῦ καὶ τάτους διὰ κεραυνοῦ, οὐτε τὸ νὰ ἀναφέρεται πρώτη ἀπὸ τὰς ἄλλας πόλεις, ἀλλὰ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐσεβεία τῶν κατοίκων της. Τοῦτο εἶναι καὶ ἄξιωμα καὶ στολιμὸς **B** καὶ ἀσφάλεια τῆς πόλεως καὶ ἂν δὲν ὑπάρκῃ, εἶναι ἡ εὐτελεστέρα ἀπ' ὅλης τὰς πόλεως καὶ ἂν ἀκόμη ἀναριθμήτους ἀπὸ βασίλεις τιμὰς ὑπολαμβάνῃ. Θέλεις νὰ μάθῃς τῆς πόλεως σου τὸ ἄξιμα; Θέλεις νὰ γνησκῇς τὰ πατρικὰ τῆς προνομίας καὶ κοσμήματα; Ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ εἰπὼ μετ' ἀκριβείας, ὅχι διὰ νὰ μάθῃς μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τὰ ἡγήσῃς. Ποῖον λοιπὸν εἶναι τῆς πόλεως μας τὸ ἄξιμα; «Συνέστη πρῶτον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ νὰ ὀνομασθῶν Χριστιανοί» (Πράξ. 11, 26). Τοῦτο δὲ καμμία ἄλλη πόλις τοῦ κόσμου δὲν ἔχει, οὐτε καὶ αὐτὴ ἡ Ρώμη. Διὰ τοῦτο πρὸς ὅλον τὸν κόσμον δύναται νὰ ἀπεισῇ ἀφάβα, διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Χριστόν, διὰ τὸ θάρρος, διὰ τὴν ἀνδρείαν ἐκείνην. Θέλεις νὰ ἀκούσῃς **C** καὶ ἄλλον τῆς πόλεως ἄξιωμα καὶ ἐγκώμιον; Πείνω φοβεριστὰν κάποτε ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ἀντιοχείας ἀπεσπασάν νὰ στείλουν, ἀνάλογα μετὰ τὴν οἰκονομικὴν καθενὸς εὐκολίαν, βοήθημα πρὸς τοὺς Χριστιανούς κατοίκους τῶν Ἱεροσολύμων (Ἀγ. 28-29). Ἰδοὺ καὶ δευτέρον ἄξιωμα, ἡ ἐκδήλωσις

ἀγάτης εἰς τὸν καιρὸν πείνας. Δὲν τοὺς ἠμπούουν ἡ περιστάσις, οὐτε τοὺς ἔκαμεν ἀμελεῖς εἰς τὸ καθῆκον ἡ ἀνομιὰ τῆς συμφορᾶς; Ἀλλὰ εἰς ἐποχὴν, ποὺ ὅλοι τὰ ἔξνα μαζεύουν, τότε αὐτοὶ τὰ ἰδικὰ τους ἀγαθὰ ἔδιδον ὅχι μόνον εἰς τοὺς πλησίον των εὐμετακίτους ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μακρὰν. Ἐβλεπόμενοι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον; Θέλεις νὰ μάθῃς καὶ ἄλλο ἄξιωμα τῆς πόλεως; Κατήλθον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν περικαί ἐκ τῆς Ἰουδαίας, οἱ ὅποιοι ἐνόθευσον τὸ κηρυγμα διὰ τῆς εἰσαγωγῆς Ἰουδαϊκῶν παρατηρήσεων. **D** Οἱ Ἀντιόχειες δὲν ἐδέχθησαν μετὰ τὴν αἰσθητὴν καὶ καὶνοτομίαν ταύτην, οὐτε ἡκούσαν, ἀλλὰ ἀφοῦ συνήλθον καὶ ἔκαμαν σύσκεψιν, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐστειλαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν καὶ συνετέλεσαν διὰ τούτου, ὥστε οἱ Ἀπόστολοι, καθαρὰ δόγματα, ἀππλάγημένα ἀπὸ κάθε ἰουδαϊκὴν ἀδυναμίαν, νὰ ἀποστελλοῦν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης. Τοῦτο εἶναι τῆς πόλεως μας τὸ ἄξιμα, τοῦτο δίδει εἰς αὐτὴν τὴν προεδρίαν, τοῦτο τὴν κάνει Μητρόπολιν ὅχι εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' εἰς τὸν οὐρανόν, ἀφοῦ εἶναι βέβαιον ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι τῆς γῆς φθαίρει καὶ προσκωπῇ. **E** εἶναι καὶ μαζὶ μετὰ τὸν ὅσον τοῦτον καταλύονται, πολλὰς δὲ φορὰς καὶ πρὸ τοῦ τέλους τῆς ζωῆς ταύτης ἐξαφανίζονται, ὅπως καὶ τώρα ἐγενε. **Δι'** ἐμὲ πόλις, ποὺ δὲν ἔχει εὐσεβεῖς πολίτας, εἶναι κατωτέρα ἀπὸ κάθε χωρὶ καὶ δὲν ἔχει οὐτε ὅσον ἓνα σπύλιον. Καὶ διὰ τὸ νὰ ἀναφέρω πόλιν; Διὰ νὰ μάθῃς δὲ καλὰ, ὅτι πρῶτον ἡ ἀρετὴ εἶναι κόσμημα εἰς τοὺς κατοίκους, δὲν θὰ σοῦ ἀναφέρω πόλιν, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι σημαντικότερον ἀπὸ κάθε πόλιν, τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦτο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα θὰ σοῦ παρουσιάσω εἰς τὸ μέσον καὶ ἐξ αὐτοῦ θὰ προσπαθῶς τοῦτο νὰ σοῦ ἀποδείξω. Αὐτὸς δηλαδὴ ὁ ναός, εἰς τὸν ὅποιον θυσιᾶ καὶ προσευκαὶ καὶ λατρεῖα ἐτελοῦντο, ὅπου τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ τὰ Χερουβείμ καὶ ἡ διαθήκη καὶ ἡ στήλη καὶ ἡ χρυσή. **177** **A** τὸ μεγάλα σύμβολον τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ὅπου χρημοὶ ἐκ τῶν ἁγίων συνεκαί ἐφέροντο, ὅπου προφῆται θεοπνευματοὶ ὑπῆρξαν, τοῦ ὁποῦ το σκέψιν δὲν ἦτο ἀνθρωπίνης τέχνης, ἀλλὰ τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ ἔργον, ὅπου οἱ τοῖχοι ἀπὸ παντοῦ ἑλομένων μετὰ ἄσθονον χρυσὸν καὶ συνεδυσάθη ὑπερβολικὴ πολυτέλεια καὶ τῆς τέχνης ἡ ἀκριβεία εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ὁ ναὸς αὐτός νὰ εἶναι μοναδικὸς εἰς τὸν κόσμον τότε, ἡ μᾶλλον ὅσα μόνον ἡ ἀκριβεία τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ συνήργησεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐκείνην. Διότι οὐτε μόνος του, οὐτε ἀπὸ ἰδικῆς του ἐπινοίας, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀφοῦ ἐμαθεν ὅλα ὁ Σολομὼν **B** καὶ τὸ σχεδιάγραμμα ἀφοῦ τοῦ ἐπέστη ἐκ

τοῦ οὐρανοῦ," τότε αὐτὸν ἐσκέδασε καὶ ἀνέγειρε. Ἀλλ' ὁ φόβος οὗτος καὶ θαυμαστὸς ναθε καὶ ὄχιος, ἀπὸ ἐκείνων, ποὺ εὐλαβῶς τὸν μετεχειρίσθησαν ἀπέθανον, τόσον πολὺ ἡμιρᾶσθη καὶ περιεφρονήθη καὶ ἐθεβηλάθη, ὥστε πρὸ θεοῦ αἰσῆς τῆς ἀλώσεως" νὰ καλῇται σπῆλαιον ληστῶν καὶ ὑαίνης (Ματθ. 21, 13) καὶ κατοπιν εἰς ἀκόθαρτα καὶ θέτηλα χέρια βαρβάρων νὰ παροδοθῇ. Θέλεις νὰ μάθῃς ὅτι τὸ ἴδιον συνέβη καὶ εἰς πόλεις; Τί ἦτο λαμπρότερον ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Σοδόμων; Διότι καὶ οὐκία καὶ οἰκοδομήματα λαμπρὰ καὶ τελεχὲς εἶχον καὶ περιεχθὲν πλουσίαν μὲ ἑκάστος εὐφρον καὶ μὲ τὸν παράδεισον τοῦ Θεοῦ ὁμοιοῖον, ἐνῷ ἡ καλὴ τὸ Ἀδράμ C εὐτέλης καὶ μικρὰ ἦτο καὶ καμμίαν ἀσφάλειαν δὲν εἶχε. Ἀλλ' ὅμως, ὅταν κάποτε ἐγίνετο πόλεμος μὲ βαρβάρους, τὰς μὲν πόλεις, ποὺ εἶχον τελεχὲς κατέσκαψαν καὶ ἐκυρίευσαν οἱ βάρβαροι καὶ τοὺς κατοικοῦντας τιν, ἀπὸ ἑλᾶθον ἄς αἰχμαλώτους, ἀνεχώρησαν, τὸν πολίτην ὅμως τῆς ἐρήμου, τὸν Ἀδράμ, ὅταν τοὺς ἐπετίθη, δὲν ἠμπόρουν νὰ νικήσουν (Γεν. 14). Καὶ ἦτο πολὺ εὐλογον τοῦτο, διότι ἀπὸ τὴν ἀσφάλειαν, ποὺ δίδουν τὰ τελεχὲς καὶ τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ, πολὺ μεγαλύτεραν εἶχε δύναμιν, δηλαδὴ τὴν εὐσέδειαν. Ἐάν εἴσαι χριστιανὸς, πόλιν δὲν ἔχεις εἰς τὴν γῆν, διότι τῆς πόλεως ἡμῶν τελεχὲς καὶ δημιουργὸς εἶναι ὁ Θεός. D Καὶ ἂν ὅλην τὴν οἰκουμένην λάβωμεν, ἔξοι καὶ παρεπίσμητοι δι' ὅλην εἰμεθα. Εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνεγράφημεν, ἐκείνου εἰμεθα πολῖται. Ἀς μὴ θαυμάζωμεν τὰ μικρὰ καὶ περιφρονῶμεν τὰ μεγάλα, ὅπως κάνουν τὰ μικρὰ παιδιὰ.

Ὅσα τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, ἀλλὰ ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι στολισμὸς καὶ ἀσφάλεια. Ἐάν δὲ θεωρῇς ὅτι δίδει ἀξίαν εἰς τὴν πόλιν τὸ μέγεθος οὗτης, σκέψου πόσοι πόρνοι, πόσοι ἀδύνατοι εἰς τὸν καρκιτῆρα καὶ διεφθαρμένοι καὶ γεμῖται ἀπὸ ἀναριθμητὰ κακὰ λοιπὸν μέρους μαζὶ μὲ σὲ εἰς τὴν ἔξιν ταύτην, καὶ περιφρόνησε τὴν τιμὴν ταύτην. Ἀλλὰ δὲν εἶναι τέτοια ἡ πόλις τοῦ οὐρανοῦ, διότι εἶναι ἀδύνατοι νὰ γίνῃ πολίτης αὐτῆς ἐκεῖνος, ποὺ δὲν ἐπέδειξε πᾶσαν ἀρετὴν. E Ἀς μὴ γινώμεθα λοιπὸν ἀνόητοι, ἀλλὰ τότε νὰ λυπούμεθα, δὲν τὴν ἔξιν τῆς ψυχῆς μας μὲς ἀπαρέσῃ κατ' ὅριον, ὅταν κερμαίωμεν τὴν ἀμαρτίαν, ὅταν προσκρούωμεν εἰς τὸν κοινὸν ὄλεον δεσποτῆν, διότι τὰ ὅσα τῶρα συνέβησαν, οὐκ ἰσχυρὸν καὶ δὲν θὰ ἐλάττωσιν τὴν πόλιν, ἀλλὰ, ἐάν εἰμεθα ἀσφάλιοι καὶ θὰ τὴν ὠφελήσῃ τὰ μέγιστα. Διότι μὲ γυναῖκα οὐκ ἀφαιρᾷ ἡ πόλις μας σοβαρὴν καὶ ἐλευθέραν καὶ αἰσχρο-

να. Ὁ φόβος τὴν ἔκοιτε φρονιμώτεραν καὶ σεμνότεραν καὶ ἐκ τῶν μαρτῶν ἐκείνων, ποὺ ἐσέλησαν νὰ κάμουν ὅσα συνέβησαν τὴν ἀπῆλλαξε. 174 A Ἀς μὴ θρηνηθῇμεν λοιπὸν μὲ θρήνους, ποὺ ἀμύζουν σὲ γυναῖκας, διότι ἤκουσα πολλοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν νὰ λέγουν Ἀλλοίμονόν σου, ἀντίοικα! διατί κατήντησες ἔτσι; Πῶς ὑποτάχθηκες τόσον; Καὶ ὅταν ἤκουσα αὐτὰ ἐγγέλας μὲ τὰ παιδιὰ μυαλὰ ἐκείνων, ποὺ τὰ ἐλεγαν. Διότι τῶρα δὲν πρέπει νὰ λέγῃ κανεὶς ταῦτα, ἀλλὰ ὅταν ἴδῃς νὰ χορεύουν, νὰ μεθοῦν, νὰ τραγουδοῦν ἄσπερνα, νὰ ἑλαιοσπασμοῦν, νὰ ἀρπάζονται, νὰ ἐπισκοποῦν, νὰ ψεύδονται, τότε τοῦτο λέγε τὸ ρητόν· Ἀλλοίμονόν σου, πόλις! Τί σοῦ συνέβη καὶ ἐγίνες τέτοια; Ἐάν δὲ ἴδῃς τὴν ἀγορὰν νὰ ἔχῃ ὄλους ἀνδρας πᾶνους καὶ αἰσχρονοὺς καὶ κοσμοῦς, μακάριε τὴν πόλιν ἐκείνην. Διότι καθόλου δὲν θὰ ἡμιρᾶσθῃ ποτὲ νὰ τὴν ἐλάττω τὸ ἀλιγάρημον. B ὅταν ὑπάρκῃ ἡ ἀρετὴ, ὅπως καὶ τὸ πλῆθος καθόλου δὲν θὰ τὴν ὠφελήσῃ, ὅταν ὑπάρκῃ ἡ κακία. C Ἐάν εἴναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἰσραὴλ, λέγει, ἀναριθμητός, σὺν τὴν ἀμυν τῆς θαλάσσης, δὲν θὰ σωθῶν ὅλοι αὐτοί, ἀλλὰ μόνον τὸ ὑπόλοιπον τῶν καλοπροαίρετων (Ἠσ. 10, 22. Ρωμ. 9, 27). Καθόλου δὲν θὰ ἡμιρᾶσθῇ τὸ πλῆθος νὰ μὲ συγκινήσῃ, λέγει. Τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ ὁ Χριστός. Ἐλεεινολόγησε πόλεις ὅσα διότι εἶχον ὀλίγους κατοικοῦς, αὐτὲς διότι δὲν ἦσαν μητροπόλεις. Καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ πάλιν διὰ τὸν ἴδιον λόγον ἐθαύρησε δυστυχὴ λέγων τὰ ἔξιν· Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, δυστυχισμένη καὶ ταλαιπώρη πόλις! ποὺ ποὺ φονεύεις τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολεῖς, ἐκείνους ποὺ ὁ Θεὸς σοῦ ἀπέστειλε (Ματθ. 23, 37). Διότι τί μὲ ὠφελεί τὸ πλῆθος, λέγε μου σὲ παρακαλῶ, ἂν ᾖ μὲ κατὶν; C ἀντιπᾶς μάλιστα καὶ ἀλάττει. Καὶ κῆρα τὰ κακὰ ποὺ συνέβησαν εἰς τὴν πόλιν μας, ποῖος ἄλλος τὰ ἔκοιμεν; οὐκ ἡ ραθυμία καὶ ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ μακροθυμία τῶν κατοίκων; Μήπως τὸ ἄξιωμα ὠφελήσῃ κῆρας τὴν πόλιν, μήπως τὸ μέγεθος τῶν οἰκοδομῶν, μήπως τὸ ὅτι μητροπολις αὕτη ἦτο; Ἐάν δὲ εἰς τὸν ἐπίγειον βασιλεῖα, ὅταν ἡμάρτησε, καθόλου δὲν τὴν ἐβοήθησε τοῦτο, ἀλλὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ προνόμια τῆς ἀπῆρῆσαν, πολλὸ περισσότερο εἰς τὸν δεσπότην τῶν ἀγγέλων καθόλου τὸ ἄξιωμα αὐτῆς τοῦτο δὲν θὰ τὴν βοηθήσῃ. Καθόλου δὲν θὰ ἡμιρᾶσθῃ νὰ μὲς ὠφελήσῃ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ ὅτι κατοικοῦμεν σὲ πόλιν, ποὺ εἶναι μητροπολις, καὶ ἔχει ἐνὶ κώρυκος στοάς, καὶ τὰ ἄλλα τέτοια προσόντα οὗτης. D Καὶ διατί λέγω κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην; Διότι καὶ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην κατὰ τί θὰ ἡμιρᾶσθῃ νὰ σὲ ὠφελήσῃ τὸ ὅτι ἡ πόλις σου εἶναι μητροπολις; Ἀρῇ γε. Ἐάν ἕνας ἔχῃ σπίτι σὲ κακὴν καὶ ἰσχυρὰν, μὲ τὸ ἄξιωμα αὐτὸ τῆς πόλεως μήπως τὸ διαρῶ-

57. Ὁ Κεῖς καὶ Βαλομῶντος εἶχε τὸ σῆμα τῆς Ἀγκυρῆς καὶ μαρτυροῦν, τὸ ὅτι αὐτὸς ὁ Μωυσεὺς ἐλάττω κατὰ τὸ ὅριον (Ἰεζ. 35, 27).

58. Τὸ τὸν Ρωμ. 9, 27.

σε, ἡ ἐπὶ τὴν κανένα εἰσόδῃμα ἢ ἀπὸ τὴν ἑξῆς ταύτην λόγῃν ἀπέκρουσεν, ἡ αἰμαίος ἀσθένειαν ἀπεμάκρυνεν ἢ κακίαν ἀντικῆς ἀπέβαλε; "Ἄς μὴ καλῶμεν, ἀγαπητοί, οὔτε νὰ λαμβάνωμεν ἐπὶ ὧσιν τὰς ἀντιλήψεις τῶν πολλῶν, ἀλλὰ δεῦρ' ἔρχομεν τί εἶναι πράγματι δέξιμα πάλλει, τί εἶναι ἐκεῖνον, ποῦ κάνει μίαν πόλιν ματρώσαιν.

Ταῦτα λέγω, διότι ἐλπίξω ὅτι πάλιν ἡ πόλις μας θὰ πάρῃ ὀπίσω τὸν τίτλον ποῦ εἶχε καὶ θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πρωτεύουσάν θεῶν της, διότι εἶναι φιλόφρων καὶ θεοσεβὴς ὁ βασιλεὺς. Εἰ Ἐπαυμά ὅμως σεις, καὶ ἂν ὑποδοθῇ, νὰ μὴ υπερφανεύσεσθε δι' αὐτό, οὔτε νὰ κομπάζετε καὶ καυκάσθε, οὔτε δι' αὐτό νὰ θεωρῆτε ὅτι ἡ πόλις ἔχει ὅξιν καὶ ὑπερέκειναι θεῶν. "Ὅταν θέλῃς νὰ ἐγκωμιάσῃς τὴν πόλιν, μὴ ποῦ ἀνοφέρῃς τὸ πρόσθετον Δάφνη,⁵⁹ οὔτε τὰ πλεῖστα καὶ τὸ μέγας τῶν κυριαρίων οὔτε τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων,⁶⁰ οὔτε τὸ ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι τὴν πόλιν κατοικοῦν, οὔτε τὸ ὅτι πολλὰ ἀργὰ τὸ θράβν εἰς τὴν ἀγορὰν χωρὶς κανένα φόδον παραμένουν, οὔτε τὴν ἀσθένειαν τῶν τροφίμων.¹⁷⁹ Ἀ καὶ ἐμπορευμάτων τῆς ἀγορᾶς, διότι ὡς εἶναι ὅλα αὐτὰ καὶ μέχρι τοῦ θίου τοῦτου παραμένουν, ἀλλὰ ἂν εἴσαι εἰς θεῶν νὰ ἀνοφέρῃς ἀρετὴν, προσηνείαν, ἐλεημοσύνην, ἀγρυπνίας, προσευχὰς, σωφροσύνην, φιλοσοφίαν ψυχῆς καὶ μετὰ αὐτὰ νὰ στολίσῃς τὴν πόλιν. Ταῦτα τὰ προσόντα καὶ τὴν ἔρημον, εἰς τὴν ὅποιαν κατοικοῦν ἄνθρωποι, τὴν κάνουν λαμπροτέραν ἀπὸ κάθε πόλιν, καὶ πάλιν, ἂν λείπουν ἀπὸ τοὺς πολίτας ἐκεῖνης, τὴν κάνουν εὐτελεστέραν ὅλυν. Τοῦτο δὲ ἴσως μόνον εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὁραμώσωμεν. Ἐάν τις ἀνθρώπων σωματιδίῃ, ὑγέστατον, ὑψηλὸν καὶ ἀπὸ τοῦς ἄλλοις ἀντίτερον κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, μὴ τὸν θαυμάσῃς, ὡς ὅπου γνωρίσῃς καλὰ τὴν ψυχὴν του. Β "Ὅτι ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ὁμορφίαν, ἀλλὰ ἀπὸ τὰς θεωρίας τῆς ψυχῆς φρονήματα εἰς μακαρίζωμεν ἄλλους. Μικρὸς ἦτο ὁ Δαυὶδ καὶ κοντὸς εἰς τὸ ἀνάστημα τοῦ Σάματος, ἀλλ' ὅμως ὁ μικρὸς ἐκεῖνος καὶ κοντὸς καὶ γυνὸς ἀπὸ ὅλα τὰ διόλα, τόσον στρατὸν καὶ τὸν σάρκινον ἐκεῖνον πύργον (τὸν Γόλιθ) μετὰ τὸν κατεκρήμνισε, χωρὶς νὰ ρίψῃ ἀκόντιον, οὔτε δέλος, οὔτε νὰ θγάλῃ ἔγχος, ἀλλὰ μετὰ τὸ νὰ ρίψῃ μικρὸν πέτρην τὸ πᾶν

59. Περιέχον διὰ τὰς φυσικὰς καλλίας ἀπὸ πρόσθετον τῆς ἀντιλήψεως ἔχον περὶ αὐτό, κατὰ Σπρέννιαν, «μέγα σὺννεφεὶς ὅπως ἔστιν περὶ τοῦ ὄντος σταλόν, διακοσμητικὸν ἀντικαθίσταται». Εἰς τοῦτο δὲ κατέλκυν οἱ θεοὶ, ἂν κατέλκυν τὸν Ὀλύμπιον, λέγει ὁ Διδάσκων. Οἱ κότεροι ἀνέστησαν ἀπὸ Βεροσλίαν τῆς Ἀντιχείας.

60. Κατὰ τὴν Διδάσκων ἐν Ἀντιχείᾳ «ὅπου οἱ αἰετοὶ κομίζονται κρήνας ἰσχυρὰν».

κατάρθρωσε. Διὰ τοῦτο καὶ κάποιος συμβουλεύει τὰ ἑξῆς: «Μὴ ἐπαινήσῃς ἀνθρώπον διὰ τὴν ὁμορφίαν αὐτοῦ καὶ μὴ ἀποστροφῇς ἀνδρὰ διὰ τὴν δοκίμιον ἐξωτερικὴν αὐτοῦ ὅλην μακρὰ μετὰ τῶν πτηνῶν εἶναι ἡ μέλεια καὶ ὁμοῦ δ' ἀποστρέφῃς αὐτῆς εἶναι ἡ θέσις τῶν γλυσσισμάτων» (Σοφ. Σειρ. 11, 2-9).

Τοῦτο καὶ διὰ πόλιν καὶ διὰ ἀνθρώπου εἰς λέγωμεν C καὶ εἰς φιλοσοφίαν μεταξὺ μας καὶ τὸν θεὸν εἰς εἰσαριστοῦμεν διαρκῶς καὶ διὰ τὰ παρόντα καὶ διὰ τὰ παρελθόντα καὶ εἰς τὸν παρακαλούμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ ἐκτενείας καὶ ἐπιμένονας προσευχὰς διὰ τοὺς φυλακισμένους καὶ ἐκεῖνους, ποῦ πρόκειται νὰ μεταφερθοῦν εἰς ἐξορίαν, ἐκεῖνους μὲν νὰ ἐλευθερώσῃ, τοὺς δὲ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα των. Μέλη μας εἶναι καὶ ἐκεῖνοι, μὰζὶ μετὰ ἡμᾶς ἐδοκίμασαν ἀνθρωπικὰ καὶ ταρακάς, μὰζὶ μετὰ ἡμᾶς τὴν τρικυμίαν ὑπέστησαν. "Ἄς παρακαλῶμεν λοιπὸν τὸν θεὸν μὰζὶ μετὰ ἡμᾶς νὰ ὑπολαύσωμεν καὶ αὐτοὺς τὴν γαλήνην.

"Ἄς μὴ λέγῃ κανεὶς: τί με μέλει λοιπόν; Ἐγὼ ἐγλύτωσα ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ἀς καὶ ὁ δέσιν, εἰς καταστροφὴν ὁ ἄλλος D "Ἄς μὴ ἐρεθίζωμεν τὸν θεὸν διὰ τῆς ἀδυναμίας μας τοῦ-της, ἀλλὰ νὰ λυπούμεθα ὅταν νὰ ὑποφέρωμεν ἡμεῖς οἱ ὅσοι, ἔτσι τὸν θεὸν ἐκτενῶς εἰς παρακαλῶμεν, ἐφαρμόζοντες τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ Παύλου. Νὰ ἐνθυμῆσθε τοὺς φυλακισμένους ὅταν νὰ εἴσθε καὶ σεις μὰζὶ των δυνάμει, καὶ τοὺς ταλαιπωρουμένους, διότι καὶ σεις ἔχετε σῶμα φθαρτόν, (Ἐβρ. 12, 2) νὰ κλαίετε μετὰ ἐκεῖνους ποὺ κλαίουν καὶ νὰ εἴσθε συγκαταβατικοὶ εἰς τοὺς ταπεινοὺς (Ρωμ. 12, 15-16).

Τοῦτο καὶ ἡμᾶς τὰ μέγιστα θὰ μὲς ὑπελήσῃ. Διότι τίποτε τὸν θεὸν δὲν ἐφραίνει τόσον ὅσον τὸ νὰ λυπούμεθα μετὰ πολλὴν προθυμίαν διὰ τὰ μέλη μας, δηλαδὴ τοὺς ἀδελφούς μας. "Ἄς παρακαλῶμεν λοιπὸν αὐτὸν ἀπὸ κοινοῦ καὶ διὰ τὰ παρόντα κακὰ καὶ διὰ τὰ μέλλοντα, ὅτε καὶ ἀπὸ ἐκεῖνης τὴν κόλασιν νὰ μὲς λυτρώσῃ. Διότι τὸ μὲν παρόντα κακὰ ἀπαυδῆσται καὶ ἂν εἶναι, Ε εἶναι ὑποφερτὰ καὶ τέλος ἔχουν, τὰ δὲ ἐκεῖ βασανιστήρια αἰώνια εἶναι καὶ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ τὰ ἀποφύγωμεν. Μὰζὶ δὲ μετὰ τὴν παράκλησιν πρὸς τὸν θεὸν καὶ προσπάθειαν νὰ καταβάλλωμεν νὰ μὴ πάτωμεν πλέον εἰς τοιαῦτα ἀμαρτήματα, γνωρίζοντες ὅτι ἂν δὲν κάμωμεν τοῦτο, οὔτε συγκώρησιν παρὰ τοῦ θεοῦ νὰ ἀπολαύσωμεν θὰ ἡμπορεύωμεν. Ἀπὸ κοινοῦ λοιπὸν εἰς τὸν θεὸν εἰς καταφεύγωμεν ὅλοι καὶ ἐδῶ εἰς εἰς τὸ σπῆτι μας καὶ εἰς λέγωμεν: Δέσμιος εἰσαι, Κύριε, δι' ὅσα μὲς ἔκαμες, διότι μετὰ ἡμᾶς τὴν κρίσιν τὰ ἐπὶ ἡμᾶς (Δαν. 3, 27). 180 Α Ἐάν αἱ ἀμαρτίαι μας ἦσαν ἐναντίον μας, δοθήσῃς μας κάρην τοῦ

ονοματός Σου καὶ μὴ ἐπιτρέψῃς πλέον νὰ δοκιμάσωμεν τοιαῦτα κακὰ, εὐχέται νὰ μὴ ἀφήσῃς νὰ πέσωμεν εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ γλύτωσέ μας ἀπὸ τὸν πονηρὸν» (Ματθ. 6, 13), διότι ἰδική σου εἶναι καὶ ἡ θουρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΚΑΤΗ ΟΥΔΩΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΦΕΡΘΕΙΣΑΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗΣ ΤΗΣ ΣΤΑΣΕ-
ΩΣ, ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ «ΧΑΙ-
ΡΕΤΕ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΠΑΝΤΟΤΕ» (Φίλιπ. 4, 4).

1. Πολλοὺς εἶδα νὰ χαίρουν **Β** καὶ μεταξὺ τούτων νὰ λέ-
γουν ἐνικήσωμεν, ὑπερισχύσωμεν, ἐδαπανήθη τὸ ἡμῶν τῆς
νηστείας χρονικὸν διάστημα. Τοῦς τοιαύτους πορεκαλῶ νὰ
μὴ χαίρουν διὰ τοῦτο, διὸ διὰ ἐδαπανήθη τὸ ἡμῶν τῆς νη-
στείας, ἀλλὰ νὰ παρατηροῦν, ὅταν ἐδαπανήθη τὸ ἡμῶν τῶν
ἀμαρτημάτων καὶ τότε νὰ χαίρουν. Διότι τοῦτο προξενεῖ εὐ-
χαρίστησιν, τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ζητεῖται καὶ διὰ τὸ ὁποῖον
ὅλα γίνονται, τὰ ἐλαττώματά μας νὰ διορθώσωμεν, νὰ μὴ ἐ-
ξέλθωμεν ἀπὸ τὴν νηστείαν εἰς τὴν κατὰστασιν, ποὺ ἡμεῖς,
ὅταν εἰσέλθωμεν εἰς αὐτήν, ἀλλὰ ἀποπλύνωμεν καὶ
ἀποβάλλωμεν ὅλας τὰς πονηρίας συννηθείας. **Γ** ἔτσι νὰ ἐορτά-
σωμεν τὴν ἱερὰν ἐορτήν, διότι ἂν δὲν γίνῃ τοῦτο διὰ μόνον
κανένα κέρδος δὲν θὰ εἶναι εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐλόδη μεγί-
στη, ἀφοῦ περᾶσῃ ὁ καιρὸς τῆς νηστείας. Ἄς μὴ χαίρωμεν
λοιπὸν, διότι ἐπερῶσαμεν τῆς νηστείας τὸ μακρὸν χρονικὸν
διάστημα (ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι καθόλου μεγάλον πρᾶγμα)
ἀλλὰ νὰ χαίρωμεν, ὅταν μὲ κατορθώματα ἀρετῆς αὐτὸ περᾶ-
σωμεν, ὥστε καὶ ὅταν περᾶσῃ ἡ νηστεία, νὰ διαλάβῃ ὁ καρ-
πὸς αὐτῆς. Καὶ τὸ κέρδος, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν κειμῶνα,
τότε κυρίως φαίνεται, ὅταν αὗτος περᾶσῃ, διότι καὶ τὰ σπάρ-
τά εἶναι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς βλαστήσεως καὶ τὰ δένδρα γε-
μῖτα ἀπὸ φύλλα καὶ καρποὺς καὶ ἔτσι μὲ τὴν ὀψιν τοῦς φαι-
νάζουν τὴν ὠφέλειαν, ποὺ ἐπύρην ἀπὸ τὸν κειμῶνα. **Δ** Αὐτὸ
λοιπὸν καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ γίνῃ. Διότι καὶ θροαῶν συνεχῶν καὶ
ἀλλεπαλλήλων ἀτελεύτωμεν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ κειμῶ-
νος, εἰς τὸν καιρὸν τῆς νηστείας, ἐπειδὴ συνεχῶς διδασκα-
λίαν θεῖαν ἠκούομεν καὶ πνευματικὰ σπέρματα εἰς τὴν ψυ-
χὴν ἐδέχθημεν καὶ τὰ ἀγκάθια τῆς τρυφῆς ἐκόψαμεν. Ἄς
διατηρήσωμεν λοιπὸν μὲ ἀκρίθειαν αὐτά, ποὺ ἐδέχθημεν, ὥ-
στε καὶ ὅταν ἡ νηστεία περᾶσῃ νὰ ὑπάρκῃ ἐν ὁρφνῇ ὁ καρ-
πὸς τῆς νηστείας καὶ διὰ τῶν ἀγαθῶν, ποὺ μὲς ἔδωκε ἡ νη-
στεία νὰ ἐνθυμούμεθα καὶ τὴν νηστείαν αὐτήν.

Ἐάν ἐτσι παρασκευάζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας, μὲ εὐχαρίστησιν θὰ τὴν δεκθῶμεν πάλιν, ὅταν θὰ πλησιάζῃ. Διότι ἐλέπω πολλοὺς τῶν μικρόψυχων νὰ εἶναι, ὥστε ἀπὸ τῶρα νὰ φροντίζουν διὰ τὴν ἐπερχομένην Τεσσαρακοστήν. Εἰ καὶ ἡ κοῦρα πολλοὺς νὰ λέγουν, ὅτι μετὰ τὸ τέλος τῆς νηστείας δὲν αἰσθάνονται ἀπὸ τὴν ὄντως εὐχαρίστησιν, λόγῳ τῆς φροντίδος ποὺ τοὺς κατέχει διὰ τὴν νηστείαν τοῦ ἐρχομένου ἔτους. Τί ἡμπορεῖ νὰ γνῇ πλέον μικρόψυχον ἀπ' αὐτὸ, λέγε μου σὲ παρακαλῶ; Ποία δὲ εἶναι ἡ αἰτία τούτου; Τὸ ὅτι, ὅταν φθάσῃ ὁ καιρὸς τῆς νηστείας, δὲν φροντίζομεν πῶς ἐκεῖνα ποὺ ἀπορροῦν εἰς τὴν ψυχὴν μας νὰ τακτοποιώμεν, ἀλλὰ μόνον ἐκ τῆς ἀποκτῆναι τοῦ φανατοῦ τὴν νηστείαν περιορίζομεν.

Διότι ἐάν μεγάλο κέρδος, ὡς πρὸς τὴν διόρθωσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῆς ζωῆς μας, εἴχομεν λάβει ἀπὸ τὴν νηστείαν, θὰ ἠδύκουν καὶ ἡμέτεροι νὰ ἐρχεται αὕτη. ¹⁸¹ Αὐτὸ ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔργα θὰ εἴχαμεν καταλάβει τὴν ὑφέλειάν τῆς καὶ οὐδέποτε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς θὰ διπεδύλλομεν καὶ οἷε θὰ τὴν ἐπερμήναμεν, δὲν θὰ εἴμεθα εἰς κατήφειον καὶ ἀγωνίαν.

Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ποὺ ψυχικῶς εὐρίσκεται εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ φροντίζει διὰ τὴν ψυχὴν του, τίποτε ἀπολύτως δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὸν κἀνῇ νὰ λυπηθῇ, ἀλλὰ θὰ ἀπολαμβάνῃ καθαρὰν καὶ διαρκεὴ εὐχαρίστησιν. Καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς ἡκούσατε σήμερον τὸν Παῦλον, ποὺ μᾶς συνεβούλευε, λέγων τὰ ἑξῆς: «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε, πάλιν θὰ εἴπω, χαίρετε» (Φιλ. 4, 4).

Καὶ γνωρίζω μὲν, ὅτι εἰς πολλοὺς φαίνεται ὅτι εἶναι ἀδύνατον, αὐτὰ ποὺ λέγει. **Β** Διότι, πῶς εἶναι δυνατόν, λέγουν, ἀφοῦ ἔνας εἶναι ἄνθρωπος νὰ καίρῃ διαρκῶς; Διότι τὸ μὲν νὰ καίρῃ δὲν εἶναι δύσκολον, τὸ δὲ συνεχῶς νὰ καίρῃ τοῦτο καὶ ἀδύνατον ποὺ φαίνεται ὅτι εἶναι, ἰσχυρῶς ἔθελεν εἶπε κανεὶς, ἐπειδὴ πολλοὶ ἀνάγκαι, ποὺ προξενοῦν λύπην μᾶς περιβάλλουν. Διότι ἡ παιδί ἔκαστος κάποιος, ἡ γυναῖκα ἡ φίλον νῆσιον, ποὺ περισσότερο ἀπὸ συγγενῇ τὸν εἶχε ἀνάγκην, ἡ ὑπερτα χρηματικὴν ζημίαν, ἡ ἡσθένειαν ἢ σὲ δύσκολας περιστάσεις εὐρέθῃ, ἡ παρ' ὅλῃαν ὑπόθεσιν καὶ ἐλυπήθη, ἡ πείνα, ἡ ἀσθένεια, ἡ φόρος ἀνυπόφορος, ἡ οἰκονομικαὶ δυσκολαὶ τὸν ἐλύπησαν· μᾶλλον δὲ δὲν θὰ προλάβομεν νὰ ἀπαριθμήσωμεν ὅλας τὰς εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον μας, συνθήκας, μᾶς λυποῦν.

Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν, λέγει, πάντοτε νὰ καίρῃ κανεὶς; Εἶναι δυνατόν, ὡς ἄνθρωπος, διότι, ἐάν δὲν ἦτο δυνατόν, **Γ** δὲν θὰ μᾶς προέτρεπεν εἰς τοῦτο ὁ Παῦλος, οὔτε θὰ μᾶς συνεβούλευεν ὅτι ἄνθρωπος ποὺ εἶχε πνευματικὴν σφαίραν. Καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς σὺς ἔλεγα καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ λέγω

ὅτι, ἐκεῖνα τὰ ὅποια σὲ κανένα μέρος καὶ ἀπὸ κανέναν ἄλλον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ρόθῃ κανεὶς, περὶ αὐτὸν δὲν δύνασθε νὰ φιλοσοφῆτε.⁶¹

Τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν χαρὴν ὅλοι ἐπιθυμοῦν καὶ εἰς τὴν κατάστησιν αὐτῶν ἔλαι αἱ πράξεις καὶ ἐνέργειαι αὐτῶν κατεστῆσαν. Διότι καὶ ὁ ἔμπορος διὰ τοῦτο κάνει ταξίδια, διὰ νὰ συγκεντρώσῃ χρήματα, χρήματα δὲ συγκεντρώνει διὰ νὰ καίρῃ ἔξω αὐτὰ εἰς τὸ ταμεῖον του. Καὶ ὁ στρατευόμενος διὰ τοῦτο στρατεύεται, καὶ ὁ γεωργὸς διὰ τοῦτο ἀσκολεῖται μὲ τὴν γεωργίαν, καὶ τὴν τέκνην του ὁ καθένας διὰ τοῦτο μετέρχεται. **Δ** καὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν δόξαν διὰ τοῦτο τὴν ἐπιθυμοῦν, διὰ νὰ ἀπολαύσουν δόξαν, δόξαν δὲ θέλουν νὰ ἀπολαύσουν διὰ νὰ καίρουν. Καὶ κάθε τι, ποὺ μᾶς συσπείρει, θὰ ἴδῃ κανεὶς, ἂν προσέξῃ, ὅτι δὲ αὐτὸν τὸν σκοπὸν γίνεται καὶ πρὸς αὐτὸν ἕκαστος ἀποβλέπων μὲ πολλοὺς τρόπους σπεύδει νὰ φθάσῃ.

Εὐχάριστον ψυχικὴν κατάστασιν, ὅπως εἶπα, ἐπιθυμοῦν ὅλοι, νὰ τὴν ἐπιτύχουν ὅμως ὅλοι δὲν ἡμποροῦν, διότι δὲν γνωρίζουν τὸν δρόμον, ποὺ ὁδηγεῖ εἰς αὐτήν, ἀλλὰ πολλοὶ νομίζουν ὅτι ὁ πλοῦτος φέρει αὐτήν.

Ἐάν ὅμως οὗτος τὴν ἔφερε, τότε κανεὶς ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ ἔχουν χρήματα, δὲν θὰ ἐλυπείτο ποτέ, ἐνῷ πᾶρα πολλοὶ πλοῦτοι ἀπὸ τὴν λήπην τούτου θεωροῦν ὅτι ὀλίγος τοὺς εἶναι ὁ βίος. **Ε** καὶ μαρίους θανάτους εὐκονταὶ νὰ ὑποσώσων, ὅταν τοὺς εὖρη καμῖο δυστυχία καὶ ἐκείνοι, ποὺ πᾶρα πολλὸ θλίβονται ἀπὸ ὅλους, αὐτοὶ κυρίως εἶναι. Μὴ ὀλίγη δὲ τὰ πολυτελεῖ τραπέζια των, οὔτε τοὺς κάλακας καὶ τοὺς παρυσίους, ποὺ τοὺς περιστοιχεύουν, ἀλλὰ τοὺς μετὰδίδει, ποὺ προέρχονται ἀπ' αὐτὰ, τὰς ἐνασχλήσεις, τοὺς κινδύνους, τὰς ἀγωνίας καὶ ἐκεῖνο, ποὺ εἶναι χειρότερον ἀπὸ τοῦτο, τὸ ὅτι, ἐπειδὴ ἀπροετοίμαστοι ἔρχονται εἰς τὰς μεταβολὰς τοῦ βίου, ¹⁸² **Α** δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ φιλοσοφῶν, οὔτε μὲ γενναιοφύτητα νὰ ὑποφέρουν τὰ δυσάρεστα γεγονότα, ποὺ θὰ τοὺς συμβοῦν. Δὲ αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ τὰ κακὰ ποὺ τοὺς συμβαίνουν, δὲν τοὺς φαίνονται, ἐκεῖνα ποὺ πράγματι εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαφρότερα, τὰ νομίζουν, ὅτι εἶναι ἀνυπόφορα. Τὸ ἀντίθετον πάλιν παρατηρεῖται εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ τὰ ἀνυπόφορα τοὺς φαίνονται ὑποφερτά, ἐπειδὴ πολλὰς φορές τοὺς ἔχουν συμβῆναι αὐτὰ καὶ ἔχουν συνηθίσαι μὲ αὐτά. Διότι οἱ τῶν ἡ φύσις τῶν πραγμάτων καὶ περιστάσεων, ὅσον ἡ διάθεσις ἐκείνων ποὺ ὁ-

61. Διὰ τὴν αἰ ἀλλοθίαι τὰς ἀπορίας γνωρίζε ὁ Χριστιανός, αὐτοῦν ἄλλως εἶναι γνωστὸν, ὅς τὰ τῆς διαρκείας καὶ, νὰ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου κ.τ.λ.

ποφύρουσιν καὶ μεγάλα καὶ μικρὰ κάνει νῆα φαίνονται τὰ κακά, ποὺ μὴς ἔρχονται. Καὶ διὰ τὸ ἐννοεῖστέ τοῦτο δὲν θὰ σὺς φέρω παραδείγματα καὶ διὰ τὴς δυο αὐτῆς ἀπόψεως ἀπὸ μακριὰ, ἀλλὰ διὰ τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν εἰς ἡμῶς. Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ μὲν πτωχοὶ ὅλοι διέφυγον. Β καὶ ὁ λαὸς ἀπηλλάγη ἀπὸ τὸν κίνδυνον καὶ εἰς αὐτὴν τελείως θύσανται ἔκειναι ἕνας ποὺ ἠκολούθησε μὲ τὰ δημόσια πράγματα οἱ ὑποτρόφοι, οἱ ἀγωνοβάται, καὶ οἱ ἔχοντες ἄλλας δημόσιαις ὑπηρεσίαις, εἰς τὴν φυλακὴν εὗρισκοντο. ἄρα καὶ διὰ τὸν ἔσχατον κίνδυνον φοβούμενοι, καὶ δι' ὅσα ὅλοι ἔκαμον, αὐτοὶ εἶναι, ὑπεύθυνοι καὶ ῥῶν μὲ διαρκὴ φόβον καὶ ἀπὸ θάους, εἰς ἀβυσσότητας καταστάσαν εὗρισκοντο. ἄρα, ὅτι διὰ τὸ μὲνέος τῶν κινδύνων, ἀλλὰ διὰ εἶναι ἀσυνήθιστοι εἰς αὐτὰ, ἐπειδὴ πρῶτον ἐπέρασεν τὴν ζωὴν τοὺς μὲ τρυφῇ.

§. Πολλοὶ λοιπὸν τοὺς ὑποφύλους παρηγορήσαντες καὶ συμβουλεύσαντες μὲ γενναϊότητα νὰ ὑποφέρουν τὰ κακά, C ποὺ τοὺς συνέβησαν, ἔλεγον, ὅτι κανένα τέτοιο πρᾶγμα ποτὲ δὲν ἐσκέφθημεν ὅτε γνωρίζομεν τοιαῦτα νὰ ἀπολαύμεν, διὰ τοῦτο ἔχομεν ἀνάγκην πολλῆς παρηγορίας.

* Ἄλλοι πάλιν νομίζουσιν ὅτι ἡ ὕψις εἶναι ἡ αἰτία τῆς καρίας δὲν εἶναι ὁμῶς. Πολλοὶ πράγματι, ἐξ ἔκλεινον ποὺ εἶναι, υγιεῖς, καὶ αὐτοὶ μωρίδιαις πνικθήσαντες νὰ ἀποθάνουν, διότι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὰς ἀδικίας ποὺ τοὺς ἐγίνοντο. Ἄλλοι, πάλιν θεωροῦντες αἰτίαν διαρκούς καρδίας τὸ νὰ ἀπολαύμεν δόξαν καὶ ἔχουν ἀρκὰς καὶ ἔξουσία, καὶ ἀπὸ πολλοὺς νὰ κολακεύωνται. Καὶ διὰ τὸ νὰ λέγω τὰς ἄλλας ἀρκὰς διότι καὶ ἐν εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν ἀνέλθοντες διὰ τοῦ λόγου, D καὶ ἑκείνου ποὺ (ἢ μὲ αὐτῇ) (τὸν βασιλέα) θὰ ἴδωμεν νὰ τον περιβάλλουν στενοκαρδία, καὶ τὸσον περισσότερας λύπης νὰ ἔχη ὅσον μεγαλύτερος εἶναι ὁ ὄγκος τῶν υποθέσεων ποὺ τὸν περιστοιχίζουν. Καὶ ποῖα ἡ ἀνάγκη νὰ λέγω τοὺς πολέμους καὶ τὰς μάχας καὶ τὰς παρὰ τῶν βαρβάρων ἐπαναστάσεις. Πολλὰς φορές αὐτοὶ εἶναι μέσος εἰς τὰ ἀνάγκη φοβεῖται. Διότι πολλοὶ ἐκ τῶν βασιλέων ἐνῶ διέφυγον τὰς κείρας τῶν ἐχθρῶν τῶν, δὲν διέφυγον ἀς ἐπὶ βασιλείας τῶν συμποσουλῶν τῶν. Ἰόσαι δὲ εἶναι αἱ αἰτίαι, ποὺ προξενοῦν λύπης εἰς ἐκείνους, ποὺ βασιλεύουσιν, ὅσα εἶναι τὰ κύματα εἰς τὴν θαλάσσαν. Ἐὰν δὲ ἡ βασιλεία ἀδυνατῇ νὰ ἐκτρέφῃ θίαν καρπὸν λύπης, τὴν ἄλλαν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ καταρθῇ τοῦτο. Ἀπὸ μὲν τὸ κοσμικὰ πράγματα κανέναν ἔμμενον τοῦ Παύλου τὸ λόγον, οὐ συνιέναι τοῦτο καὶ ἀπλῶς, αὐτοὶ θὰ μὴ ἀνοίξῃ τὸν θησαυρὸν τούτων.

Δὲν κρεάζονται πολλοὶ λόγοι ὅτε μακριὰ καὶ ρητορικὰ κρησάσεις, ἀλλὰ ὅταν μόνον καταλάθωμεν καλὰ αὐτὴν ποὺ

ἐλέγχῃ, θὰ εὐρωμεν τὸν δρόμον ποὺ φέρει εἰς τοῦτο. Διότι δὲν εἶπεν ἡπλῶς, «Χαίρετε πάντοτε», ἀλλὰ προσέθετε τὴν αἰτίαν τῆς διαρκούς καρδίας εἶπεν, «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε» (Φιλ. 3, 4), διότι ἑκείνος ποὺ χαίρει τὴν καρδὴν, ποὺ προσέχεται, ἐκ τῆς ἐνώσεώς μας μετὰ τοῦ Κυρίου, κανένα συμβάν δὲν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ τοῦ τὴν ἀφαιρέσῃ. ¹²³ Α Διότι ὅλα μὲν τὰ ἄλλα, διὰ τὰ ὅποια χαίρομεν ὅσοι εἶναι, γρήγορα μεταβάλλονται, καὶ εὐκόλως ἀλλοιώνονται. Καὶ δὲν ἔχουν τοῦτο ἴσους τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ τὸ βῆ καὶ δὲν τυκὸν μένουν εἰς ἡμῶς δὲν παρέχουν τὴν καρδὴν, ὅστε νὰ ξεουπετερώσων καὶ ἐπισκιάσων τὴν λύπην, ποὺ παρέχουν ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα. Ὁ φόδος ὁμῶς τοῦ Θεοῦ ἔχει καὶ τὰς δύο αὐτὰς ιδιότητας καὶ σταθερὸς καὶ ἀμετακίνητος εἶναι καὶ τὴν ἀνασφάλει καρδὴν, ὅστε καθόλου δὲν ἀσθενώμεθα τὰς δυσόρεστα τῆς ζωῆς. Διότι ἑκείνος, ποὺ φοβεῖται τὸν Θεόν, ὅπως πρέπει, καὶ αὐτοὶ ἔχει, θύρος, ἔχει τὴν ῥίζαν τῆς ἡδονῆς καὶ τὴν πηγὴν καθὲς εὐθυμίας. Καὶ ὅπως εἰς ἀπειρον πέλαιος, διὰ τὴν ἡσυχίαν μικρὴ σπῆδα, ἐξοφανίζεται, ἀμέσως ἔτσι καὶ ὅσα λύπηρά θνύσονται ἐπάνω εἰς ἐκείνον ποὺ φοβεῖται τὸν Θεόν, B ὅταν νὰ πητοῦν εἰς ὀκνηρὰς πέλαιος καρδίας σβένονται καὶ κανόνται.

Καὶ τὰ πράγματα θαυμάσιον προσπάντων εἶναι τοῦτο, ὅτι ἐνῶ τὰς λύπης εἶναι παρόντα αὐτοὺς ἐξακαλουθεῖ νὰ χαίρῃ. Διότι ἐὰν μὲν τιποτὲ δὲν ὑπῆρχε, ποὺ νὰ τοῦ προξενῇ λύπην, δὲν θὰ ἦτο μὲν ἄλλο πρᾶγμα διὰ αὐτὸν τὸ νὰ ἠμπορήσῃ διαρκῶς νὰ χαίρῃ τὸ νὰ ἔχουν ὁμῶς εἰς αὐτὸν πολλὰ λύπηρά, καὶ αὐτοὶ νὰ εἶναι ἡνωτέρως ὅλων καὶ μέσα εἰς αὐτὰ αὐτοὺς νὰ εὐφραίνονται. τοῦτο εἶναι τὸ παράδοξον. Καὶ ὅπως τοὺς τρεῖς πῦδας κανεῖς δὲν ἠθέλει θαυμάσει, διότι δὲν θὰ ἐκαίοντο ἐὰν ἦσαν μακριὰ ἀπὸ τὴν κάρβουν τῆς βασιλίδος, διότι ἐκεῖνο ποὺ προκαλεῖται ἐκπληξὴν εἰς ὅλους ἦτο τοῦτο, ὅτι ἐν καὶ ἔμειναν μέσα εἰς τὴν φωτὴν τὸσον χρονικῶς διαστημα, ἐξ ἡλθον ὑποκαρδύμενοι ἀπὸ ἐκείνους. C ποὺ δὲν ἔμειναν καθόλου, τὸ ἴδιον καὶ διὰ τοὺς ἄγιους εἶναι δυνατόν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐὰν κανεῖς δὲν τοὺς ἤξετο πειρασμός, δὲν θὰ τοὺς εὐφρανόμεν διότι διαρκῶς θὰ ἔκαμον. Ἐκεῖνο ὁμῶς ποὺ εἶναι ἐκπληκτικόν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν υπερβαίνει εἶναι τοῦτο, ὅτι ἐν καὶ ἀπὸ παντὸς τοὺς περιστοιχίζοντες ἵνα μὴ μὴτα κύματα πειρασμῶν ἦσαν εἰς καλὴν ἰδέαν ψυχικὴν καὶ ὁμοίαν ἀπὸ ἐκείνου τὸ πρὶν ἀπελαύσαντες καθαρὰ καὶ ὁμοιότατον γολάνην.

* Ὅτι μὲν λοιπὸν κανένα τρόπον ζωῆς, ἔξω τῆς χριστιανικῆς πιστεως εὕρισκόμενον, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὕρῃ καὶ νὰ ἔχῃ διαρκὴ καρδὴν εἶναι φανερόν ἐξ ὅσων εἴπωμεν.

ὅτι δὲ ὁ πιστὸς εἶναι, ἀδυνατοῦν νὰ μὴ ὑπολάβῃ ἡ διαρκὲς καρδία **Δ** καὶ τοῦτο πάλιν θὰ προσπαθῇ νὰ οὐκ ἀποδείξῃ, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ μάθῃτε πόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ νὰ ἡλεώσῃτε τὸν καρτὸς λύπῃν ἔχον.

Ἀς ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι ἕνας, ὁ ὁποῖος δὲν ἀισθάνεται νὰ εἶναι ἐνσῶος εἰς τίποτε, ἔχει καλὴν μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεώς του, ἔχει μένει πόνον διὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, καὶ περιμένει τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἀνασθῶν ἐλπίδων ποὺ ἔχει. ἢ πράγμα αὐτὸν λέγει μου σὲ παρακαλῶ, θὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὸν ἐμβάλῃ σὲ λύπην. Ὁ θάνατος δὲν θεωρεῖται ὅτι ὅλα τὰ πλὴν ἀντιπόροισιν πράγματα καὶ ὅμως ἡ ἀναμονὴ τοῦτου δικαίου δὲν τοῦ προσεῖν εἰς λύπην, ἀλλὰ καὶ τὸν εὐφραίνει πολὺ. Διότι γνωρίζει ὅτι ἡ παρουσία τοῦ θανάτου εἶναι ἀπαλλαγὴ ἀπὸ κόπων καὶ δρόμων, ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὰ στεφάνια καὶ τὰ θραύει, ποὺ εἶναι φυλαγμένα δι' ἐκείνους, ποὺ ἀγωνισθῇσαν διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀρετὴν. Ἐὰν δὲ τὸν εὖρησιν παράκαιρος θάνατος τέκνων, καὶ τοῦτο θὰ τὸ ὑπερέβῃ μετ' ἐκείνου καὶ θὰ εἴπῃ τὰ λόγια τοῦ Ἰωβ. «Ὁ Κύριος ἔδωκεν ὁ Κύριος ἀφῆρεσεν» ὅπως ἐφάνη καλὸν εἰς τὸν Κύριον ἔτι, καὶ ἔγινε τὸ ὄνομά του ὡς εἶναι εἰς λογιζόμενοι εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἰωβ 1, 21). Ἐὰν δὲ θάνατος καὶ ἀπώλεια τέκνων δὲν ἡμπορῇ νὰ πόνῃ λύπην, πολλὰ περισσότερον ζῆμα χρηματικὴ καὶ ἀτιμία καὶ κατηγορία καὶ διαβολαὶ τὴν τόσον μεγάλην καὶ γενναίαν ψυχὴν δὲν θὰ ἡμπορέσουν νὰ ἐνγίσουν, οὔτε πόνοσιν οὐδὲν, διότι καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐμαρτυροῦντο μὲν, ἀλλὰ δὲν ἐλυποῦντο. **184** Ἀ. Μεγάλο πρῶγμα λοιπὸν καὶ τοῦτο τὸ πολὺ μεγαλύτερον ὅμως εἶναι, ὅτι καὶ μόνον δὲν ἐλυποῦντο, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς μάστιγας τὰς ἐλάβαντον ὡς ἀφορμὴν διὰ νὰ καίροιν περιπτώσεων, διότι κατηζωοῦντο διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ νὰ ἀτιμασθῶν. Πράξ. 5, 41. Ὑψίστος κάποιος καὶ περιέπαξε τὸν τοιοῦτον. Ἀλλὰ ἐδιδάχθη ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ νὰ καίρῃ διὰ τὰς ὁδοὺς. «Χαίρετε λέγει καὶ ζωηρὰ ἐκδηλώσατε τὴν καρὰν σας, ὅταν οἱ ἄνθρωποι θὰ εἴπουν ψευδόμενοι παντὸς εἵδους κακαλογίας καὶ κατηγορίας ἐναντίον σας δι' ἐμὲ, διότι ἡ ἀνταποδοξίς σας εἰς τοὺς οὐρανούς θὰ εἶναι μεγάλη.» (Ματθ. 5, 11—12). Ἀλλὰ εἰς ἀσθένειαν οὗτος περιέπαξε. «Ἦκουσεν ἄλλον ποὺ τὸν συμβουλεύει λέγειν. «Ἐν καιρῷ ἀσθενεῖς καὶ πτωχεύεις εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν» νὰ ἐκρῇ πεποιθῇ. **Β** διότι ὅπως εἰς τὴν φωνὴν δοκιμάζεται ὁ χρυσὸς ἔτι, καὶ οἱ ἄνθρωποι γίνονται δοκίμοι μετὰ τὴν κάμινον τῆς ταπεινώσεως» **185** Κορ. 2, 4, 5. «Ὅταν λοιπὸν οὔτε θάνατος, οὔτε ζῆμα χρηματικὴ οὔτε ἀσθένεια οὐδὲν οὔτε ἀτιμία, οὔτε ἐμπαιγμός οὔτε τίποτε ἄλλο ἐκ τῶν τοιούτων καθόλου δὲν ἡμπορῇ νὰ τὸν λύπῃ, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ τὸν εὐχαρι-

στῇ ποικίλ ἀφορμὴν λύπης θὰ ἔχῃ οὗτος πιστὸς, ἢ λοιπὸν, δὲν ἐλυποῦντο οἱ ἄνθρωποι, λέγει δὲν ἀκούεις τὸν Παῦλον ποὺ λέγει. «ἐλγὸς ὅλη λύπη ὑπάρχει μέσα μου καὶ πόνος συνεχὴς καὶ δόδακος εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου.» (Ρωμ. 8, 2). Μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ θαυμαστόν, ὅτι ἡ λύπη κέρθος καὶ εὐχαρίστησιν ἀπὸ τοῦ πένθος ἔφερε. Διότι ὅπως οἱ μάστιγες δικαίων, ἀλλὰ καρὰν ἔφερον, ἔτσι, πάλιν καὶ ἡ λύπη τοῦ μεγάλου ἐκείνους στεφάνου ἐπρομήθευε. **Γ** Καὶ τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι εἰς μὲν τὰ κοσμικὰ πράγματα δικαίον μόνον ἡ λύπη, ἀλλὰ καὶ ἡ καρὰ προξενεῖ τὴν δοκίμην ζῆμιν, εἰς δὲ τὰ πνευματικὰ ἐντελὲς τὸ ἀντίθετον γίνεται καὶ μόνον ἡ καρὰ, ἀλλὰ καὶ ἡ λύπη φέρει πολὺν θησαυρὸν ἀγαθῶν, καὶ μὲν μὲν ποῖον τρέπον. Χαίρει κάποιος μετὰ τοῦ κόσμου, πολλές φορές, διότι εἶδε ἐσθρὸν τοῦ νὰ δυστυχῇ καὶ μετὰ τὴν καρὰν αὐτὴν οὐρα εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν κόλασιν. Ἀντιπῆται πάλιν ἄλλος, διότι εἶδε τὸν ἀδελφόν του νὰ πέσῃ καὶ μετὰ τὴν λύπην ταύτην προσελαύκει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ σὲ μεγάλον θαῖσιν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ **Δ**.

Ἐλπίεις πῶς ἡ κατὰ Θεὸν λύπη ἀπὸ τὴν καρὰν τοῦ κόσμου εἶναι, καλυτέρα καὶ χρησιμώτερα. Ἐστὶ καὶ ὁ Παῦλος ἐλυπεῖτο δι' ἐκείνους, ποὺ ἡμάρτανον, δι' ἐκείνους, ποὺ δὲν ἐπίστευον εἰς τὸν Θεόν καὶ διὰ τὴν λύπην ταυτὴν τοῦ ἐπεφυλάσσετο πολλὸς μισθός. Διὰ τὸ καὶ νὰ σφάξουσιν αὐτοὺς ποὺ λέγω, καὶ πεισθῇτε, ὅτι ἂν καὶ εἶναι παράξενον αὐτὸ ποὺ εἶπα, εἶναι ὅμως ἀληθές, καὶ ὅτι τὸ μοιολόγι συντελεῖ νὰ ἐσκάσῃ οἱ πονεῖντες ψυχὰς καὶ ἀνακουφίσει τὴν θεοαρμένην συνειδήσιν φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι πολλὰς γυναῖκες καὶ ἄλλους, ποὺ ἔκασαν παιδία προσφιλέστατα, ἂν ἐμποδισθῶν νὰ δοκρυποῦν καὶ θρηνησοῦν καὶ κλαύουσιν, ἀπὸ τὴν λύπην τοῦ καὶ ἀποθνήσκουσιν, **Ε** ἂν δὲ κάμουν ὅλα ὅσα κάνουν οἱ λυπημένοι, ἀνακουφίζονται καὶ παρηγορίαν ἀπὸ αὐτὰ παίρνουσιν. Καὶ τί τὸ παράδοξον ἂν εἰς γυναῖκα τοῦτο συμβαίνει, ἀφοῦ τὸ ὅσον ἡμπορεῖ νὰ ἰδῇ κοντεῖ, ὅτι παθαίνει καὶ αὐτὸς ὁ προφήτης. Διὰ τοῦτο συνεχῶς ἔλεγε. «φῆσάς με, πῶς κλαύσω τυκρά, μὴ ἐπιμένετε νὰ με παρηγορεῖτε διὰ τὴν ἀρπὰν τῆς θυγατρὸς τοῦ γένους μου» (Ἠσ. 22, 3). «Ὅταν ὑπάρχει λύπη καὶ πολλὰς φορές φέρει πᾶσι πᾶσι. Ἐὰν δὲ εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου συμβαίνει τοῦτο, πολλὰ περισσότερον εἰς τὰ πνευματικὰ πράγματα. Διὰ τοῦτο λέγει. «Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη ἔχει ὡς ἀπαιτέματα μετάνοιαν, ποὺ ὁδηγεῖ εἰς σωτηρίαν. Καὶ διὰ τὴν μετάνοιαν αὐτὴν καὶ οὐκ οὐκ δὲν θὰ μεταμελήσῃ.» (Β'. Κορ. 7, 10). Καὶ φαίνεται μὲν ὅτι τοῦτο τὸ χωρίον εἶναι ἀσπάρξ **184** καὶ τὸ νόημα τοῦ δὲ εἶναι τὸ ἑξῆς. «Ἄν λυπηθῇς διὰ χρήματα ὥστε δὲν ἀφῇς

σες τὸν ἑαυτὸν σου ἂν λυπηθῇς, διότι ἡσθέντης, τίποτε δὲν ἐκέρδιζες, ἀλλὰ καὶ περισσότερον τὸν ἑαυτὸν σου ἔβαλες.

3. Καὶ πολλοὺς ἐν τούτοις ἤκουσας, ποὺ ἔδοκίμοσαν τὴν τοιαύτην λύπην καὶ κατόπιν κατέκρινον τὸν ἐαυτὸν τοὺς λέγοντες· τί τὸ φερόεις ἐκ τοῦ ὅτι ἐλυτρήθης; οὐτε τὰ χρήματα, ποὺ ἔκαστος ἐπύρην πούει καὶ τὸν ἑαυτὸν μου ἐβλάψα· ἂν ὅμως λυπηθῇς δι' ἁμαρτίαν καὶ ταύτην ἐξήλειψας καὶ μεγάλην καρδίαν ἀπῆλυσες. Ἄν λυπηθῇς διὰ τοὺς ἀδελφούς, ποὺ ἔπεσαν πρὸ παράπτωλου, καὶ τὸν ἑαυτὸν σου παρηγόρησε καὶ ἀνεκούφισες καὶ ἐκείνους διωθώσας. Καὶ εἰ ὑποθέσωμεν, ὅτι δὲν θὰ ὠφελήσῃς αὐτοὺς, ἐσὺ ὅμως θὰ ἔκῃς μενίστην ἀνταποδῆν. **Β** Καὶ διὰ τὰ μέθης, ὅτι ἡ λύπη διὰ τοὺς περόντας εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἔστω καὶ εἰ δὲν τοὺς ὠφελοῦμεν καθόλου, φέρει εἰς ἡμᾶς μεγάλην ἀμοιβὴν ἔκουσε τὴν προφήτην Ἰεζεκιήλ ὃς λέγει, ἢ ἄλλοις τὸν Θεὸν ἢ δι' ἐκείνους ὁμιλεῖ. Ὅταν δηλαδὴ ἔσπευε μερικοίς νὰ κατασκόψουν τὴν πόλιν καὶ μὲ σιδηροὺς καὶ φονιάς νὰ καταστρέψουν ὅλα τὰ σκήματα μαζί μὲ ἐκείνους, ποὺ κατοικοῦσαν εἰς αὐτά, δίδει τὴν ἐξῆς διαταγὴν εἰς κάποιον· «Βάλε τὸ σιμῆριον εἰς τὸ πρόσωπον τῶν ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἀναστενάζουν καὶ ἔχουν μεγάλην λύπην» (Ἰεζ. 22, 4). Καὶ εἰς ἄλλοις ὁμοίως ἔδωκεν διαταγὴν καὶ εἶπεν, ὅτι ἐπὶ τὸ ἁγιοστάριόν μου ὀρχίσσεται (αὐτοῦ στίχ. 8.) προσέθεσε ἐκείνους ποὺ ἔχουν τὸ σημεῖον νὰ μὴ τοὺς θίγεται (αὐτοῦ στίχ. 10.) Διὰ ποίαν αἰτίαν λέγε μοι σὲ παρακαλῶ. **Γ** διότι ἂν καὶ καθόλου δὲν ὠφελοῦν, ἀλλ' ὅμως ἀναστενάζουν καὶ ἠρπάζουν δι' ὅσα ἔβρισαν. Καὶ ἄλλους πάλιν ἐπικρίνει λέγων, ὅτι ζῶντες μὲ τρυφῇ, καὶ διὰ τὴν κοιλίαν φροντίζοντες καὶ πολλὴν ἀνεσίαν ἔχοντες, ὅταν εἴδωσιν τοὺς Ἰουδαίους νὰ δαμάσκωνται εἰς ἀκαματωσίαν, δὲν ἐλυτρήθησαν, ὅτε ἔλαβον μέρος εἰς τὴν θλίψιν ἐκείνων καὶ ἐπιμελητικῶς λέγει· «Δὲν συνεκινούνητο καθόλου διὰ τὴν συντριβὴν τοῦ Ἰακώβ» (Ἀμώς 6, 6). Ἰουδῆν ὀνομάζει δίσον τὸν λαόν. Καὶ πάλιν· «Δὲν ἐπλήθυνεν αὐτὴ ποὺ κατοικοῦσε εἰς Αἰνὰν διὰ τὴν θρηνησὴν οἴκον ποὺ συνέπεσε μὲ τὸν ἰδοκὸν τῆς» Μιχ. 1, 11. Διότι καὶ δικαίως ἂν τιμωροῦνται, θέλει νὰ λυπηθῇς μαζί τους ἀλλὰ νὰ μὴ καίρωμεν, ὅτε εὐχαρίστησιν νὰ ἀσθανώμεθα. Διότι ἐάν ἐγώ, λέγει, ὁ ὁποῖος τιμῶν δὲν κατανοῶ ὅταν κάνω τοῦτο, ὅτε εὐχαριστοῦμαι διὰ τὴν τιμωρίαν αὐτῶν, διότι δὲν ἐπιθιμῶ τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Ἰεζ. 18.

23. **Δ** πρέπει καὶ αὐτὸν τὸν Δεσπότην νὰ μιμησῇ καὶ εἰς τὸ ὀκνηθῇς νὰ λυπηθῇς, διότι αὐτὸς (ὁ ἀμαρτωλὸς) προσέκλινε τὴν δικαίαν τιμωρίαν του. Ὅποτε, ὅταν λυπηθῇς κάποιος κατὰ Θεόν, μεγάλην ἀπὸ τῆς λύπης ἀφέλειαν ἀπολαμβάνει. Ὅταν λοιπὸν οἱ μαστιγούμενοι ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ μασ-

στιγμών εἶναι εὐτυχέστεροι καὶ ὅσα ἀπὸ ἡμᾶς ἔλθοντα, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εὐρίσκοντα. Ἐξω τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζῶν μὲ ἀνεσίαν εἶναι ἐπίσης εὐτυχέστεροι καὶ οἱ λυπούμενοι ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ καίρουν τὴν πλέον θὰ μὲς γινῇ ὀφρὸς μὴ θλίψεως. Διὰ τοῦτο κανένα δὲν πρέπει νὰ καλοποιοῦμεν παρὰ μόνον ἐκείνον ποὺ ζῇ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Αὐτοὺς μόνον τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡ Γραφὴ μακαρίζει. Διότι ἐκαίριος εἶναι, λέγει, ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἐπύρην ποτὲ εἰς συνέδριον καὶ συσκευὴν ἁμαρτωλῶν. (Ψαλμ. 1, 1). «Μακάριος εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον θὰ παιδανύγῃς, Κύριε, **Ε** καὶ θὰ τὸν διδάξῃς διὰ τὸ νόμου σου» (Ψαλ. 3, 12). «Μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εἰς τὸν ὄργισον τῆς ζωῆς τῶν εἶναι ἁμαρτωλοὶ» (Ψαλ. 118, 1). «Μακάριοι εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ ἔχουν στήριξιν τὴν πεποιθῆσιν τῶν εἰς αὐτόν» (Ψαλ. 2, 13). «Μακάριος εἶναι ὁ λαὸς ἐκείνος, ποὺ ἔχει τὸν Κύριον, ὡς Θεὸν αὐτοῦ» (Ψαλ. 32, 12). «Μακάριος εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον δὲν κατέδικασεν ἡ ψυχὴ του διὰ ἁμαρτίας» (Ἰωὴ Σειρ. 14, 2). «Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποὺ φοβεῖται τὸν Κύριον» (Ψαλ. 111, 1). Καὶ ὁ Χριστὸς πάλιν λέγει τὰ ἑξῆς· «Μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ πενήθουν διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν μακάριον οἱ ταπεινοί, μακάριοι οἱ πρὸς μακάριον οἱ εἰρηνόποιοι» **24** **Α** μακάριοι ἐκεῖνοι ποὺ διώκῃσιν λόγῳ τῆς ἀρετῆς τῶν. (Ματθ. 5, 3—10).

Βλέπεις πῶς παντοῦ κανένα ἐκ τῶν πλουσιῶν οὐτε ἐκ τῶν εὐγενῶν, οὐτε ἐξ ἐκείνων, ποὺ ἀπολαμβάνουν δόξαν, δὲν μακαρίζουν οἱ θεοὶ νόμοι, ἀλλὰ ἐκείνον, ποὺ ζῇ μὲ τὴν ἀρετὴν. Διότι ἐκεῖνο, ποὺ πρέπει νὰ ἐπιζητοῦμεν οἱ ὅλων τῶν ἐνεργειῶν μας ἢ τῶν παθημάτων, εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν ταύτῃ τὴν ρίζαν ἐξ ἀρχῆς καταθέσῃς ὅσα μόνον ἀνεσὶς οὐτε τιμὰς καὶ δόξαι καὶ περιποιήσεις, ἀλλὰ καὶ ἡμέραν καὶ συγκοφαντῖα, καὶ βόρεις καὶ ἀνίμια καὶ θάνατον καὶ ὅλα γενικὰ καρποὺς καρδῆς θὰ βλαστήσουν διὰ σέ. Καὶ καθὼς αὐτοὶ τῶν δένδρων αὐτοὶ πρὶν εἶναι πικροὶ, εἰς ἡμᾶς ὅμως γλυκυτάτους καρποὺς παράγουσι· ἔτσι καὶ ἡ κατὰ Θεὸν λύπη, πολλὴν εὐχαρίστησιν θὰ μὲς φέρῃ. **Β** Γνωρίζουν ἐκ πειρᾶς, ὅσα πολλὰς φορὰς προσπυκνῆσαν μὲ πόνον ψυχῆς καὶ ἔχουσιν δόγματα, πρὸς τὴν εὐφροσύνην ἀπῆλυσαν, ὥς καθουκισκοὶ τὴν συνείδησιν των πῶς ἐπαυχῶθησαν ἀπὸ τὴν προσευκὴν μὲ καλὸς ἐλπίδας. Διότι ὅπως πάντοτε λέγει, ὅτι ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἀλλὰ ἡ διάνοιά μας. Ἰησοῦ καὶ μὲς εὐφρανται. Ἄν λοιπὸν τὴν κάμωμεν τέτοιαν ποὺ πρέπει νὰ εἶναι θὰ ἔχωμεν

23. Δηλαδή ἡ υποτακτικὴ μὲς, ὡς κανὼς λέγομεν τὸ δὲν σου πτόμεθα χρὴστὸν εὐκὴς καὶ δὲν ἀντιμετωπίζομεν τὰ πράγματα μὲ χροῖται νομὸν κινήμα.

τὴν ἐγγυητὴν πάσης καρδίας. Καὶ ὅπως τὸ σῶμα δαί τόσον ἡ φύσις τῆς αὐτοσφύρας, οὕτε αἱ ἐξωτερικαὶ προσβολαί, ὅσον ἡ ἰδική του κατώστασις τὸ βλάπτει, καὶ τὸ ὠφελεί, τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ μάλιστα οὐ πολὺ μεγαλύτερον βαθμὸν. Διότι τὸ μὲν σῶμα κατ' ἀνάγκην δέχεται τὴν ἐπιδράσιν τῆς φυσικῆς, εἰς δὲ τὴν ψυχὴν δὲν ὑπάρχει φυσικὸς ἐξαναγκασμός, ἀλλὰ τὸ πᾶν ἰσχυρίζεται εἰς τὴν προαίρεσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος, ἂν καὶ ἀναριθμήτως ὑπῆμενε κακὰ, ναυάγια, πολέμους, C ἐπινασθήσεις, ἐπιβουλὰς, ἐφόδους ληστῶν καὶ ὅσα οὕτε νὰ ἀπαριθμῇ δὲν ἵπποτεί κανεὶς διὰ τοῦ λόγου, καὶ καθημερινῶς ἀντίκρυε τὸν θάνατον, ὅσα μόνον δὲν ἔλυπετο, οὕτε ὁστενοκωπεῖτο, ἀλλὰ καὶ ἐκαυκῶτο καὶ ἔκαρε καὶ ἔλεγε· «καίριον δὲ τὰ παθήματα τοῦ ὑποφέρειν καὶ ἀναστῆσαι τὰ ὑπερτέρηματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν παθμάτων τῆς σαρκὸς μου» (Κορ. 1. 24). Καὶ γὰρ· «ὅτι, δε μόνον, ἀλλὰ καὶ καυκαμῆθο διὰ τὰς θλίψεις» (Ρωμ. 5. 3) ἡ δὲ κόπησης εἶναι ἀνώτερος βαθμὸς ἡδονῆς.

4 Ἄν λοιπὸν ἐπιθυμῇς νὰ ἔχῃς καρὸν, μὴτε χρήματα, μὴτε ὕψιστον σῶμα, μὴτε δόξαν, μὴτε ἐξουσίαν, μὴτε καλοπέρασιν, μὴτε τραπεζὰ πολυτελεῖ, μὴτε μεταξυτά φάρμακα, μὴτε κωράφια ἀκριβὰ μὴτε σπῖτα λαμπρὰ καὶ ἐπισήμα, μὴτε ἄλλο τι παρόμοιον, μὲ αὐτὰ, καθόλου νὰ μὴ ἐπιθυμῇς, ἀλλὰ τὴν κατὰ Θεὸν φιλοσοφίαν νὰ ἀσκήσῃς, καὶ τὴν ἀρετὴν νὰ ἀκολουθεῖς καὶ τίποτε οὕτε ἀπὸ ὅσα σοὶ συμβαίνει κακὰ, οὕτε ἀπὸ ὅσα εἶναι ἐπισημον νὰ σοὶ συμβοῦν, δὲ ἡμπορέσῃς νὰ σὲ λυπήσῃς. Τί λέγει νὰ σὲ λυπήσῃς, εὐχαρίστησιν νὰ σοὶ προσθέσῃς, ἐκεῖνα που τοὺς ἄλλους λυποῦν. Διότι καὶ μάστιγες, καὶ θάνατος, καὶ ζήμια, καὶ κακονομία, καὶ κακοποιήσεις καὶ ὅλα τὰ τοιαῦτα, ἔστιν τὰ ὑποφέρωμεν πρὸς χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔκουν αὐτὸ ὡς οἶζον πολλὴν καρὸν εἰς τὴν ψυχὴν μας εἰσάγουσιν.

Διότι κανεὶς δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ μᾶς κἀμὴ δυστυχίῃς, εἰς ἡμεῖς τοὺς ἐπιστολὰς μας δὲν κἀμωμεν, καθὼς πάλιν οὕτε μακαρίους, εἰς ἡμεῖς πῶτα μας δὲν γίνωμεν τοιοῦτοι, μὲ τὴν βοήθειαν πρῶτον τῆς θείας χάριτος. Καὶ διὰ τὸ ἐννοήσατε καλῶς, ὅτι αὐτὸς μόνον, ποὺ φοβεῖται τὸν Κύριον, εἶναι, μακάριος, ὅς, ἀπὸ τὰ παρελθόντα, ἀλλὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς συνέβησαν, θὰ σὺς τὰ ἀποδείξῃ. 147 Ἀ Ἐκινδύνευσε νὰ ἐξαφανισθῇ ἡ πόλις μας Τελείως καὶ ἐκ μὲν τῶν πλουσίων καὶ ἐπιφανῶν καὶ ἐπαφῶν ἀνδρῶν κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ μέσον αὐτῆς, ἀλλ' ὅλοι ἐρυγον καὶ μακρὰν αὐτῆς ἔτρεχον. Ἐκεῖνοι ὅμως, ποὺ ἐφοβούντο τὸν Θεόν, ποὺ ἔμενον εἰς τὰ μοναστήρια, αὐτοὶ μὲ πολὺ θάρρος ἦλθαν καὶ ὅλα τὰ ἐτακτοποίησαν. Τόσον ἀνέκονα ἔφανεσαν νὰ τοὺς ἐκφοβήσῃςιν καὶ

βάσαν εἰς ἀγωνίαν τὰ κακὰ, ποὺ μᾶς αὐθόρουν καὶ αἱ ἀναμενόμενα, τημεῖαι, ὥστε ἂν καὶ ἐκάθηντο μακριὰ ἀπὸ τὴν συμφορὰν καὶ κανένα καινὸν μὲ αὐτὴν δὲν εἶχον, μὲ τὴν θέλησιν τὴν ἔπρεσαν εἰς τὸ μέσον τῆς φωστῆς καὶ ἄλους μᾶς ἐγλύττωσαν ἀπ' αὐτῆν. Καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖον προκαλεῖ εἰς ὁλοὺς φόβον καὶ φοβὴν, ἔστιν ὁ θάνατος, τοῦτο αὐτοὶ τὸ δέδεκθῃσαν μὲ μεγάλην προθυμίαν καὶ μὲ μεγαλιτέραν εὐχαρίστησιν ἔτρεχον εἰς αὐτὸν ἀπ' ὅσων ἄλλοι ἔτρεχον εἰς ὀλέθρα καὶ τιμὰς. Διότι ἐγνωρίζον ὅτι μεγίστη τιμὴ καὶ ἐξουσία εἶναι, οὗτο, καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἀπέδειξαν ὅτι αὐτοὶ εἶναι, ὁ μόνος μακάριος ὁ ὁποῖος ἀκολουθεῖ τὴν φιλοσοφίαν τῶν οὐρανῶν καὶ καρμίαν μεταβολὴν δὲν δέχεται εἰς τὸς ἀρκὰς τοῦ οὐτοῦ ὑπομένει· καμμίαν δυστυχίαν, ἀλλὰ ἀπολαύθῃν διαρκῆ ευτυχίαν καὶ περιγεῖα ὅλα ὅσα φαίνονται ὅτι εἶναι, λυπηρὰ. Καὶ τώρα ἐκεῖνοι, ποὺ εἶχον τὰς ἐξουσίας καὶ τὰ ὀφέληματα κατέκοντο ἀπὸ λυπῆν διότι μένον εἰς τὴν φυλακὴν φοροῦν αὐτοὺς καὶ κάθε ἡμέραν περιμένον τὸν θάνατον. C Ἀὐτοὶ ὅμως ἀπολαμβάνουν καθαρὰτῆν ἡδονὴν καὶ ἂν ἀκόμη καὶ νὰ πάθουν κανένα κακὸν καὶ ἐκεῖνα, ποὺ φαίνονται εἰς τοὺς ἄλλους φοβερά, αὐτὰ εἶναι εἰς αἰ τοὺς ἐπιστημῶν διότι γνωρίζουν ὅτι θαδίζον τὸν δρόμον τῆς ζωῆς καὶ οὕτε περιμένει, εἴταν φέγγει ἀπὸ τὴν ζωὴν ταύτην. Καὶ μὲ τὴν ἀκρῆθειαν καὶ τῆς, ζοῦν καὶ περιφρονοῦν τὸν θάνατον ἐν τοις τοῖς λυποῦντο, εἰς τοὺς ἄλλους καὶ ἐπ' αὐτὸ πάλιν μεγαλίστην ὠφέλειαν ἀπολαμβάνουσιν.

Ἀς φροντισομεν λοιπὸν μὲ προθυμίαν διὰ τὴν ψυχὴν μας καὶ κανένα ἀπὸ τὰ ἀπροσδόκητα κακὰ δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ μᾶς λυπήσῃ. Ἀς παρακαλοῦμεν δὲ τὸν Θεόν καὶ δι' ἐκεῖνο, ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὰς φιλίας, διὰ τὸς ἀπάλλῃς ἀπὸ τὴν συμφορὰν ποὺ τοὺς περιμένει. Διότι ἡμποροῦμεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς νὰ σώσῃ τὰ κακὰ, D καὶ νὰ μὴ ἀφῇσῃ νὰ μείνῃ οὕτε ἕκτος αὐτῶν, ἀλλὰ δὲ νὰ μὴ γινῇ συμμνησθῇ εἰς τὴν ἀμέλειαν τὴν πνευματικὴν ποὺ εἶχονεν πρωτότερα, καὶ σὺν σφοδρῇ τὴν ὁρμῇ τοῦ κειμήριου τῶν κακῶν τοῦ σῶμα καὶ ἔτσι μᾶς κάνει νὰ μένωμεν εἰς τὴν ἰδίαν εὐδοσίαν καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀληθὲς καὶ ὅτι πολλοὶ θὰ ἐνύριζον εἰς τὸν πρῶτον ἡμωπολιτὴν εἶον, ἂν θὰ ἔπαιε σῖντομα ὅλο τὸ κακὸ φαίνεται, ἐκ τοῦ εἶδός.

Ἀκοῦτε μένον τὰ λείψανα τῆς συμφορᾶς καὶ ἀκόμη ὁ γνωστός, εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ βασιλέως καὶ ἐνέειναι, ποὺ εἰς ἐθῶνους τὰς ὑποθέσεις τῆς πόλεως εἶναι εἰς τὰ ὅσα καὶ ὅμως πολλοὶ ἐκ τῶν κατοικούντων τῆς πόλεως ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κόμουν μπάνιο, γρέχουν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐκείνην καθορὴν διαφόρους ἀνοήτους. Ἐ δὲ ἀνέλθον σαρκοῦν πο-

ρεύουν σφύρουν μαζί τους γυναίκες. Ἀρὰ γὰρ ποίας συγγνώμης θὰ εἶναι οἱ πόαις ἀπολογιστοὶ μᾶλλον δὲ ποίας καλότητας καὶ τιμωρίας δὲν θὰ εἶναι οἱ πόαις. Ἡ κεφαλὴ τῆς πόλεως εἶναι εἰς τὸ δεσποτικόν, τὰ μέλη ἡμῶν εὐρισκονται εἰς τὴν ἐξουσίαν, ὁ γυναικὶς εἶναι ἡ περὶ τούτων ἀποφασίᾳ, καὶ συκορθεύεις, λέγε μοι, σὲ παρακαλῶ καὶ παύσεις καὶ γελᾷς. ⁶³ Ναί λέγει, διότι δὲν ὑποφέρουσιν νὰ εἰμῶθα ἀλουστοί. Ὡ, τὴν ἀδιάντροπον σκέψιν! Ὡ, τὴν μικροπρεπῆ καὶ διεφθαρμένην ἰδέαν. Πόσοι ἔχουν περάσει ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς τὴν πόλιν πῶσα χρόνια, δὲν ἔχουν περάσει ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τότε ποὺ ἀπεκλείσθη ἀπὸ τὸ λουτρὸν. ⁶⁴ Α καὶ οὐδὲν νὰ εἶδες μείνει ἀλόκληρον κρῆνον χωρὶς νὰ κάμῃ μπάνιο δυσφορίας καὶ στενοχωρίας. Αὐτὰ ἔκανες, λέγε μοι, ὅταν ἀνέμενετε ἐξοδὸν στρατιῶν, ὅταν καὶ ἡμέραν ἐπερίμενες νὰ ἀποθάνῃς, ὅταν εἰς τὰς ἐρήμους ἐφυγεῖς καὶ εἰς τὴν δευνοκαρφεὲς ἐτρεκες. Ἐάν κάποιος τότε σοῦ προέτεινε ἀλόκληρον χρόνον νὰ μένῃς χωρὶς λουτρὸν, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὴν ἐγώνισαν, ποὺ σὲ κατεῖχε δὲν θὰ ἐδέχεσθαι πρόθυμα τὴν πρότασιν αὐτοῦ τοῦτον καὶ δὲν θὰ ὑπέμενες τοῦτο. Ἐνῷ λοιπὸν πρέπει νὰ εὐχαριστῇς τὸν Θεόν, ποὺ χωρὶς καμμίαν ζηρίαν σὲ ἀπῆλλαξεν ἀπ' αὐτῆς, σκορπῇς πάλιν καὶ ἐπιθυμῇς, καὶ ἐπειδὴ ἐπέρασεν ὁ φόβος ἐπανῆλθες πάλιν σὲ μεγαλειότερον ἀδιαφορίαν διὰ τὰ πνευματικά καὶ σὲ ἐπιθυμῇς διὰ διασκεδάσεις. ⁶⁵ Τόσον ὀλίγον σὲ συνειδήσῃς τὰ κακά, ὥστε καὶ λουτρὰ νὰ ἐπιθυμῇς. Διότι καὶ ἐλευθέρῳ ἀν' αὐτὸ ἡ εἰσοδος εἰς τὸ λουτρὸν, δὲν θὰ ἦτο ἡκαννὴ ἢ συμφορὰ ἐκείνων, ποὺ ἀκόμη κρατοῦνται εἰς τὰς φυλακάς, καὶ ἐκείνους ποὺ δὲν εἶναι σὲ δύσκολον θέσιν νὰ τοὺς πεισοῦν νὰ λημονήσῃς καὶ τὴν τρυφήν. Ἡ ζωὴ ἀνθρώπων κινδυνεύει καὶ σὺ λουτρὰ θυμῶσαι καὶ καλοπέρασιν θέλεις. Ἀδιαφορεῖς, διότι διέφυγες τώρα τὸν κίνδυνον. Πρόσεξε, μήπως, μὲ ὅσα κάνεις, παρὰ τὴν ἀνάγκην νὰ σοῦ ἐλθῇ μεγαλειότερα τιμωρία καὶ συντελεσθῇ νὰ σοῦ ἐλθῇ πάλιν ἡ ἀπειλή, ποὺ ἔφυγε, μὲ μεγαλειότεραν σφοδρότητα καὶ πάθος ἐκείνου, ποὺ λέγει ὁ Χριστὸς περὶ τῶν δαίμονων. Διότι ὅταν ἐξέλθῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ μετενόησε, λέγει, C καὶ ἐπειτα εἴρη τὸν οἶκον τῆς φυκῆς αὐτοῦ σαρωμένον καὶ στολισμένον, δηλαδὴ οὐδὲν ἀπορροὺν καὶ ἡ πρόσδεκτον τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ ἄλλα πνεύματα, πονηρότερα ἀπ' αὐτό, παύει καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἐστὶν ἐνόντα, τὰ ὑστερινὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. ⁶⁶ Ἐξοφότερα ἀπὸ τὰ πρῶτα (Λουκ. 11, 24—26) Ἄς φοβηθῶμεν ἄφρον καὶ ἡμεῖς,

μήπως ἀφοῦ ἐγλυπώσῃμεν ἀπὸ τὰ προηγούμενα κακὰ μεγαλειότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ἐπισύρωμεν εἰς ἡμᾶς μὲ τὴν κατάνυ ἀδιαφορίαν μας. Γνωρίζω ὅτι σὲ εἶδε καθαροὶ ἀπὸ τὴν ἀποπὸν αὐτὴν πράξιν, ἀλλὰ πρέπει καὶ ἐκείνους, ποὺ κάμνουν τὴν ἀσκησίαν αὐτὴν, νὰ ἐμποδίζετε νὰ τιμωρῇτε νὰ σωθῶν ζετε, διὰ νὰ καίρωμεν πάντοτε, καθὼς ὁ Παῦλος διέταξε καὶ μὲ τὰ κατορθώματά μας καὶ τὴν φροντίδα διὰ τοὺς ἀλλοιους πολλὴν καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν ἀπολαύσῃμεν τὴν αἰωνίαν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ. D διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα μαζί καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἄς εἶναι ἡ δόξα ἡ ἡμῇ καὶ ἡ προσκύνῃς, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

63 Παρόμοιον γίνεται σήμερι με τοῦς φ.α.α.θ.ρ.α.π.κ.οῦ. γ.ο.ρ.οῦς

σαν σωματικῶς, περὶ δογματικῶν ζητημάτων διὰ τὰ ὅτι αἱ αναριθμητικοὶ τόπους περιελθόντες οἱ ἔθνη καὶ φιλόσοφοι καὶ πολλοὺς ἀπαιρῶσαντες λόγους, δὲν ἠμπόρισαν τίποτε τὸ ὀρθόν, οὐδὲ εἰπεῖν, μὲ ἀκριβείαν καὶ πολλὴν σοφίαν θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ εἰς ὅλα. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ θαυμαστόν, ⁹⁰ Α' ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι μὲ τὰ ἔργα των θεοδικόνουν τὴν πίστιν των περὶ τῶν δογμάτων. Διότι καὶ οἱ ἔχοντες ψυχὴν ἀθάνατον καὶ πρόκειται νὰ δώσωμεν λόγον διὰ τὰς ἐδῶ πράξεις μας καὶ νὰ ἐμφανισθῶμεν πρὸ φοβεροῦ δήματος καὶ τὴν διάνοιάν των περὶ τούτων ἔπιδαν καὶ ὦν θίον των ὄλον πρὸς τὰς ἀληθείας ταύτας ποῦ ἐλπίζομεν συνεισφέρειν καὶ ἀντίτεροι ἀπὸ κάθε κοσμικὴν φαντασίαν ἔγιναν, διότι ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τὴν θείαν ἱστορίαν, ὅτι «ἐπιστάτης ματαστῆτων τὰ πάντα εἶναι ματαστῆς» (Ἐκκλ. 1, 2) καὶ, διὰ τοῦτο σὲ κανένα ἀπ' αὐτὰ ποῦ φανήνται, ὅτι εἶναι λαμπρά, δὲν προσέκουν. Οὗτοι καὶ περὶ Θεοῦ νὰ φιλοσοφοῦν γνωρίζουν, ἐκεῖνα ποὶ διέτριβεν ὁ Θεός. Καὶ ἂν μὲν πάρηκε ἕνα ὁπωσιονόησις ἐκ τῶν ἔθνικων φιλοσόφων καὶ τὸν φέρῃς εἰς τὸ μέσον τώρα, μᾶλλον δὲ κανένα δὲν θὰ εὗρετε τώρα. Β' καὶ πάρηκε καὶ ἕνα ἐκ τούτων καὶ τὸ θεῶν τῶν καλαῶν φιλοσόφων ἀνοίξης καὶ διαβάσης καλὰ καὶ παραβάτης τι ἐκεῖνοι καὶ οὕτοι λέγουσι, θὰ ἴδῃς πόση εἶναι ἡ σοφία τούτων καὶ πόση ἡ ἀνοήσια ἐκεῖνων. Διότι, ὅταν ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν λέγουσι, ὅτι οὕτε πρόνοια ὑπάρχει διὰ τὰ ὄντα, οὕτε δὲ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐπιμελομένη ἡ κτίσις, οὕτε ὅτι ἡ ἀρετὴ αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀνάγκη, ἀλλὰ ὅτι ἐκεῖ ἀνάγκη κινήσεων καὶ εὐγενείας καὶ ἐξωτερικῆς λαμπρότητος καὶ ἄλλα πολλά, περισσότερο ἀπὸ αὐτὰ γελοῖα. C' οὗτοι καὶ περὶ πρόνοιας καὶ περὶ μελλούσης κρίσεως καὶ περὶ τῆς δημιουργικῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, ἡ ὅποια τὰ πάντα ἐκ τοῦ μηδενός, παρήγαγε καὶ περὶ ὅλων τῶν ἄλλων φιλοσοφοῦν, κυρίως νὰ ἔκουν καθόλου, λάβει ἐξωτερικὴν μορφωσιν.

Ποῖος ἀνθρώπος βλέπει, αὐτοὶ δὲν θὰ ἐνόησιν τοῦ Χριστοῦ τὴν δύναμιν, ἢ ὅποια τοὺς ἀνθρωπίνους καὶ ἀμαθείς, ἀπὸ ἐκείνου ποὶ πάρα πολλὰ υπερφανεύονται, διὰ τὴν σφίγαν των ἀπέδειξε σοφωτέρους εἰς τὸσον βαθμὸν εἰς ὅσον ὑπερέκειναι οἱ φρόνιμοι ἄνδρες ἀπὸ τὰ μικρά, διότι ποῖα ζητᾷ ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ εἰς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὅτι δὲν γνωρίζουν τὴν ἐκτετατοῦ λόγου, ὅταν ἐκ νοήματα αὐτῶν εἶναι γεμάτα ἀπὸ πολλὴν σοφίαν. Ποῖα ἔσθ' ἡ ὠφέλεια εἰς τοὺς ἔθνικους ἀπὸ τὴν γνώσιν τῆς τέχνης τοῦ λόγου, ὅταν δέξαι ἀπὸ νοήματα ἀληθῆς εἶναι ἡ διάνοιά των. D' Τοῦτο ὁμαρτίζει μὲ τὸ νὰ ἔχη ἕνας, ἡ καίρῳ εἰς τὴν ὅποιαν ἡ λαοὶ νὰ εἶναι ἀσημνία καὶ τὸ σιδηρόνιο αὐτῆς μέρος ποὶ εἶναι τὸ πικροτάτονον νὰ εἶναι τὸ ἀδύνατον ἀπὸ τὴν μολυβδον. Καὶ εἰς αὐτοὺς ἡ μὲν γλώσσα

τους, εἶναι μὲ λόγια δογμα καὶ δνόματα στολισμένα, ἡ δὲ διάνοια των εἶναι γεμάτη ἀπὸ δαρῆματα πράγματα, ποῦ εἰς τὸ τοῦτο δὲν τοὺς ὠφελοῦν. Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιον εἰς τοὺς φιλοσόφους τούτους, ἀλλὰ ἐντελὲς τὸ ἀντίθετον. Εἰς αὐτοὺς ἡ ἔσθ' εἶναι γεμάτη ἀπὸ σοφίαν πνευματικὴν καὶ ὁ ὅλος των νοημορφώνεται, μὲ τὰ δόγματα. Εἰς αὐτοὺς δὲν ὑπάρκουν γυναικίς ποῦ ἐπιδευνύονται δόγματα, οὕτε φορεμάτων καλλωπισμός, οὕτε τοῦ προσώπου, καλλυντικά, ἀλλὰ ὅλη αὐτὴ ἡ διαφθορὰ τοῦ ἥθους ἔχει, ἐκδηλωθῇ. Ε' Διὰ τοῦτο καὶ ἐπικολώμεθα ὅν λαόν ποῦ τοὺς ἐκεῖ ἐμπνευσθῇ ὁ Θεός, εἰς σωφροσύνην ἡγήσονται καὶ τὸν νόμον τοῦ Παύλου, ποῦ διατάσσει νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ σκεπτάσματα καὶ τὰς διατροφάς. Α' Τῇ B' καὶ μὴ ἐπιζητοῦμεν τίποτε περισσότερο, μὲ πολλὴν ἀκριβείαν των φυλάττου. Εἰς αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ὁλοφύη μόνον, τοῦ καταγοητεύει τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ ἡ γῆ, ποῦ παρὰ γαίᾳ βότανα καὶ ἀπὸ κάθε μυροπαῖον τεχνικώτερον κατασκευάζει, ὅτι αὐτοὺς τὴν ποικίλην εὐωδίαν των ἀνθέων. Διὰ τοῦτο εἶναι, σωματικῶς καὶ ψυχικῶς τελείως ὑγιεῖς, ἐπειδὴ κάθε τριπλὴν ἀπεκρίσαν καὶ ὁ πονηρὸς ρεύματα τῆς μέθης ἐξέβαλον καὶ τὸσον μόνον τρανουν ὅσον χρειάζεσθαι, διὰ νὰ ζῶν.

Δὲ μὴ τοὺς περιφρονῶμεν λοιπὸν λόγῳ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν ἀκρίμων, ⁹¹ Α' ἀλλὰ τὴν διάνοιαν αὐτῶν δὲ θαυμάζομεν, διότι, ποῖα ἡ ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν περιβολὴν αὐτῶν, ὅταν ἡ ψυχὴ των χειροτέρα ἀπὸ κάθε ζητητὸν εἶναι ἐνδεδυμένη. Τὸν ἀνθρώπον δὲ ἀπὸ τὰ φορέματα τοῦ μύλων δὲ οὕτε ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ψυχῆς τοῦ πρέπει νὰ τὸν ἐπαυλῶμεν καὶ τὸν θαυμάζομεν. Γδύσε τὴν ψυχὴν σιγῶν καὶ ὅτι ἴδῃς τὴν ὁμορφίαν αὐτῆς καὶ τὸν πλοῦτον διὰ των λόγων, διὰ τῶν δογμάτων, διὰ τῆς ὅλης καταστάσεως των τρόπων αὐτῶν.

2. Ἄς ἐντρέπονται λοιπὸν οἱ ἔθνη, ὅς σκεπάζουν τὸ μαρτυροῦν των ἀπὸ ἐντροπὴν καὶ δὲ κρύπτουνται διὰ τοὺς φιλοσόφους των καὶ διὰ τὴν σοφίαν των, ποῦ εἶναι, ὁλόκληρα ἀπὸ κάθε μωρίαν. Β' Διότι οἱ μὲν φιλόσοφοι αὐτῶν, καθ' ὅν χρόνον ἐξούσαν, μολὶς σὲ ὀλίγους, μὲ πάρα πολλὰ ὀλίγους, κατωφύσαν νὰ διδάξουν τὴν διδασκαλίαν τους καὶ ὅταν τοὺς κατέλαβεν ἔσθ' καὶ μικρὸς κινήσας καὶ τοὺς τοὺς τοὺς ἐκαστον (1) μαθηταὶ ὅμως τοῦ Χριστοῦ οἱ παρόδες καὶ τελῶνα καὶ οὐκ ὑπονοῖ, μὲσα σὲ λίγα χρόνια ὅλην τὴν οἰκουμένην εἰς τὴν ἀληθειαν ἐπαγέφερον καὶ ἐκὼ ἀναριθμητοὶ ἔνεκον τοῦ Χριστοῦ ἐγίνοντο κινῶνται, δὲ μόνον δὲν βόθῃσε τὸ κερύκεμα, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζει καὶ προσδεῖται, ἀκόρη δὲ ἐδίδαξαν ἀνθρώπους ἀμαθείς καὶ γεωγράφους καὶ κτηνοτρόφους νὰ φιλοσοφοῦν.

Οἱ ἀδελφοί μας οὗτοι τῆς ἡπαθροῖ μοῖ με ὅλας τὰς

ἄλλοι ἀρετὰς καὶ τὴν αἰτιαν ὧν ἀγαθὴν τὴν ἀγάπην ἔχοντες ρυθμίστην μέσα τὰς ἐσπεύσαν νὰ ἔλθουν εἰς ἡμᾶς. **Γ** διατρέσαντες τούτων μεγάλων δρόμους καὶ τοὺς ἀδελφούς των τοὺς πενηνταετούς ποὺ εἶναι μέλη τῆς γὰρ ἐναγκαλισθόν.

Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ὁφείλων τοιῶν ἡμεῖς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς καλῆς διαθεσῆς ποὺ ἐδείξαν πρὸς ἡμᾶς, ὅς τοὺς ὠσεύμεν ἔφοδος καὶ μὲ αὐτὰ ὅς τοὺς ἵπποισιν ἡμεῖς εἰς τὰς πατρίδας των. Διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὁρίων πάλιν ὅς ἐμύλησάμεν ὥστε τελειώσῃ νὰ ξεροκίωσάμεν ἀπὸ τὴν διὰ νοσίων ὧν μας τὴν πατριάν καὶ τὴν συνθήκειαν.

Ἐπιθυμῶ δὲ πρῶτον ὁλοῦ ἀπὸ ἐκείνου τοῦ προηγουμένου ὅς ἔχω εἶπει νὰ ὁμῶς πνεύματι σου σήμερον. Ὅτι νὰ ἡλιασθῇ ἀπὸ τὴν Περσικὴν χώραν ἀπηλλογῆσαν οἱ Ἰσραεῖται καὶ ἐλευθερωθῇσαν ἀπὸ τῆς γερμανίας ἐκείνης καὶ ἐπανήλθον εἰς τὴν πατρίδα των. Ἐξέδον, λέγουσιν, ὁρεσάν, ποὺ ἐπετοῦσε, ἡ κοίτης ἐκείνη πύργων καὶ ἡλότους δέκα. **Δ** Καὶ τὸν προφήτην ἤκουσαν νὰ τοὺς λέγῃ. ὅτι «Αὕτη εἶναι ἡ κατάρα περὶ ἔρχεται ἐπ' αὐτὰς εἰς τὸ πρῶτον τῆς γῆς καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἔσχατον τοῦ ἐπιδόμου καὶ ὅλα μείνῃ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ καὶ τὸ ἔσχατον καὶ τὰς πέτρες ὅλα θὰ τὰ κρημνίσῃ». Ζακ. 1. 4.

Καὶ ἀφοῦ ἀνεγνωσθῇσαν ταῦτα τότε ἐβήσαντες νὰ μακάριον διὰ ποσὸν αἰτίαν ὅτι μόνον ἐκείνοι ποὺ ὀρκίζονται, ὅλα καὶ καὶ οὐκ ἐπὶ αὐτοῦ καταστρέφει. Καὶ ἡ οὐκ ἐλέγμενος εἶναι, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει οὐκ ἐπὶ αὐτοῦ πᾶσι πᾶσι μεγάλης ἀρετῆς ὡς νὰ μόνον νὰ φανερῇ διαρκῶς ὥστε οἱ κατὰ τὴν ἀνθρώπου ὧν νὰ συμφρονίζονται. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἐπὶ ὁρκὸς ἀφοῦ πεθάνει εἶναι ἀνάγκη νὰ ταπῇ καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γῆς νὰ παραδοθῇ διὰ νὰ μὴ ταπῇ μὲν τὸ σῶμα οὐ καὶ ἡ κακία τοῦ πνεύματος τοῦ ἐκείνου καὶ ὡς ὅσοι ὧν αὐτοὶ τοῦ ὅτι περὶ νὰ εἶναι ἐκεῖ νὰ θέλουν οὐκ καὶ ἀφοῦ ὁμοῦ τὴν αἰτίαν τῇ καταστροφῇ νὰ ἀποφείνται νὰ κάμνουν τὴν ἀμαρτίαν τῶν πατέρων.

Τὸ ἴδιον ἐννοεῖ καὶ εἰς τὰ Σόδομα. Ἐπειδὴ ἡλιασθῇ ἕκαστος ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας τῆς πόλεως τῆς ἀμαρτίας ἕκαστος καὶ ἡ φθορία τῆς γῆς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ποὺ ἔπρεπε ἀπὸ τὸν οὐρανὸν. **Γ** ἐν τῷ ὅτι ἡμεῖς ἤθελε καὶ ἡ τιμωρία τῆς ἀμαρτίας ταῖς τῶν περὶ οὐ διαρκῶς καὶ ἡμεῖς νὰ ἴδῃς τοῦ Θεοῦ τὴν φιλίαν ἡμεῖς. **Β** Δὲν ἔχουμε ἐκείνους οὐκ ἡμεῖς νὰ καὶ ὡς οὐκ ἐκείνους μὲν ἡμεῖς ὅλα ἐκείνους ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ἕκαστος οὐκ ἔχουμεν εἰς τὴν γῆν ὡς δὲ ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀφοῦ καὶ ἐκείνους τὴν ἐβέλουν εἰς κοινὴν θέαν εἰς ὅλους τοὺς πνευματικούς ποὺ θέλουν νὰ θέλουν καὶ ἔσχατον ἀπὸ καθεὶς φωνῆς καθαρώτερη ἐξακοῦσῃ νὰ συμβῇ ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας καὶ οὐκ ἐπὶ γενεῶς ἡ ὅλη τῆς γῆς καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν

τοὺς φωνάζει καὶ τοὺς λέγει. Μὴ ταλμῆστε νὰ κάμνουν εἰς ἐκείνους τὰ Σόδομα, διὰ νὰ μὴ πάθετε ὅτι ἐπαθόν τὰ Σόδομα. Διότι δὲν κάμνουν συνθήκας τῶν ἐν τῇ πόλει εἰς τὴν διάνοιαν ὁ λόγος. **Β** ὅσον ἡ φθορία ὅσους καὶ τὸ ἔσχατον τῆς ἀμαρτίας ποὺ ἡμαρτίζονται. Καὶ μαρτυροῦν ὅσοι τὰ μέρη ἐκείνα ἐπεσκέψθησαν οἱ ὅποιοι ἂν καὶ ἤκουσαν πολλὰς φορές, τὴν ἱστορίαν νὰ ὁμῶς δι' αὐτὰ δὲν ἐφοβήθησαν καὶ τούτων ὅταν ὅσους ἐπῆγαν ἐκεῖ καὶ εἶδαν ὁλοκλήρως τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καταστραμμένην καὶ τὸν ἡμπερημένον εἶδαν μὲ τὸ μάτι τους, καὶ πούθεν δὲν παρετήρησαν νὰ φανεῖται νῆ, ὅλα δὲ νὰ εἶναι σκόνη καὶ στάκτη, καταπλάγησαν καὶ μὲ πολλὴν δόδα ὀκλασάν περὶ σωφροσύνης ἀπὸ τὸ θέαμα ἐκείνου, ἀφοῦ ἐπῆγαν, ἐπέστρεψαν. Διότι καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὅποιον ἐπηρεάσθη ἡ ἀμαρτία εἶναι ὁρατός μὲ τὴν ἀμαρτίαν τῶν. Ὅσοι ἡλιασθῇ ἐκείνοι μὲν ἄγονον ἐπενόησαν ποὺ δὲν κατέληγον εἰς παιδοποιίαν, εἰς ἀκρίβειαν καὶ ὁ Θεὸς τιμωρεῖ, ἐπέφερε, ὅς ἔκαμε τὴν κοιλίαν τῆς γῆς μὲ νὰ ὁ πόντος ἄγονον ὁ καὶ ὁ πόντος ἀπὸ ὅλους τοὺς καρπούς. Διότι τοῦτο καὶ τὰ σπυρίδες ἐκείνων, ποὺ ὀρκίζονται, ἠπειλῶσαν δι' ὅτι κατακρημνίσῃ διὰ νὰ κάμῃ ἄλλους, μὲ τὰς ἡμαρτίας ἐκείνων σωφρονιστέους.

3. Ἐγὼ δὲ καὶ ὅς ὅσοι δεῖξω παραδοῖ. ἔνα καὶ δύο καὶ τρία καὶ ὅσοι ἐκρημνίσθησαν ἀπὸ τοὺς ὅρκους, ὅλα δὲ πᾶσι ὁλοκλήρως καὶ λαὸν θεοσεβῆ καὶ ἔβαντες διὰ τὸ ὅποιοι πολλοὶ ἐπενόησαν ὁ Θεὸς πάντοτε καὶ φιλῇ καὶ πολλοὺς κινεῖ τοὺς δειφύει. Διότι ἡ ἱερουσαλὴμ ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ ἡ ὁποία εἶχε τὴν κιβωτὸν τῆς ἀγίας καὶ τὴν λατρείαν ὅλην ἐκείνην ὅσοι ὑπῆρχον προσήται καὶ πνεύματος ἁγίου καὶ καθαρῶς καὶ πλάκας ἡμαρτίας, καὶ ἡ κρισιμὴ στήριξις ὅσοι ἂν γένοιτο πολλὰς φορές ἐπιφοιτοῦσαν, αὐτὴ ἡ πόλις, ἂν καὶ ἐν τῶν ἀναριθμητῶν πόλεμοι καὶ πολλοὶ ἐπέδραον κατ' αὐτῆς ἡμέρας, ὅταν νὰ εἶχε περιβληθῇ μὲ τείχος ἀπὸ ἀδάμαντος ὅλη ἀκατόβλητον εἶτα πάντοτε περιφρόνησε ὅλους ἐκείνους καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ καταστράφη ὅλη, αὐτὴ κανένα κακὸν δὲν ἔπαθε. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ θαύμαστόν, ἀλλὰ καὶ ὁ ὅτι πολλὰς φορές ἔκαμε τοὺς ἐχθρούς αὐτῆς νὰ φέγουν μὲ ἡμῶς ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ τῶν ἀπληροῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν πρόνοιαν ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς νὰ λέγῃ. ἐλθὲν σταφύλη εἰς τὴν ἡμέραν εὐρον τὸν Ἰσραὴλ. **Ε** καὶ ὅταν τὰ πρῶτα οὐκὰ τῆς ἡμέρας εἶδον τοὺς πατέρας αὐτῶν, **Ως** 9. 10. Καὶ περὶ τῆς πόλεως αὐτῆς πάλιν ὅσοι ὡς ἐλπίσεν εἰς τὴν ἡμέραν τῶν ὑψηλῶν κλῶν αὐτῆς καὶ ὅσοι εἶπον μὴ βλάψῃ αὐτὴν. **Π** **ὅς** 8. Ἀλλ' εἰπὼς ἡ ἀγαπητὴ αὐτῆς εἰς τὸν Θεὸν πόλις ποὺ ὁ Θεὸς γὰρ ὅσοι κινεῖ καὶ ὁ Θεὸς πολλὰς αὐτῆς ἀμαρτίας συνεχωρήθη καὶ ἡμῶς μόνον αὐτῇ νὰ διαφύγῃ τὴν τιμωρίαν

ἰωσαν ἐνῷ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπελαυνήθησαν, καὶ μετὰ καὶ δύο καὶ πολλές φορὰς, μόνον ἐξ αἰτίας τοῦ ὄρκου καταβλήθη. Καί πως, θὰ οὐδὲ τὸ εἶπω τώρα. Ἰππῆρες κάποιος Σεδεκίας κάποιος βασιλεὺς αὐτῶν. Οὗτος ὁ Σεδεκίας εἰς τὸν βασιλεῖα τῶν βαρβάρων, τὸν Ναβουκοδονόσορα. 12. Ἀνέπεσκέθη μὲ ὄρκον, ὅτι θὰ εἶναι σύμμαχος τοῦ Κατόπιον θύκος ἀπεκωρίσθη ἀπὸ τὴν συμμαχίαν ταύτην καὶ ἐπῆγε μὲ τὸ μέρος τοῦ Αἰγυπτίου θι οὐδέως καταπατήσας τὸν ὄρκον του καὶ τόσα κακὰ ἐπαθε, ὅσα ἀμέως θὰ ἀκούσετε. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη πρῶτον νὰ οὐδὲ εἶπω τὴν παραβολὴν τοῦ προφήτου διὰ τῆς ὁποίας ἔκαμεν ὁ ποιὴν γινῶν δ' ὅλως αὐτά. «Ἐγινε λόγος Κυρίου, λέγει πρὸς ἐμέ λέγων· ὡς ἀνθρώπου διήγησον, διήγημα καὶ εἰπὲ παραβολὰν καὶ θὰ εἴπῃς ταῦτα λέγει Ἰδοὺς Κύριος ὁ ἀετός ὁ μεγάλος ὁ μεγαλόφτερος ὁ μακρὸς κατὰ τὴν ἔκτασιν ὁ γεννῆτος ἀπὸ νύκτας». 17. 1-8. Αἰτὸν ἐδῶ τὸν βασιλεῖα τῶν βασιλευσίων ὠνόμασε τὸν εἶπε δὲ μεγάλων καὶ μεγαλόφτερον. Ἡ καὶ μακρὸν εἰς τὴν ἔκτασιν καὶ γεννῆτον ἀπὸ νύκτας τὸν ὠνόμασε διὰ τὸ πλῆθος τῶν στρατευμάτων καὶ τὸ μέγεθος τῆς δυναμείας καὶ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐπιτίθεται. Διότι ὅπως εἶναι τὸν αἰτὸν εἶναι, ὡς ὅπλα τὰ φτερά καὶ τὰ νύκτας, εἶται καὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς ὅπλα εἶναι οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ἵπποι. Οὗτος λοιπὸν ὁ ἀετός, λέγει, «Ἐκεῖ τὸ διήγημα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Λιβανὸν». Αὐτοῦ δ' 8. Πι σημαίνει τὸ διήγημα Σκεπτικὸν, νύμφην Λιβανὸν δὲ ὠνόμασε τὴν Ιουδαίαν διότι εὐρίσκαται πλησίον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἐπειτα θέλων νὰ εἰπῇ τοὺς ὄρκους καὶ τὰς συνθήκας. «Ἐλάθε λέγει, ἀπὸ τῶν σπορῶν τῆς νῆς καὶ τῆς ἔδαλεν εἰς τὴν πεδιάδα τὴν κατὰ τὴν ἀλὸν διὰ σποράν. Ὁ δὲ νὰ ριζώσῃ εἰς τὸ νερὸ τὸ ἁγθονον καὶ τὸν ἐπέβλεπε καὶ ἐβλάστησεν ὁ σπόρος καὶ ἔγενεν ἄνθημα ὁδύνατος καὶ μακρὰ κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ ἀπλώσε τὰ κλήματα θέρων, αὐτῆς ἐπῶν εἰς αὐτὸν, αἱ δὲ ρίζαι ὑποκάτω αὐτοῦ ἦσαν». Αὐτοῦ δ' 5. Ἀμπελον δὲ ἐδῶ ὠνόμασε τὴν πόλιν Ιερουσαλήμ. Μετὰ δὲ εἶπε ὅτι τὰ κλήματα ἔβαλεν ἐπῶν εἰς τὸν αἰτὸν καὶ αἱ ρίζαι τῆς ἦσαν ἐκὸς αὐτοῦ τὰς συνθήκας ἐφανέρωσεν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν συμμαχίαν καὶ οἱ ἀφωσιμῶντες εἰς ἐκεῖνον. Ἐπειτα θέλων νὰ δείξῃ τὴν παρανομίαν λέγει «Ἐφανη ἄλλος ἀετός ἔγνωσε τὸν αἰγυπτίον βασιλεῖα «μεγάλος καὶ μεγαλόφτερος, καὶ μὲ πολλὰ νύκτας καὶ ἄμπελον οὕτω περιεπλέκετο εἰς αὐτὸν. Π καὶ ἡ ἐλαία φαλιδά αὐτῆς ἦτο ἐπῶν εἰς αὐτὸν καὶ τὰ κλήματα τῆς ἀπλώσε διὰ νὰ ποτιῇ αὐτὴν. Διὸ τούτω εἶπον ταῦτα λέγει Ἰδοὺς Κύριος ὁρᾷ γὰρ θὰ ἐπιτυχῇ». δηλαδή ἀφ' ἧς παρέβη τὸν ὄρκον καὶ τὰς συνθήκας εἰς ἡμωρέσει νὰ μενῇ καὶ νὰ σωθῇ καὶ νὰ μὴ καταπέσῃ». Αὐτοῦ δ' 7-9. Ἐπειτα φανερώων

ὅτι, δὲν εἶναι τοῦτο δυνατόν ἀλλ' ὅτι ὠρισμένως θὰ καταστῇ διὰ τὸν ὄρκον ποὶ παρεβή, ὁμολογεῖ διὰ τὴν τιμωρίαν. Ἡ καὶ τὴν αἰτίαν λέγει τῆς τιμωρίας «Αἱ ρίζαι αὐτῆς, λέγει αἱ ἀπάλαι καὶ ὁ κοινὸς καὶ ποτισμὸν καὶ θὰ ξεραθοῦν ὅλα τὰ κλήματα αὐτοῦ». 6. 9. Ἐπὶ αὐτῶν δὲ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν θὰ καταβλήθῃ ἔνεκα ἀνθρώπου. γὰρ εἰς. Εἰ ἀλλὰ διότι τὸν ὄρκον ἔκαμε ἔκδοξος τῆς ἐνεκῆς τῶν ὄρκων ἐκείνων προσέθεσεν. «ὅχι μὲ δι' ὅσων μεγάλων ὄρκων μὲ λαὸν πολὺν διὰ νὰ ἐκδικῶσιν αὐτοὺς». Αὐτοῦ δ' 12. Καὶ οὕτω μὲν εἶναι ἡ παραβολὴ τῆς οὐσίας ὅλως ὁ αἰσθητὸς δὲ αὐτῶν ἐξῆς. Ἰδοὺ ἔρχεται ὁ βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος ἐναντίον τῆς Ιερουσαλῆμ. 12. 12. Ἐπειτα ἀφ' ἑνὸς ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλα πινά, ἀναφέρει τοὺς ὄρκους καὶ τὰς συμμαχίας. εἰς αὐτῶν, λέγει πρὸς αὐτοὺς διαθήκη». Αὐτοῦ δ' 13. Κατόπι καὶ τὴν οὐσίαν φανερώων «Καὶ ἀποσταθῶν λέγει, ἀπὸ αὐτοῦ καὶ θὰ ἀποστείλῃ ἀγγελίαν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν Αἰγύπτον διὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ ὅτι θὰ ἀπεισέλθῃ αὐτὸν ἵπποι καὶ σκυταλῆς. Αὐτοῦ δ' 15. Καὶ ἐπὶ αὐτῶν ὅτι νὰ δείξῃ ὅτι ὅλη αὕτη ἡ καταστροφὴ νὰ ἐκτελεσθῇ αὐτῶν ὄρκων. 16. 1. Ἀλλὰ ὡς εἶπε πρὸς αὐτοὺς οἱ ἄλλοι ποτὶς ἐβρυνήσῃ τὴν κατὰ τὸν νόμον καὶ παρεβή τὴν διαθήκην. Αὐτοῦ δ' 17. μέσῃ τῆς Βαβυλωνίας καὶ οὐδ' αὐτὸ καὶ οὐδὲ μὲ μὲ τὸν δὲ αὐτῶν αὐτὸ μὲ λαὸν πικρὸν δὲ τὸ ἐκτελέσῃ τὴν ἐκείνην οὐσίαν καὶ παρεβή τὴν διαθήκην καὶ διὰ τὴν ἐκείνην τὸν ὄρκον μου ποὺ κατεφρόνησε καὶ τὴν δὲ ἠέκην μου ποὶ παρέβη ἐναντίον μου. Αὐτοῦ δ' 18. 16. 20. Ἐλθέτωσιν ἡμεῖς καὶ οἱ φωνῶντες ὅτι ἀλλὰ ἰσχυρὸν ἐστὶν ὁ θεὸς διὰ τὸν ὄρκον ὅλον ὁ ἐπάρκεν ἐκείνους. Αὐτοῦ δ' 19. ἀπὸ τῶν ὄρκων εἶναι ὁ Θεὸς ὁ ἀντιφρόνιον γίνεται ὁ δικτῆς. Ὅχι οὐ μόνον ἐκτελέσῃ τὴν ἐκείνην ἐλπίσιν ἢ πᾶς ἐνεκα τοῦ ὄρκου. Ὁ ἀλλὰ καὶ ἐκτελέσῃ τὴν ἐλπίσιν νὰ τιμωρήσῃ αὐτὴν φανερώων πόσους καὶ ὅπως ἀντιφρόνιον καὶ μὴ καταπαύσῃται. Ὁ καὶ «Διὸς ἐνέβη λέγει καὶ ὁ τὸ ἐναντίον τῆς θεοῦ λαοῦ τὸ Σεδεκίας ἐκείνους ὁ δευτέρους, ἡνὸς ἦλθεν. Ἰδοὺ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος καὶ ὅλη ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐναντίον τῆς Ιερουσαλῆμ. Καὶ περιεκύκλωσεν αὐτήν καὶ ἔκτισεν νύκτας αἱ καὶ καὶ τῆς καὶ ἐπολέσῃ ἡ πόλις ἐκτὸς τοῦ ἐνδικοῦ. Αὐτοῦ δ' 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Ἡμῶν οὐ μὲν ἀμέσως ποὶ τὴν πρώτην ἡμέραν νὰ τοὺς

ἀλλὰ καὶ ὅλα ὅσα καὶ ἀκούσαν εἰς τὰ γινώμενα τοῦ ὁρ-
μου ἀπὸ τῶν ὁπίσθεν θὰ ἐπερναύουσε καὶ θὰ τὸν ἐδίδεπον νὰ
βαδίζῃ τυφλὸς καὶ σιδηροδέσιμος, νὰ μάθωσιν διὰ τῆς συμφο-
ρᾶς ταύτης τὸ μέγεθος τῆς ἀμαρτίας διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἔνα,
ἐκ τῶν προφητῶν λέγει· «ὅταν θὰ ἴδῃς τὴν Βαβυλῶνα» (Ίερ.
12, 18), ὁ δὲ ἄλλος «εἰς τὴν Βαβυλῶνα θὰ ἀδηγήσῃς» (Ίερ.
139, 146). 3 Καὶ φαίνονται μὲν ὅτι εἶναι ὀνταφτακαὶ αἱ
προφητεῖαι αὗται ὅμως δὲν εἶναι ἀλλὰ καὶ αἱ δυο εἶναι, ἀλη-
θεῖς, διότι καὶ τὴν Βαβυλῶνα δὲν εἶδε καὶ εἰς τὴν Βαβυλῶνα
μετεφέρθη. Πῶς λοιπὸν δὲν εἶδε τὴν Βαβυλῶνα, Διότι εἰς
τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστη τὴν τύφλωσιν. Ἐκεῖ ὅλη ποῦ ἔγινε ἡ
ἀθέτησις τοῦ ὅρκου, ἐκεῖ ἐλάμβανε χώραν καὶ ἡ ἐκδίκησις
τοῦ ὅρκου καὶ αὐτὸς υπέβαινε τὴν τιμωρίαν. Πῶς δὲ μετε-
φέρθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα Διότι αἰκμαλώτης ἔγινε. Ἐπειδὴ
δὲ οὗτοι ἦσαν αἱ τιμωρίαι, τυφλωσίς καὶ αἰκμαλωσία. Ὡς ἐφο-
ρῶσαν αὐτὰς οἱ προφῆται καὶ ὁ μὲν ἔνος δὲν θὰ ἴδῃ τὴν Βα-
βυλῶνα, λέγει, ὑπονοῶν τὴν τύφλωσιν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἄλλος λέ-
γει, εἰς τὴν Βαβυλῶνα θὰ μεταφερθῇ τὴν αἰκμαλωσίαν συ-
τοῦ ἐκποιεσόμενος.

4 Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζοντες, ἀδελφοί καὶ ὅσα εἴπωμεν
καὶ ὅσα πρὶν ἀπὸ αὐτῶν ἐλέγχθησαν ἔχοντες ὑπὸ τὴν αἰ-
σθησὶν τέλος πάντων τὴν πονηρίαν αὐτὴν συνήθειαν, ναὶ πα-
ρακαλῶ καὶ ἱκετεύω ὅλους σας. Ἐάν δὲ εἰς τοὺς χρόνους
τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅτε δὲν ἐζήτειτο ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων
νὰ εἶναι, ἡθικῶς τέλειαι, ἀλλὰ ὑπῆρχε πολλὴ συγκατάθεσις,
C τὴν ὁργὴν Θεοῦ ἔπεσε δι' ἕνα ὅρκον, τὴν καταστροφὴν καὶ
αἰκμαλωσίαν ἔγινε, τί εἶναι ἐπόμενον νὰ ὑποστυν τὰ ὅσα
ὀρκίζονται. Ἐποῦ ἔχομεν νόμον, ποῦ ἀπαγορεύει τοῦτο νὰ
κάνωμεν καὶ τῶν ἐντολῶν προσθήκη. Διότι μὴπως αὐτὸ
μόνον εἶναι ἐκεῖνο, ποῦ ζητεῖται ἀπὸ ἡμῶν, ὅλη πῶς θὰ ἔλθω-
μεν εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην καὶ θὰ ἀκούσκημεν αὐτό
ποῦ θὰ εἴπωμεν. Ταῦτο λοιπὸν θὰ μᾶς φέρῃ μεγαλίστην
καταδικαίαν καὶ τιμωρίαν ἀναπόφεικτον, ὅταν, ἐνῶ συνεκῶς
ἀκούομεν τὸν θεῖον λόγον, δὲν τὸν ἐφαρμόζομεν. Διότι ποι-
αν ὑπολογίσαν ποῖαν δὲ συγγνωμὴν θὰ ἔχωμεν ὅταν ἐνφ
ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, μέχρι βασιλεύοντες γηραιὸς ἐδῶ συν-
αποαιώμεθα, καὶ τότε διδασκαλίαι ἀπολαμβάνομεν, ὅμοιοι
ἐμεῖς μὲ ἐκεῖνους, ποῦ δὲν ἔρχονται, καὶ οὕτε ἕνα ἐλάττω-
μα δὲν φροντίζομεν νὰ διορθώσωμεν.

Ἄς μὴ μοῦ προσβάλῃ παρακαλῶ, κανεῖς ὡς δικα οὐσίαν
τὴν συνήθειαν. D Μὰ δι' αὐτὸ ἀγανακτῶ καὶ ὀργίζομαι, διότι
δὲν ἠμποροῦμεν νὰ νικήσωμεν τὴν συνήθειαν. Καὶ ἐάν δὲν
καταβάλωμεν τὴν συνήθειαν, πῶς θὰ φανώμεν ἀνωτεροὶ τῆς
ἐπιθυμίας. H ρίζα αὐτῆς ἐκ φύσεως ἔχει τὴν ἀρχαίαν, διότι ἡ

μὲν ἐπιθυμία εἶναι φυσικὸν πρᾶγμα, ἡ κακὴ δὲ ἐπιθυμία δὲν
εἶναι, πλὴν ἐκ φύσεως ἀλλ' ἐκ τῆς προαιρέσεως, τὸ νὰ ὀρ-
κίζεται ὅμως κανεῖς, οὔτε ἀπὸ τῶν προαίρεσιν ἔχει τὴν ἀρ-
χήν, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ἀδιαφορίας καὶ ἀμέλειαν. Καὶ διὰ τὸ
καταλάβει, ὅτι ὅκ. ἀπὸ τῆς δυσκολίας τοῦ πράγματος, ἀλλὰ
ἀπὸ τῆς ἰδικῆς, μας ἀδιαφορίας τῶν πολὺ διεσπῆν τὸ ἀμάρ-
τημα τοῦτο. Ὡς σκεφθόμεν ποσὰ πολὺ δυσκολώτερα ἀπ' αὐτό
πράγματα κατορθύνουν οἱ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ
περιμένουν κομμίαν ἀμοιβῆς ἀπ' αὐτὰ. E Ἄς σκεφθώμεν
ποῖα πράγματα παρακινεῖ ὁ διαβολὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ κά-
νουν καὶ πόσον αὐτὰ εἶναι ἐπιπονα καὶ κορυφαίως, καὶ ὅμως
ἡ δυσκολία καὶ ἡ κοῦρασις δὲν ἔγινεν ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκτε-
λεσὶν αὐτῶν. Διότι τί εἶναι, δυνατόν νὰ γίνῃ δυσκολώτερον
λέγε μου, σὲ παρακαλῶ, ἀπὸ αὐτῶν, ποῦ κάνει ὁ νέος, νὰ πα-
ραβῇ τὸν ἐαυτὸν ποῦ εἰς ἐκείνους, ποῦ θέλουν νὰ κάνουν
τὸ σῶμα τοῦ εὐκίνητον καὶ τὰ μέλη τοῦ εὐλογίστα καὶ προσ-
παθῇ ἀκριβῶς σὺν νὰ εἶναι, τροχὸς νὰ περιστρέφεται, εἰς τὸ
ἐδαφος καὶ ἔλκονται τὰ σῶμα νὰ κάμῃται καὶ διὰ τῶν ὀφθαλ-
μῶν καὶ τῆς περιστροφῆς τῶν χειρῶν. 177 A καὶ τῆς ἄλλης
περιστροφικῆς κινήσεως νὰ ἀγωνίζεται νὰ ἐξοικισθῇ μὲ τὸ
γένος τῶν ψινακῶν, χωρὶς νὰ λογαριάζῃ οὔτε τὴν δυσκο-
λίαν τοῦ πράγματος οὔτε τὴν ἐντροπὴν. Καὶ ὅμως τὸ κάνει.
Ἐκεῖνους δὲ πάλιν ποῦ αἰσροῦνται ἐπάνω εἰς τὴν ὀρχήστρα
καὶ μὲ μεγάλῃν ευκολίαν κινεῖν τὰ μέλη τοῦ σώματος των
σὺν νὰ εἶναι, φτερά, ποῖος, ὅταν τοὺς ἴδῃ δὲν θὰ ἐκσταγῇ.
Ἐκεῖνο δὲ, ποῦ μαχαίρας εἰς τὸν ἀέρα ἀλλεπάλληλα πε-
τοῦν καὶ ὅλος ἀπὸ τὴν λαθὴν τὰς πιάουν πάλιν, ποῖον ἀπὸ
ἐκείνους, ποῦ διὰ τὴν ἀρετὴν καθόλου δὲν θέλουν νὰ κοπιά-
σων δὲν θὰ κατεντροπιάσων. H τί ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς
δι' ἐκεῖνους τοὺς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι κοντάρι εἰς τὸ μέτωπον
βαστάζοντες, τῶν ἀκίνητον τὸ κράτος, σὺν νὰ εἶναι δὲν
ὄροι ριζωμένον εἰς τὴν γῆν. B Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ
θεωμιστόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι καὶ μικρὰ παῖδι ἰστέμενα εἰς τὸ
ἄκρον ἔνος ἔχουσι, νὰ παλαίουν μεταξὺ τους τὰ ἐξοσκύν,
καὶ οἱ εἰς τὰ χέρια, οὔτε εἰς ἄλλο μέρος τοῦ σώματος, ἀλλὰ
εἰς τὸ μέτωπον νὰ βαστάζων ἀκίνητον τὸ κοντάρι ἐκεῖνο.
Ἄλλως πάλιν τῶν ἐσκόλα καὶ βροδο βαδίζει ἐπάνω εἰς τὸ
λεπτότατον σκοινί, σὺν νὰ βαδίζῃ σὲ ὀρθὴν πεδιάδα. Καὶ
ὅμως ταῦτα, ποῦ καὶ μὲ τὴν σκέψιν ἀκόμη φαίνονται ἡδίστατα
μὲ τὴν τέχνην καὶ ἐξάσκων γίνονται δυνατό. Τί ἂν αὐτὰ
ἔχομεν νὰ εἴπωμεν διὰ τοὺς ὅρκους, λέγε μου σὲ παρακα-
λῶ ποῖαν δυσκολίαν ποῖαν ἰδρώτα ποῖαν τέχνην ποῖαν
κίνδυνον. Ὅλίγης προθυμίας μόνον ἔχομεν ἀνάγκην καὶ τὸ
πῶν κατορθύνομεν. C

Μη μοῦ λέγης, ὅτι τὸ περιουσιώτερον μέρος τῆς ἐντολῆς οὐ κατώρθωσα διότι ἦν δὲν κατορθώσις εὐλαίως νὰ ἐπαρμόσῃ αὐτῇ· νὰ μὴ νομίζῃς ὅτι ἔκαμψες κατὰ ἐπιειδίαν τὸ δάγρον τοῦτο, πρὸ παρέλευσε νὰ κάμῃς, ἀλόκληρον αὐτὸ που πολε περτα κατακρημνίζεται. Διὰ πολλὰς φορές οἱ ἄνθρωποι, αφοῦ ἔκριναν ἐντὶ καὶ τὸ ἐσκέπασαν δὲν ἐπρόσεξαν ἕνα κεραιδί, που ἔξεφ. γεν ἀπὸ τὴν στήγην, καὶ ὅτι αὐτὸ ἔκασαν ολόκληρον τὸ σπῆ. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ ἐν τῷ κοῦχα. Καὶ ἐκεῖ ὁ κρυπτοσώμων δὲν ραφί γίνεται μέγαλο. Τὸ ἴδιον καὶ εἰς τοὺς κερμαῖους παρῴηται διότι καὶ ἐκρίνοι μικρὸν μόνον ἀν' ἀνοίξῃ ν' εἰσῶδον θλον τὸ ρεῦμα τοὺς θάξουν μέγα. Καὶ οὐ λοιπὸν καὶ ἀν' αὐτοῦ παντοῦ ἔκρη περιτεχίστην τὸν ἑσπῶν σοι καὶ μικρὸν μέρος υπολείπεται ἀκόμη ἀπείχιστον, Ὡ καὶ τοῦτο λέγεις το. διὰ τὰ μὴ εἰσελθεῖς ὁ διαβολὸς, καὶ νὰ εἶσαι ἅπῃ παντοῦ ἀσφαλῆς.

Εἶδες τὸ δρεπάνον. Εἶδες τὴν κεφαλὴν τοῦ Ιωάννου. Ἐκείνους τὴν σφοδρὰν δὲ τὸν Σαουλ. Ἐκείνους τὸν τρόπον ἡς δι. αλωσιος τῶν Ιουδαίων. Μαζ μὲ ἄλλα αὐτὰ ἡ κοίτης τὴν ἀποφασίαν τοῦ Χριστοῦ. ποὶ λέγει ὅτι ὁ μόνον ἡ ἐμπορία, ἀλλὰ καὶ ὁ ὄρκος, ὑποσθήσῃτε διαβολικὴν εἶναι. Ἐν τῇ καὶ ολόκληρον κατασκευάσῃ τοῦ ποιητοῦ. Ἐπειθεος, ὅτι, παν ο. ἐκ τῶν ὄρκων ἐπακολουθεῖν ἐμπορία. Ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τοῦ τοῦ συνκεντρώσῃ γράψῃ τα εἰς τὴν δια. νυσάν σοι. Ἐ δὲν ἡλεπει, τὰ αἰ γενναίκα καὶ τὰ κρά πα. οἶα σοι μέγαλα φιλίας ὁ Εὐαγγέλιον κερμαῖον ἀπὸ τὸν λαὸν τοὺς, καὶ παντοῦ τὰ περιφέρουν ὅπου καὶ ἀν' ἄνε. Σὺ τὰ παραγγέλλωμεν. καὶ Ἐὐαγγέλιον καὶ τοὺς νόμους κάρτε ἐν εἰς τὴν δια. νυσάν σοι. Δὲν εἶναι ἀνάγκη καὶ σοὶ καὶ κτημάτων ἐδῶ οὔτε κηθῶν νὰ ἡγοράσῃς μόνον προαιρετικὰ καὶ διαθε. σι, ψευδὲς νὰ φιλίας καὶ ἐπιστημὴν χρειάζεσθαι, καὶ κατὰ ἀ. σφαλέστερον, ρόπον θὰ εἶχῃ ὁ Εὐαγγέλιον. ²⁹ Α ὅχι πε. ραφῶν οὐ πο. απ. ἐξ. ἀλλὰ ἐκιν. αὐτὸ φιλικὸν ἔνουν, μέγα. εἰς ἡ ταμῖος ἡς ψευδὲς. Ὅτι, λέ. πόν. σηκωνεσα, τὰ πρῶτ. ἀπὸ α. κρ. ἔβα. καὶ ὅτι,ν. ἔξ. κεσα. ἀπὸ τὰ σπῆ. σοι νὰ πᾶς εἰς τὴν ἐργασίαν σοι τὸν νόμον τοῦτον ἐὰν λέγῃ. Ἐγὼ δὲ οὐκ λέγω, νὰ ἡ ἀκαθάρτη καὶ ἡλκή. Μὲ θ. 34. καὶ θὰ σοὶ εἶναι. ὁ μὲν καὶ τὰ διδάσκει, καὶ ὁ δὲν τὴν κίετα πο. εἰς κοίτης, ἀλλὰ ὄνον αὐτὴν προσε. Ὅ. δὲ οὐκ εἶναι φληθὲς φανερὸς πολλὸν κατὰ ἐκ τῶν εἰ. Φωνάζει νὰ ἔλθῃ ἐνὶ τῷ πο. τὸ καὶ ὁ καὶ ἡ θῆ. ἐ το. μὲ ἀπειλὴς ὅτι θὰ τὸ δι. ἴρη. ἐθ. δὲν κερμαῖον τὴν πρῶτῃ. ν. ἔμ. ον. καὶ θὰ δι. ὅτι ἀμείων θὰ πο. κ. κ. ἐθ. αὐτὸν τὴν πρῶτῃ. ἐν τῇ. Δὲν εἶναι καὶ τὸν τὸν μὲν καὶ πρῶτῃ. νὰ εἰ. πρῶτῃ. τὴν εὐλὴν ἐν τῇ. το. ὅχι, καὶ φρεθ. ἡ εἰς δὲ ο.

τε ὅσον φοβοῦνται ἡμᾶς τὰ παιδιὰ, νὰ μὴ φοβοῦμεθα τὸν Θεόν. ³⁰

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐκεῖνο, που εἶπα καὶ προηγουμένως, τοῦτο καὶ τώρα σοὶ λέγω Νόμος εἰς τὸν ἑαυτὸν μας νὰ θέ. λωμεν, ὅτι θὰ ἀπέκωμεν ἀπὸ κάθε δημοσίαν καὶ ἰδιωτικὴν ἐργασίαν, ἕως ὅτου τὸν νόμον τοῦτον τηρήσωμεν καὶ ἐξά. παντος, πεζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, εὐκόλα θὰ κατορθώσω. μεν τοῦτο καὶ εἶτα θὰ στολίσωμεν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τὴν πόλιν ἄλλην.

Γιὰ σέβου. τὴ μέγαλο πρᾶγμα εἶναι νὰ ἀκούεται εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ὅτι εἰς τὴν Ἀ. πόκειον ἐπεκράτησε συνήθεια, ποὺ ταιριάζει εἰς τοὺς χριστιανούς, διότι ἐκεῖ ἀπὸ ὁ σῶμα κανὼς δὲν θὰ ἀκούσῃς νὰ θγαίνῃ ὄρκος, ἔστι καὶ ἀν' μεγάλη ἀνάγκη τὸ ἐπιβάλλῃ. Ἐξάπαντος δὲ θὰ ἀκούσων αὐτὰ αἱ γειτονικαὶ πόλεις, μᾶλλον δὲ οἱ μόνον οἱ γειτονες, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς ὁ λόγος θὰ φάσῃ, Ὡς εἶναι φυσικὸν τοῦτο, ἐπειδὴ καὶ οἱ σεις ἔρχεσθε εἰς ἐπακου. ναν μὲ ἐμπόρους, καὶ ὅτι ἐδῶ ἀνακαυροῦν πολλοὶ δι' ἄλλα μέρη, οἱ ἅποιοι θὰ ἀναγγελοῦν ὅλα ταῦτα. Ὅταν λοιπὸν πολλοὶ, διὰ νὰ ἐνκυμῶσων ἄλλας πόλεις, ἀναφέρουν λιμ. νια καὶ ἀγοράν καὶ ὀρθονίαν τροφίμων, κάμετε ἐκείνους ποὺ ἀπ. δῶν θὰ φεύγουν, νὰ λέγουν, ὅτι αὐτὰ, ποὺ εἶναι εἰς τὴν Ἀναόκειον, δὲν ὑπάρχει οὐ καμμίαν ἄλλην πόλιν, διότι αἱ κάτοικοι αὐτῆς θὰ προσποιῶσθαι νὰ τοὺς κατὰ πρῶτῃ. ἡ νλῶσας, παρὰ νὰ ἀφῶσων νὰ τοὺς φυγῇ ὄρκος ἀπὸ τὸ σῶμα τους. Ταῦτα οἱ μόνον θὰ σοὶ φέρῃ στολισμὸν καὶ ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ μισθὸν πολλόν διότι ἐξάπαντος θὰ σοὶ ἡλεούσων οἱ ἄλλοι καὶ θὰ σοὶ μισθού. Ἐάν δὲ εἶναι καὶ δυο κερδίσῃ κάποιος θὰ λάβῃ τὸσον πολλὸν μισθὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ποὺ μὲ τὸ παρόδειγμά σοι διδάσκει τὴν αἰκουμένην, ποσὺς ἀμειβῆς θὰ λάβετε, Ὡ διὰ τοῦτο λοιπὸν πρέπει, νὰ ἔχωμεν προθυμίαν, προσοκὴν καὶ νηφελότητα, ἔχοντες ὅτι ὅταν, ὅτι ὅχι μόνον ἀπὸ τὰ ἱδικὰ μας πνευματικὰ καταρθέματα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ κατορθώματα τῶν ἄλλων, τοὺς ὁποίους ἐπιδάσκαμεν, μεγίστην ἀποθῆν θὰ λάβωμεν καὶ πολλὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐνοίαν θὰ ἀπολαύσωμεν, τὴν ὁποίαν εἶπε διαρκῆς ἡμεῖς νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ οὕτως νὰ ἐπαύωμεν τὴν δουλείαν τῶν οὐρανῶν διὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, μοῦ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν. ³¹

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΤΗ

ΟΤΙ ΔΕΝ ΑΡΕΣΤΗ Η ΜΗΤΕΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ, ΔΙΑ ΝΑ ΗΜ ΠΟΡΗ ΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑΒΗ ΤΙΣ, ΑΛΛΑΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΚΑΙ Η ΑΡΕΤΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΠΡΩΤΗ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΔΕΙΧΝΑΤΑΙ ΝΑ ΜΗ ΜΗΝΕΙΚΑΝΗ ΤΙΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΠΟΛΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΤΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΔΙΑ ΤΩΝ ΚΟΜΩΝ ΤΟΥΤΩΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΠΡΟ ΤΗΣ ΓΕΓΕΝΗΤΗΣ Η ΜΗΝΕΙΚΑΝΙΑ ΤΙΜΩΡΕΙ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΙ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΗ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΧΗΣ ΕΚ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΡΘΩΣΑΝ ΝΑ ΜΗ ΟΡΚΙΩΝΤΑΙ

1. Προς τὸ τέλος τῆς νηστείας¹⁹⁹ ὁ κοινὸς δι' ἡμᾶς σπεύδει τώρα πλέον καὶ ἡμεῖς λοιπὸν θς ἐπαδοῦμεν εἰς μεγαλύτεραν ἀρετὴν. Διότι ὅπως κομῶν ὑφέλειαν δὲν ἔχουν ἐκεῖνοι, ποὺ ἀγωνίζονται εἰς τὸ στάδιον ἀγῶνα ὁρόμου ἀπὸ τὰ πολλὰ τρεῖσματα, ἀν χάσουν τὰ θραβεῖα, ἔτσι καὶ ἡμεῖς κανένα κέρδος δὲν θὰ ἔχωμεν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κόπους καὶ ιδρώτας, ποὺ ἐκείνομεν διὰ τὴν νηστεύομεν. ἔάν δὲν ἡμπορέσωμεν μὲ καθαρὰν συνείδησιν τὴν ἱερὰν τράπεζαν νὰ ὑπολαύσωμεν. Διὰ τοῦτο νηστεία καὶ τεσσαρακοστή καὶ τῶν ἡμερῶν συνειδήσεις, καὶ ἀποδόσεις κηρυγμάτων, καὶ προσευχαῖ καὶ διδασκαλίαι, ὅπως μὲ κάθε τρόπον Ὡ τὰ ἁμαρτήματα ποὺ ἐπεκόθησαν εἰς τὴν ψυχὴν μας καθ' ἕνα τὸν χρόνον, διὰ τῆς προθυμίας ταύτης πρὸς συμμόρφωσιν μὲ τὰς θείας ἐντολὰς νὰ τὰ ἀποπλύνωμεν καὶ ἵται μὲ θάρρος πνευματικὸν νὰ μετασχωμεν εὐλαβὸς τῆς ἀναγράφου ἐκείνης θυσίας. Διότι, ἂν δὲν γίνῃ τοῦτο, ὅλκιμα δοκοῦν καὶ χωρὶς ὑφέλειαν ὑπεβλήθημεν σὲ τόσον κόπον.

Ἐκαστὸς λοιπὸν θς σκεφθῇ, μόνος του, ποῖον ἐλάττωμα διώκοι ποῖαν ἀρετὴν ἀπέκτησε, ποῖαν ἁμαρτίαν ἀπέβαλε, ποῖαν κληῖδα ἀπέπλυνε, κατὰ τ' ἐγὼ νὰ καλύτερος. Καὶ ἂν μὲν εἴη ὅτι καὶ ἐκέρδιον ἀπὸ τὴν νηστείαν εἰς τὴν καλὴν ταύτην πνευματικὴν ἐμπόριον καὶ ὅτι πολὺ ἐπεριποιήθη τὰ ψυχικά του τραύματα, θς προστρέχεται νὰ κοινωνήσῃ ἐάν ὁμοῦ ἐδείξεν ἀμέλειαν. Ὡ καὶ μόνον νηστεύων ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα τίποτε δὲν κατώρθωσε, ἔξω νὰ μένῃ καὶ τότε νὰ εἰσέλθῃ, ὅταν ἂν εἶτα τὰ ἁμαρτήματα καθαρῶς. Κανεὶς εἰς τὴν νηστείαν μόνον θς μὴ σπρίζεται ἂν εἰς τὰ κακά ἔμεινεν ἀδόξωτος. Διότι ἐκεῖνος, ποὺ δὲν νηστεύει,

εἶναι δυνατόν νὰ συγκληθῇ διὰ τὴν παράδοσιν τῆς νηστείας, ὅταν προβάλλῃ ὡς δικαιολογίαν σωματικὴν ἀσθένειαν, ἐνῶ ἐκεῖνος, ποὺ δὲν διώκοιτο τὰ πλημμελήματά του εἶναι ἀδύνατον νὰ εὖρῃ ἀπολογίαν. Δὲν ἐνῆστυρος ἔνεκα σωματικῆς ἀσθενείας, μὲ τοὺς ἐχθροὺς σου διατὶ δὲν συνεφιλόδοξας, λέγε μοι, σὲ παρακαλῶ, Μήπως καὶ ἐδῶ ἔχεις νὰ προβάλλῃς λόγους σωματικῆς ἀδυναμίας, ἢ ἄλλαν ἂν ἐξακολουθεῖς νὰ ἔχῃς φθόνον καὶ βασκανίαν, ποῖαν ἀπολογίαν θὰ ἔχῃς, λέγε μοι, Ὡ Διότι οὐδέποτε διὰ τὰ ἐλαττώματα αὐτά, εἶναι δυνατόν νὰ προβάλῃς λόγους σωματικῆς ἀσθενείας. Καὶ τοῦτο προῆλθεν ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ ἡ ἐκτέλεσις τῶν σπουδαιωτάτων ἐντολῶν, ποὺ συγκροτοῦν τὴν ζωὴν μας καθόλου ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος νὰ μὴ παρεμποδίζεται. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη βλας τὰς ἐντολὰς ἐξ Ἰσοῦ νὰ τηρῶμεν, πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνων, ποὺ διατάσσει, κανένα νὰ μὴ ἔχωμεν ἐχθρόν, ²⁰⁰ ὅτε νὰ διατελοῦμεν διαρκῶς ὀργισμένοι, ἀλλὰ ἀμέσως νὰ συμφιλιωνώμεθα, ὡς ὅς ἡμιλήσωμεν ἀμέσῳ περὶ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς.

Διότι ὅπως ἐκεῖνος, ποὺ πορνεῖ καὶ ἐκεῖνος, ποὺ βλασφημεῖ, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἱερὰν Τράπεζαν, ἔτσι καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἔχει ἐχθρόν καὶ μνησικακεῖ, ὁφείλονται εἶναι νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἀγίαν Κοινωνίαν καὶ εἶναι πολὺ φρικτὸν τοῦτο. Διότι ὁ πόρνος καὶ ὁ μνησικός μὲ τὴν ικανοποίησιν τῆς ἐπιθυμίας ἐτελείωσε καὶ τὴν πράξιν τῆς ἁμαρτίας καὶ ἂν θέλῃ νὰ ἀνανήψῃ, νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν πτώσιν καὶ εἰλικρινῶς νὰ μετανοήσῃ, ἔχει κάποιαν κατηγορίαν ἐνῶ ὁ μνηστικός κάθε ἡμέραν ἐργάζεται τὴν ἁμαρτίαν καὶ οὐδέποτε δίδει τέλος εἰς αὐτήν. Ἐκεῖ ἔγινε τὸ παράπτωμα, Ὡ ἐτελέωσε καὶ ἡ ἁμαρτία, ἐνῶ ἐδῶ κάθε ἡμέραν ἀποτολμᾶται ἡ ἁμαρτία. Πῶς λοιπὸν θὰ συγκληθῇμεν; λέγε μοι, σὲ παρακαλῶ. Ἄφορ θεληματικῶς παραδίδομεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τὸσον πονηρὸν ἥθρῳ. Πῶς θέλεις ὁ Δεσπότης νὰ σοὺ γίνῃ κήρυξ καὶ πρῶτος ἀπὸ τοῦ σὺ νίνοσαι, εἰς τὸν σύνδουλόν σου τελειὸς καὶ δὲν τὸν συνκαρεῖς. Ἀλλὰ σὲ ὀφείλεις ὁ σύνδουλός σου. Καὶ σὺ τὸν Θεὸν ὑβρίζεις πολλὰς φορές. Ποῦ ἤκουσθαι ὅτι, εἶναι Ἰσὺς ὁ σύνδουλός μὲ τὴν Δεσπότην, καὶ αὐτὸς μὲν Ἰσὺς ἡδίκηθ' ὡς ὅσοι σὲ καὶ δι' αὐτὸ σὲ ὕβρισε καὶ σὲ ἔκαμε νὰ ἐρεθισθῇ, σὺ ὅμως τὸν Δεσπότην ὑβρίζεις, ὁ οποίος δὲν σὲ ἡδίκησεν οὐτε σὲ ὀδύσσειν, ἀλλὰ κάθε ἡμέραν σὲ εὐεργετῇ. Ὡ Σκίπτου λοιπὸν ὅτι ἂν ὁ Θεὸς θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ μὲ ἀκριθείαν ὅσα εἰς ἑσένα κάνομεν ἁμαρτήματα, οὐτε μὴν ἡμέραν δὲν θὰ ὤσωνεν ἐδικτὴν ἁμαρτίαν, λένει ὁ προφήτης ἐάν παρατηρήσῃς. Ὡς καὶ δὲν τὰς παραβλέψῃς, πῶς θὰ ἡμπορέσῃ νὰ βαστάξῃ τὸ σῶ-

ρος τῆς δικαιοκρισίας σου » (Ψαλμ. 126, 3)

Καὶ διὰ τὴν παραλείψαντα ὅλα τὰ ἄλλα, ἐκείνα, ποῦ ἡ συνείδησις ἐκάστου ἐκ τῶν ἁμαρτανόντων γνωρίζει, καὶ διὰ τὰ ἁπλοῦς δὲν ἔχει μάρτυρας ἄνθρωπους, ἀλλὰ μόνον τὸν Θεόν, διὰ τὰ φανερά ταῦτα καὶ ἀπολογημένα, ἐν μᾶς ζητηθῇ λόγος, ποῖαν δὲ αὐτὸ συγχώρησιν θὰ εὐρωμεν. Ἄν ἐξετάσῃ τὴν ἀμειδίαν μας εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ὁδισφορίαν καὶ οὕτω, ἐνῷ ἐμπροσθεν τοῦ Θεοῦ στεκόμεθα καὶ τὸν παρακαλοῦμεν, Ὡς οὕτως τὸσον σεβασμὸν καὶ πρὶν τοῦ ἀπονηόμεν ὅσον οἱ δοῦλοι εἰς τοὺς κυρίους τῶν, ὅσον οἱ στρατιῶται εἰς τοὺς ἄρχοντας, ὅσον οἱ φίλοι εἰς τοὺς φίλους, Δύο, ὅταν μὲν συνομιλῇς μὲ φίλον, προσέχεις τι λέγεις, ὅταν δὲ διὰ τῆς προσευχῆς συνομιλῇς μὲ τὸν Θεόν διὰ τὰ ἁμαρτήματα καὶ ζητῇς συγχώρησιν διὰ τόσα πλημμελήματα καὶ παρακαλῇς νὰ σε ἀμώσῃ συγχώρησις μὲ ἀμέλειαν πολλὰς φορὲς τὸ κάνεις καὶ ἐνῷ εἶσαι γονατισμένος, ὡφείεις νὰ γυρίῃς ἡ δυνάμις σου εἰς πολλὰ μέρη τῆς ἁγορᾶς καὶ τοῦ σπιτιοῦ καὶ εἶτοι ὅσοι λόγια ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα σου τὰ κάνεις δοκοῦν φλογερίαν, ἀφοῦ δὲν προσέχεις. Καὶ τοῦτο διὰ μίαν φορὰν, οὕτε δύο, ἀλλὰ πολλὰς φορὲς τὸ παθαίνομεν. Ἄν λοιπὸν τοῦτο μόνον θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ ὁ Θεός, Εἰ ἄρα γε θὰ εὐρωμεν συγχώρησιν. Ἀρὰ γε θὰ ἡμιτορέσωμεν νὰ ἀπολογηθῶμεν Ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν τὸ νομίζω.

2. Τί δέ, ἐν τὰς κακολογίας, τὰς ὁποίας καθημερινῶς λέγομεν ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου, τὰς παρουσιάζει εἰς τὸ μέσον, καὶ τὰς ὑπόπους κρίσεις, μὲ τὰς ὁποίας κατακρίνομεν τὸν πλησίον μας χωρὶς νὰ ἔχωμεν καίμεν αἴτιαν, ἀλλὰ διότι εἴμεθα φιλοκατήγοροι καὶ μεμψήμοιροι, 201 Α τί θὰ ἡμιτορέσωμεν νὰ ἀπολογηθῶμεν καὶ νὰ εἴπωμεν, Ἄν δὲ τὰ περίεργα βλέμματά μας ἐξετάσῃ καὶ τὰς πανηρώς ἐπιθυμίας ποῦ ἔχομεν εἰς τὴν διάνοιάν μας διότι πολλὰς φορὲς δεχόμεθα αἰσχρὸς καὶ ἀκαθάρτους λογισμούς, ποῦ προέρχονται ἀπὸ τῆς ἀπρόσεκτος ματιᾶς μας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, πόσῃν καταδίκῃν θὰ ὑποσώμεν, Ἄν δὲ πᾶς ζητῇ λόγον διὰ τὰς ὕβρεις ἐπιότ, ἐκεῖνος ποῦ θὰ εἴπῃ μὲ μέσος καὶ κακίαν εἰς τὸν ἀδελφόν του, θλόα, θὰ εἶναι ἕνακος ἐγκλήματος ὁμοῦ νὰ τιμωρηθῇ μὲ τὴν γέννην τοῦ πυρός (Ματθ. 5, 22), ὅρα γε θὰ ἡμιτορέσωμεν νὰ ἀνοίξωμεν τὸ στόμα, ἢ νὰ μὴ τὸ ἀνοίξωμεν καθόλου ἢ κατὰ μικρὸν ἢ μεγάλο διὰ τοῦτο νὰ εἴπωμεν, Τὰς δὲ μενοδοχίας, ποῦ ἔχομεν, ὅταν προσευχόμεθα, νηστεύωμεν καὶ κάνωμεν ἐλεημοσύνην, Ἄν ἐξετάσωμεν, δὲν λέγει ὁ Θεός, ἀλλὰ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ποῦ ἡμιτορέσωμεν, Ὡς ἄρα γε θὰ ἡμιτορέσωμεν νὰ ἀνυψώσωμεν τὰ βλάμηιά μας εἰς τὸν οὐρανόν, Διὰ δὲ τοὺς δόλους, τοὺς ἀπώλους βλέπομεν ὁ ἕνας ἐναντίον

τοῦ ἄλλου, μὲ τὸ νὰ ἐπαινοῦμεν τῶρα, ποῦ εἶναι παρὼν, τὸν ἀδελφόν καὶ νὰ τοῦ ὀμνῶμεν σὺν νὰ εἶναι φίλος, ὅταν δὲ εἶναι ἀπὸν νὰ τὸν κατηγορῶμεν, ὅρα γε ποῖας θὰ ὑποσώμεν ἀπ' αὐτοῦς βαρυτάτας πηριίας, Τί δὲ διὰ τοὺς ἔρκοις, Τί δὲ διὰ τὸ πρῶτος, Τί δὲ διὰ τὰς ἐμπορίας, τοὺς δόλους θυμους τὴν ζηλοτυπίαν δι' ἐκεῖνους ποῦ εὐδοκίμοι, οἱ ἐκθροῦς μόνον, ἀλλὰ καὶ φίλους, Καὶ τὸ ἐπὶ εὐχαριστοῦμεθα ὅταν ἄλλοι ὑποφέρουν καὶ θεωροῦμεν παρηγορίαν τῆς ἰδίας μας συμφορᾶς τὰς ἑξένας δυστυχίας, Διὰ δὲ τὴν ἀμέλειαν ποῦ δείκνομεν νὰ μεταδῶμεν εἰς τὰς συνεκτετακίας τῆς ἐκκλησίας, ἐν μᾶς ζητῇ εὐθύναις, τὴν θὰ πάθωμεν, C Διότι γνωρίζετε δεδαῖος τοῦτο, ὅτι, δηλοῦν ἂν καὶ πολλὰς φορὲς ὀμνῇ ὁ Θεός εἰς ἔλους ἡμᾶς διὰ τοῦ πρῶτου, ἀμειδίαν νὰ τὸν ἀκούσωμεν, ἐνῷ πολυλογούμεν μὲ τὸν πλησίον διὰ πράγματα, ποῦ καθόλοι δὲν μᾶς ἀπελθεῖν Ἄν λοιπὸν ὅλα τὰ ἄλλα παραλείψῃ, καὶ μόνον δι' αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν θελήσῃ νὰ μᾶς ζητῇ λόγον ὁ Θεός, ποῖαν θὰ ἔχωμεν ἐλπίδα σωτηρίας Διὰ μὴ νομίσῃς ὅτι εἶναι μικρὸ ἁμάρτημα τοῦτο. Ἐὰν θελήῃς νὰ καταλάβῃς τὸ μέγεθος αὐτοῦ, ἐφάρμοσέ το εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τότε θὰ ἴδῃς τῆς ἁμαρτίας τὸ μέγεθος Τόλμησε, ὅταν σοῦ ὀμνῇ ἕνας ἄρκων, μᾶλλον δὲ καὶ ποῖος φίλος σου ἐκ τῶν ἐπισήμων, νὰ ἀφῇσῃ αὐτόν καὶ πρὸς τὸν ὑπηρετήν του νὰ ὀμνῇ καὶ τότε θὰ καταλάβῃς Ὡς τι ἐλλόκοτον πρῶτος εἶναι αὐτὸ ποῦ κάνεις εἰς τὸν Θεόν Διότι ἂν εἶναι κάνεις ἀπὸ τοὺς ἐπιστημότους ἐκεῖνος ποῦ τὸν ἀφῇσῃ, θὰ σοῦ ζητῇ λόγον διὰ τὴν ὕβριν τοῦτην, ποῦ τοῦ ἔκαμες.

Ὁ Θεὸς ὅμως, ἂν καὶ τόσας καὶ περισσοτέρας ἀπ' αὐτὰς κάθε ἡμέραν βῆρεις ὑπὸ πτατα, οἱ ἀπὸ ἑνα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλους σχεδὸν ἡμᾶς, ἀνέκεται καὶ μακροθυμεῖ καὶ οὐ μόνον δι' αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλα πολλὰ καὶ ῥότερα, Διότι αὐτὰ μὲν εἶναι, τὰ ἀκαλογημένα καὶ εἰς ἔλους φανερά, ποῦ ὅλοι σχεδὸν τολμοῦν νὰ κάμουν, εἶναι, ὅμως καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα μόνον ἡ συνείδησις ἐκείνων ποῦ ἁμαρτάνουν γνωρίζουν. Ἐὰν ὅλα αὐτὰ λέθωμεν ὑπ' ὅλην καὶ τὰ σκεπθόμεν μόνον μας, Ε καὶ ἀπὸ ἔλους σκληρότεροι καὶ ποῦ ἀκαίμητοι ἂν εἴμεθα, ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μας θὰ αἰσθανώμεθα ζωηρά, ὅσοι τὸν φόβον καὶ τὴν ἀγωνίαν, δὲν θὰ ἡμιτορέσωμεν οὕτε καὶ νὰ θυμῶμεν τὴν ὕβριν ποῦ ἄλλοι μᾶς ἔκαμαν Θυμῆσαι τὸν πύρινον ποταμόν, τὸν σκόληκα τὸν φαρμακερὸν τὴν φοβεράν κριτὴν κατὰ τὴν ὁμοίαν ὅλα θὰ

88. Πρόκειται περὶ συγκέντρωσιν πρὸς ἀκρότην τοῦ βίου λόγου καὶ συμμετέχον πνευματικῶν καταπραῖον πλοῦς τελικῶν κινήσεων.

είναι κυνὰ και τελείως ξεσκεπασμένα. Σκέψου ότι θα τω-
ρα είναι κρυμμένα, θα φανερωθούν τότε. "Αν λοιπόν συγχα-
ρήσης τὸν πλησίον σου διὰ τὰ πρὸς θεὸν ἁμαρτήματά του 202
Α τὰ ἰδικά σου ἁμαρτήματα, ποὺ πρόκειται τότε νὰ ξε-
σκεπασθοῦν, θὰ ἐξαφανισθοῦν ὅλα ὅσα, καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον
αὐτὸν θὰ φύγῃς χωρὶς κανένα ἁμαρτήμα μαζί σου νὰ εὔρης,
ὥστε δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου περισσότερα παίρνεις ἀπὸ ἐκεῖνα,
ποὺ δίδεις. Διότι πολλές φορές πολλά τυχεύει ἁμαρτήματα
ὑπερβόλῃ. τὰ ὅποια κανείς ἄλλος δὲν γνωρίζει. Ἐπειτα
δὲ συλλογίζονται, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἔμπροσ
εἰς τὰ μάτια ὅλων θὰ εἶναι τὰ ἁμαρτήματά μας, ἐκ τὸ κοινὸν τῆς
οἰκουμένης θέατρον, πονοῦμεν καὶ υποφέρουμεν περισσότερο
ἀπὸ ὅ, τι θὰ ὑπερέσμεν κολαζόμενοι διότι μᾶς κινεῖ καὶ
μᾶς στενοχωρεῖ ἡ συνείδησις. Ἐν τούτοις τὴν τῶσιν ἐντρο-
πὴν, τὰ τόσα ἁμαρτήματα, τὴν τῶσιν κόλασιν, εἶναι δυνατόν
νὰ ἐξαλειφώμεν διὰ τῆς συγχωρήσεως τῶν παραπτωμάτων
τοῦ πλησίον μας, διότι τίποτε δὲν εἶναι ἴσον μὲ ταύτην τὴν
ἀρετὴν. Β

Θέλης νὰ μάθῃς τῆς ἀρετῆς ταύτης τὴν δύναμιν, «Ἐάν
σταθῇ ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Σαμουὴλ, λέγει, ἔμπροσ εἰς τὸ πρό-
σωπόν μου, ἡ ψικὴ μου δὲν θὰ διατεθῇ εὐμενῶς ὑπὲρ αὐ-
τῶν» ποὺ μὲ παρακαλοῦν (Ἱερ 15, 1). Ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνους,
ποὺ δὲν ἤμπορούσε ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Σαμουὴλ νὰ ἀπαλλά-
ξουν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, αὐτὴ ἡ ἐντολὴ ἤμπορούσε νὰ
ἀπαλλάξῃ διὰ τοῦτο ἐκ ἐκείνους, ποὺ εἶπε ταῦτα, συνεχῶς
εἶδε τὴν ἐξῆς παραγγελίαν. «Ἐκαστος ἀπὸ σὺς ὅς μὴ ἔχη
μνηστικὰς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς τὴν καρδίαν του (Ἰακ
7 10) καὶ τὴν καρδίαν τοῦ πλησίον του ἕκαστος ὅς μὴ σὺλ
λογίζεται. Αὐτοὶ 8, 17, Δὲν εἶπεν ἄφησε μόνον, ἀλλὰ
οὔτε νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διανοίαν σου, οὔτε νὰ συλλογίζῃσαι. Ἀ-
φῆκε τὴν ὀργὴν ὅλην, ἐξαφάνισε τὴν πληγὴν διότι ἐνῶ
σοὺ φαίνεται, C ὅτι ἐκεῖνοι ἐκδικεῖσαι μὲ τοῦτο πρῶτα τὸν
ἐαυτὸν σου τὸν θυμὸν, ποὺ σοὺ ἔσκαψε τὸ σπλάγχνα
διότι τί ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ δυστυχέστερον ἀπὸ τὸν ἀνθρῶ-
πον, ποὺ διαρκῶς ὀργίζεται, καθὼς ἐκεῖνοι ποὺ πάσχουν ἀπὸ
τρέλλαν, οὐδέποτε ἔχουν γαλήνην καὶ ἡσυχίαν. εἶται καὶ ἐ-
κεῖνος, ποὺ εἶναι μνηστικός καὶ ἔχει ὀσθρόν, οὐδέποτε θὰ
ἀπολαύσῃ κάποια γαλήνην καὶ ἡσυχίαν, διότι διαρκῶς ἐν-
δρισκεται εἰς ἑαυτὸν. Καὶ τὴν γαλήνην τῶν λογισμῶν καθὼς ἡμέ-
ραν μεγαλύνει, μὲ τὸ νὰ θυμῶται λόγια καὶ πράγματα, καὶ
εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐκεῖνου, ποὺ τὸν ἐλύπησε αἰσθάνεται, ἀ-
ποστροφὴν. Καὶ ἂν τὸ ὄνομα μόνον εἴπῃς τοῦ ἐχθροῦ, ἀπο-
θνήσκεις. καὶ παλὺν μέσα του ὀσμάνει πόνον. Καὶ ἂν ἡ

πλὴν ἴδῃ τὸ πρόσωπόν του μόνον, D φοβέται καὶ τρέμει ὅν
νὰ πάσῃ τὰ ἔσκατα κακὰ. Καὶ ἂν ἴδῃ μερικὸς ἐκ τῶν ἀν-
θρώπων ἐκεῖνου, εἴτε πράγματα ἰδικά του, ὅπως ρούκων, σπῆ-
τι, σπέγην, ἀπὸ ὅλα αὐτά, ποὺ ἐλλέπει θαυανίζεται. Διότι ὅπως
ἐκεῖνων ποὺ ἀγαπῶμεν καὶ τὰ ρούκα καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ
ὀποδήματα καὶ τὰ στήτα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μᾶς ἀναπερνῶσιν
ἡμέρους μόλις τὰ ἴδωμεν. εἶται καὶ τὸν ἐχθρὸν καὶ ἐκεῖνον,
ποὺ μισοῦμεν, εἴτε ὑπερήτην, εἴτε φίλον, εἴτε σπῆτι, εἴτε σε-
νωπὸν ἴδωμεν. εἴτε ὅποιοτε ἄλλο, ἀπὸ ὅλα ἐνοκλούμεθα
καὶ σκεναὶ καὶ πυκναὶ πληγαὶ ἀπ' ὅλα ὅσα ἐλλέπηεν μᾶς ὁ
μισοῦντάς.

3. Διὰ τὸ λοιπὸν νὰ φοβώμεθα τοιοῦτην πολιορκίαν, τόσα
θάσανα καὶ τόσων κόλασιν, E διότι καὶ ἐάν ἐκ τῶν προτέ-
ρων δὲν εἶχεν ἀπειληθῇ ἐναντίον τῶν μνηστικῶν ἡ τιμη-
ρία τῆς νεότητος μετὰ θάνατον, διὰ τὴν θάσανον, ποὺ προέρ-
χεται ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν ταύτην εἰς ἡμᾶς τώρα, ἔπρεπε νὰ
συγχωρήσωμεν τὰ παραπτώματα ἐκεῖνων, ποὺ μᾶς ἐλύπη-
σαν. Ὅταν δὲ καὶ αἰώνιοι μένουν αἱ τιμωρία, τί ἤμπορεῖ νὰ
γίνῃ ἀναγκότερον ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος μὲ
αὐτὸ ποὺ κάνει, καὶ ὅσα καὶ ἐκεῖ κολάζει μὲν τὸν ἐπαιτὸν
του, νομίζει δὲ ὅτι τὸν ἐχθρὸν του τιμᾷ, διότι ἐν μὲν ἴδω-
μεν αὐτὸν νὰ εὐδοκίμῃ, χαλόμεθα ὅσοι τὴν λύπη, ἂν δὲ τὸν
ἴδωμεν νὰ δυστυκῇ, φοβούμεθα ἡμέρας τοῦ σιμῆ καριμῆ
ἐννοικῆ μεταβολῇ. 203 Α Καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα ἀνοσιφρευ-
τος τιμωρία μᾶς ἀναμένει. «διότι διὰ τὴν πᾶσιν τοῦ ἐχθροῦ
σου λέγει, νὰ μὴ καίρῃς» Παρ 24, 17)

Καὶ μὴ μοῦν προσδῶρς τὸ μέγεθος τῶν ὀδικημάτων, ποὺ
σοὺ ἔκαμε. διότι δὲν εἶναι αὐτὸ ποὺ συντελεῖ νὰ παραμένῃ
εἰς σὲ ἡ ὀργή, ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ θυμῶσαι τὰ ἰδικά σου ἁμαρτή-
ματα, οὔτε τὸ νὰ ἔχῃς πρὸς τὸν πλησίον σου τὴν τέλειαν
καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

Καὶ διὰ τὴν ἐννοήσῃς, ὅτι εἶται ἐκεῖ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ ὅσα
συνέβησαν εἰς τὴν πόλιν θὰ προσπαθῶν νὰ σοὺ τὸ ἀποδεί-
ξω. Ὅταν δηλαδὴ ἐκεῖνοι ποὺ ἦσαν ἐπειθύνον διὰ τὰ παρά-
νομα ἐκεῖνα τολμήματα πρὸς τὸ δικαστήριον ἀγγεγνήσκειν, ὅτε
φωτὶ μὲσα ἔκαμε καὶ οἱ δῆμοι ἦσαν πλησίον αὐτῶν καὶ τὰς
πλευρὰς πύτων καταΐξουσιν. ἂν υποθέσωμεν, ὅτι κάποιοι
ἐπληροῦσαν αὐτοὺς ἀπὸ τὰ πλάνια καὶ τοὺς ἔλεγον, B ὅτι ἐάν
ἔχετε ἐχθροὺς τινας, παύσατε τὴν ὀργὴν καὶ αὐτῶν καὶ θὰ
ἡμπαρώσωμεν νὰ σὺς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ αὐτῶν τὴν κόλασιν
ἀρὰ γε δὲν θὰ τοὺς φιλοῦσαν τὰ πόδια. Καὶ τί λέγω τὰ πό-
δια. Καὶ δοῦλοι τῶν νὰ γίνον. ἂν ἕνας ἰσὺς ἐπρότεινε, δὲν
θὰ ἡρνοῦντο. Ἐάν δὲ ἡ ἀνθρωπίνη τιμωρία, ποὺ ἔχει τέλος,
ἦτο δυνατόν νὰ κατανικήτῃ, ὅλην τὴν ὀργὴν παλὺ περιπα-

τερον ή μέλλουσα τιμωρία, αν κατείχε την δαίμονά μας δια μόνον μνηστικαίον, αλλά και κάθε πονηρόν λογισμὸν θὰ ε περιέκρινεν ἀπὸ τῆς φωστῆς μας.

Διότι τί υπάρχει εὐκολότερον λέγει μοι σὲ παρακληθῶ, ἀπὸ τὸ νὰ παύσωμεν νὰ ἀργιῶμεθα ἐναντίον ἐκείνου, ποὺ μᾶς ἠδίκησε, μήπως μακρυνόν ταξίδι πρόκειται νὰ κάνωμεν, μήπως κρήματα νὰ ἐξοδεύσωμεν ὥς πῶτος ἄλλους νὰ παροκαλέσωμεν. Ἀρκαί νὰ θελήσωμεν μόνον, καὶ τὸ ἔργον ἐτελείωσι Πίσος λοιπὸν καλῶσεως δὲν θὰ εἴμεθα ἄλχοι, ὅταν προκειμένου μὲν περὶ θιοπικῶν πραγμάτων, καὶ ὑπηρεσίας, ποὺ ἀρμόζουν εἰς δούλους, ὑπομένοντες καὶ περιποιησεις ποὺ δὲν μᾶς ταυρίζουν ἐπιδεικνύμεν καὶ κρήματα ἐξοδεύοντες καὶ μὲ θυρωροὺς ἀμυλοῦμεν, ἵνα ἀκρεῖτους ἀνθρώπους κατασκευάσωμεν, καὶ τὸ πᾶν πράττομεν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ μὲς ὅταν ὅμως πρόκειται διὰ τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ δεχόμεθα, κάριν αὐτῶν, νὰ παρακαλέσωμεν τὸν ἀδελφόν σου μᾶς ἐλύτῃς, ἀλλὰ καὶ νὰ θεωροῦμεν ἐντροπὴν τὸ νὰ τρέχωμεν πρῶτος πρὸς αὐτόν, Ἐντρίπτεισαι, λέγει μοι ὅταν πρόκειται πρῶτος νὰ κερδίσῃς κάτι, Ὡς ἂν ἐναντίας μάλιστα πρέπε νὰ θεωρῇς ἐντροπὴν τὸ νὰ μένῃς μὲ τὸ πάθος καὶ νὰ περιμένῃς ἐκείνον ποὺ σὲ ἐλύτῃς νὰ εἴλῃ πρὸς συμφιλίσκον. Διότι τοῦτο καὶ ἐντροπὴ καὶ δνειδος καὶ ζημία μεγίστη εἶναι, ἐπειδὴ ἐκείνος ποὺ πρῶτος θὰ εἴλῃ ἐκείνος κερτνει ἄλλαν τὴν ἀνέλευσαν.

Διότι, ἐὰν μὲν κατόπιν παρακλήσεως τοῦ ἄλλου ἀφίσης τὴν ὀργήν, εἰς ἐκείνον ὑπολογίετα, τὸ κατόρθωμα, διότι εἰς τὸν Θεὸν παιδόμενος, ἀλλ' εἰς ἐκείνον χαρίζομενος τὸν νόμον ἐτήρησας. Ἄν δὲ κυρίως κανεῖς νὰ σὲ παρακινήσῃ οὔτε ἐκείνος ποὺ σὲ ἐλύτῃς νὰ εἴλῃ νὰ σὲ παρακαλέσῃ, μόνος σου. Ἐ ἀφοῦ ἐντροπὴν καὶ κάθε διαταγὴν ἐβγάλες ἀπὸ τὸ μυαλό σου, ἂν τρέχῃς εἰς ἐκείνον ποὺ σὲ ἠδίκησε καὶ καταπαύσῃς τὴν ὀργήν, ὁλόκληρον τὸ κατόρθωμα γίνεται ἰδικόν σου καὶ ὅλον θὰ λάβῃς τὸν μισθόν. Ἄν σοῦ εἴπω, νῆστευσε, ἀσθένησαν τοῦ σώματος μου προσβάλλεις πολλὰς φορές. Ἄν σοῦ εἴπω, ὅσοι εἰς τοὺς πτωχοὺς, μου προσβάλλεις, ὅτι ἔχεις παιδιὰ νὰ διατρέψῃς καὶ πτωχεύειν. Ἄν σοῦ εἴπω τακτικά νὰ πληγῶναις εἰς τὰς συγκεντρώσεις τῆς Ἐκκλησίας, φρονιμῶς κοσμικῶς προσβάλλεις. Ἄν σοῦ εἴπω, πρόσεχε εἰς ἐκεῖνα, ποὺ λέγοντα, εἰς τὸ κήρυγμα καὶ θὰ καταλάβῃς τῆς διδασκαλίας τὴν δύναμιν, προσβάλλεις ἀμάθειαν καὶ ἄλλωνιν μορφώσεως. Ἄν σοῦ εἴπω, διόρθωσε κάποιον ἄλλον, 204 Α ἀπαντῇς ὅτι δὲν θὰ ὑποκούσῃς, διότι πολλές φορές ἂν καὶ τὸν συνεδοκίλευσα περιφρόνησε τὰς συμβουλὰς μου. Ψυχραὶ καὶ ἀστοφαὶ εἶναι αὗται αἱ προφάσεις, ἀλλ' ὅμως

ἡμπορεῖς νὰ εὔρῃς κάποιαν δικαιολογίαν διὰ τὰς ἀνωτέρας παραβάσεις. Ἄν ὅμως σοῦ εἴπω, ὅπως τὴν ὀργήν ποῖαν ἀπὸ τὰς προφάσεις αὐτὰς θὰ ἡμπορέσῃς νὰ προσβάλλῃς. Διότι οὔτε ἀσθένειαν σώματος, οὔτε πτωχείαν, οὔτε ἀμάθειαν, οὔτε ἀπασχόλησιν οὔτε ἄλλο τιποτε ἔχεις νὰ εἴλῃς, ἐπειδὴ αὕτη κυρίως ἡ ἁμαρτία εἶναι ἀπὸ ὅσας τὰς ἄλλας ἀσυγκώρητος καὶ ἐλείψας δίκαιολόγητος.

Πῶς θὰ ἡμπορέσῃς τὰ κέρια εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ ἀνταποδοῖς κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευκῆς, Πῶς τὴν γλῶσσαν νὰ κινήσῃς, Πῶς νὰ ζητήσῃς συγκώρησιν, Διότι θέλει, μὲν ὁ Θεὸς νὰ σοῦ συγκωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας, Ὡς δὲν τὸν ἀφίνεις ὅμως οὐ ὁ ἴδιος, ἐπειδὴ δὲν συγκωρεῖς τὰς ἁμαρτίας τοῦ συνεδούλου σου. Ἀλλὰ σκληρὸς οὗτος εἶναι καὶ ἀγριος καὶ θυριώδης καὶ τιμωρίαν ἐπιθυμεῖ καὶ ἀνταπόδοσιν. Διὸ κυρίως συγκώρησέ τον. Ἐκεῖς ἀδικεῖς σὲ πολλά πράγματα καὶ ἔχεις στερηθῇ, καὶ ἐκακολογήσῃς, καὶ εἰς πάρα πολλὰ πράγματα ἐχρημάσῃς καὶ θέλεις νὰ ἴδῃς νὰ τιμωρῇται ὁ ἐκθρόος σου, καὶ εἰς τὴν περιπτῶσιν ταύτην σοῦ εἶναι πάλιν χρήσιμον τὸ νὰ τὸν συγκωρήσῃς. Διότι ἂν μὲν σὺ ὁ ἴδιος θὰ θελήσῃς νὰ τὸν εκδικηθῇς καὶ νὰ ἐπέλθῃς ἐναντίον του εἴτε μὲ λόγια, εἴτε μὲ ἔργα, εἴτε μὲ κατάρτες, ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἐπιμὴνι πλέον. Ἄφοῦ σὺ ἀνέλεος νὰ τὸν τιμωρήσῃς καὶ δεῖ μόνον δὲν θὰ ἐπέμῃς νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ σὲ θὰ ζητήσῃ λόγον πῶς νὰ τὸν ὀδύσῃς. C

4 Διότι ἐὰν προκειμένου περὶ τῶν ἀνθρώπων, συμβαίη τοῦτο, δηλαδή ἂν ἐκπύσωμεν ξένον, ὑπερήνῃ ὁ κύριός του ἀναγκαστῇ καὶ θεωρεῖ τοῦτο ὅσον εἰς αὐτόν. ἐπειδὴ, ἂν ἀδικηθῶμεν, εἴτε ἀπὸ δούλους, εἴτε ἀπὸ ἐλευθέρων, πρέπε νὰ ἀπειθυνθῶμεν εἰς τοὺς ὀρχοντας καὶ τοὺς κυρίους των καὶ νὰ περιμένωμεν τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν, πολλὸ περισσότερο ἰσχύει αὐτὸ προκειμένου περὶ τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν λοιπὸν δῶμε δικάζον ἀνθρώποι δὲν εἶναι, ἀσφαλὲς νὰ διεκδικώμεν τὸ δίκαιόν μας μόνον μας, πολλὸ περισσότερο, ὅταν διεκτῇ ὁ Θεός. Ἀλλὰ σὲ ἠδίκησε καὶ σὲ ἔχει λυτῆσαι καὶ ἀναρίθμητα κακὰ σοῦ ἔχει κάμει ὁ πλησίον, Ὅστε τότε ὁ ἴδιος νὰ ἀντιπερὶεῖλθῃ κατ' αὐτόν, διὰ νὰ μὴ ὀδύσῃς τὸν ἀπεσπότην σοι. D Ἀνέθεο τοῦτο εἰς τὸν Θεόν καὶ Αὐτὸς θὰ τακτοποιήσῃ τὸ ζήτημα πολὺ καλῶτερα ἀπ' ὅτι σὺ θέλεις. Εἰς σὲ ἔχει δώσει ἐντολήν νὰ προσευχεσθαι μόνον ὑπὲρ ἐκείνου, ποὺ σὲ ἠδίκησε, ἰὸ τί δὲ πρέπει δὲ ἐκείνον νὰ νίγη ἐπὶ τὰς εἰς Αὐτόν (τὸν Θεόν) νὰ ἀναθέτῃς. Δὲν ἡμπορεῖς σὺ μόνος σου νὰ εὔρῃς τὸ δίκαιόν σοι, ὅσον ἡμπορεῖ ὁ Θεός νὰ σοῦ τὸ ἀνταποδώσῃ, ἂν ἀναθέσῃς μόνον εἰς αὐτόν, ἂν δὲν καταράσαι ἐκείνον ποὺ σὲ ἠδίκησε καὶ ἀφίσης τὸν Θεόν νὰ βγάλῃ τὴν ἀπόφασιν

Διότι καὶ ἂν ἡμεῖς συγκαταστήμεν τοὺς ὀδικοὺς, καὶ ἂν συμφιλιωθῶμεν μετ' αὐτοὺς, καὶ ἂν προσευχηθῶμεν ὑπὲρ αὐτῶν, ὁ Θεὸς δὲν τοὺς συγκαταστήσει, ἔδωκεν δὲν μεταβληθῶν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ καλλίτεροι δὲν γίνονται. Ἐπειδὴ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν ἀποβλέπει. Σὲ ἀδελφὲ ἐπαινεῖ διὰ τὴν σκέψιν σου καὶ ἐπισκευάζει αὐτὴν, ποὺ ἀπὸ φιλοσοφικῆς σκέψεως ἔκαμε, ἐναντίον ὧν ἐκείνου ἀντιπεριφέρειται, διὰ νὰ μὴ γίνῃ χειρότερος λόγῳ τῆς ἰδικῆς σου χριστιανικῆς συμπεριφορῆς καὶ κατωσύνης. Ὡστε δὲν ἔχει θέσιν αὐτῷ, ποὺ πολλοὶ λέγουν.

Πολλοὶ ἀδελφοὶ εἰς τοὺς ὁποίους πολλὰς φορὰς παρεπνεύσμεν ἐπειδὴ, παρὰ τὰς παρακλήσεις μας νὰ συμφιλιωθῶν μετ' αὐτοὺς ἐκθρόνισαν, δὲν ἔδωκαν, αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην ἐνδομῶν, οἱ ἡμιπορῶν νὰ προβάλλουν, ἢ ἀποκρίνεται ὡς ἡτο ἐπικύματα τῆς πονηρίας τῶν. Δὲν θέλει νὰ συμφιλιωθῶν, λέγουν, διὰ νὰ μὴ τὸν κάμω μετ' αὐτῶν συμφιλιωθῶν χειρότερον, 200 Ἀ σκληρότερον, διὰ νὰ μὴ μετ' αὐτῶν περισφονήσῃ περισσότερο κατόπιν. Ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔλεος λέγουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους θὰ νομίσουν, οἱ τὸ κάμω ἀπὸ ὁδονομίας, πρῶτος εἰς τὴν συμφιλίωσιν νὰ ἔρχονται καὶ τὸν ἐκθρόνισαν νὰ παρακαλῶ. Ὅλα αὐτὰ εἶναι, λόγια ἀνθρώπων, διότι ὁ ἀκούσιτος ὀφθαλμὸς γνωρίζει τὴν διάθεσιν σου διὰ τοῦτο καθόλου νὰ μὴ λογαριάζῃ τοὺς συνδούλους σου, οἱ τὸν κατὰ τὴν πείραν ὁ ὁποῖος μέλλει νὰ αἰετῶσιν. Ἐάν δὲ φρονέῃς διὰ νὰ μὴ γίνῃ χειρότερος ἐπέναντι σου ὁ ἐκθρόνιστος, ὡς τῆς ἐπικυρίας σου, μὴ, οἱ δὲν γίνεται διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ἀλλὰ μάλλον, ἂν δὲν συμφιλιωθῇς διότι καὶ ἀπὸ ὁδοῦ δὲν ἀπαιτεῖται ἂν εἶναι, ὅταν καὶ ἂν δὲν τὸ λέγῃ καὶ δὲν τὸ διακρίνῃ, 201 διὰ τῆς σιωπῆς του πάντως θὰ ἐπαινεσθῇ τὴν συμπεριφορὰν σου θὰ σεβοσθῇ τὴν πραότητα σου εἰς τὴν συνειδήσειν σου καὶ ἂν ἡμεῖς δὲν εἰς τὴν ἰδίαν πονηρίαν καθ' ὅν χρόνον σὺ τοῦ φέρῃς καλὰ καὶ τὸν περιποιεῖσαι, θὰ τιμωρήθῃ πόρα πολλὴ ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς οἱ καὶ ἂν ἡμεῖς παρακαλέσωμεν εἰς τὴν προσευκὴν μας διὰ τοὺς ἐκθρόνιστους καὶ ἐκείνους, ποὺ μὴς δόκωσαν ὁ Θεὸς δὲν τοὺς συγκαταστήσει, ἂν πρόκειται νὰ γίνονται χειρότεροι διὰ τῆς ὁδοῦς μας ἀνεξικακίας, ἱστορίαν παλαιὰν θὰ ὡς εἶπω. Ἐπείδω κάποτε ἐναντίον τοῦ Μωυσέως ἡ ἀδελφὴ του Μαρία τὴν λειπὸν ἔκαμεν ὁ Θεὸς λέπραν ἔρριψεν εἰς αὐτὴν καὶ ἀκάθαρτον τὴν ἔκαμε, καίτοι θεβαίως κατὰ τὰ ἄλλα ἦτο καλὴ καὶ σεμνὴ. Ἐπειτα, ἂν καὶ ὁ Μωυσὴς, ὁ ποὺ ὕψιστος ὑπὲρ αὐτῆς, παρακαλοῦσε τὸν Θεόν νὰ παύσῃ τὴν κατ' αὐτὴν ὁργὴν Του, ὁ Θεὸς δὲν ἐδέχθη ταῦτα καὶ τὴν λέγει. Ἐάν ὁ πατέρας αὐτῆς εἰς τὸ πρόσκειναι θὰ τὴν ἔτιμωσεν, δὲν θὰ ἦτο ἐντροπισμένη, Ἄς μείνῃ, λέγει. Ἐξω ἀπὸ τὴν παρεμβολὴν ἐπὶ ἐπὶ ἡ-

μέρας (Αριθμ. 12, 14). Αὐτὸ δὲ ποὺ λέγει ἔχει τὴν ἑξῆς ἐννοίαν. Ἐάν πατέρα, λέγει, εἰς καὶ τῆς λέγει, φρόνις ἀπὸ ἐμπρός μου, δὲ θὰ ὑπέφερε τὸ μάλαμα τοῦτο, Σὲ μὲν ἐπαινεῖ διὰ τὴν φιλοδελφίαν αἰσθημάτων σου καὶ τὴν πραότητα καὶ ἡλικίαν σου, ἐγὼ ὅμως γνωρίζω πότε πρέπει ἀπὸ τὴν τιμιότητα νὰ τὴν ἀπαλλάξω. Καὶ σὺ λοιπὸν νὰ περιβάλλῃς τὸν ἀδελφόν σου μετ' αὐτοῦ ἐνάντιον καὶ νὰ μὴ τοῦ συγκαταστής τὰ παραπτώματα πρὸς σέ, ἀπὸ ἐπιθυμίαν νὰ τιμωρήθῃ περισσότερο. 202 Ἀλλὰ ἀπὸ φιλοστοργίαν καὶ καλὴν διάθεσιν διότι ὁ ἔλεος πρέπει καλὰ νὰ γνωρίζῃς, οἱ ὅσον περισσότερο θὰ σὲ περισφονήσῃ ἐντὶ σὺ τὸν περιποιεῖσαι, πόσον μεγαλυτέραν τιμιότητα θὰ ἐπιστῇ κατὰ τοῦ ἐαυτοῦ σου. Τί λέγεις, σὲ παρακαλῶ, χειρότερος γίνεται, οἱ τὸν κάμω τὸν περιποιεῖται, ὡς θὰ μετ' ἐραστήσῃς. Τοῦτο εἰς ἐκείνον μὲν εἶναι μομφή, εἰς σέ δὲ ἐγκώσιον. Εἶναι ἰδικόν σου ἐγκώσιον, διότι ἂν καὶ τὸν ἔλεος ἔποιες νὰ γίνεται, διὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ δὲν ἔποιες νὰ περιποιεῖται αὐτὸν εἰς ἐκείνον δὲ εἶναι, ἐγκώσιον, διότι σὺτε ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σου ἐπιείκειαν καὶ καλωσύνην δὲν ἔργισεν καλότερος. Ὁ Παῦλος δὲ λέγει, οἱ εἶναι προσιμότερον ἄλλοι νὰ κατηγορεύονται διὰ τὰ παραπτώματά τους εἰς ἡμᾶς, παρὰ ἡμεῖς, διὰ τὸ πρὸς ἄλλους πτοικατοὺς μας. Μὴ δὲ ἡ ψυχρὰ αὐτὰ λόγια νὰ λέγῃς, 203 εἰς σέ θὰ νομίσῃς οἱ ἀπὸ φόβου ἔτιμωσεν πρὸς συμφιλίωσιν καὶ θὰ μετ' αὐτοῦ περισφονήσῃ περισσότερο. Αὐτὸ εἶναι, λόγια ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἀνθρώπων παιδικὴν ψυχὴν τὴν ὁποῖαν ἐπηρέαζε ἡ ἀνθρώπινη δόξα. Ἄς νομίσῃς οἱ ἀπὸ φόβου ἔτιμωσεν πρῶτος, διότι ὅταν θὰ ἔκῃς μεγαλυτέρον μισθόν, ἐπειδὴ ἂν καὶ ἐγγυόμην ἐκ τῶν κριτέρων τοῦτο, διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ οἱ ἀπὸ τὸν ὁποῖον. Διότι ἐκείνος ποὺ συμφιλιωνεῖται μετ' ἐλαττωρίων νὰ τὸν ἐπαινεῖσιν οἱ ἀνθρώποι, ἐλαττωρεῖται, μετ' αὐτὰ τὸ κέρδος τῆς ἀκαθαρσίας ἐντὶ ἐκείνου, ποὺ γνωρίζει καλὰ, 204 Ἀ δὲ πολλοὶ θὰ ἦν ἐπικρίνουν καὶ θὰ γελάσων εἰς ὅραμα τὸν, καὶ ἐν τούτοις οὔτε τότε δὲν ἀποφεύγει τὴν συμφιλίωσιν, διπλασίαν καὶ τριπλασίαν ὁμοιότην, διὰ τὴν διότι αὐτὸς πρὸ πάντων εἶναι ἡλικίαν καὶ κῆρυξ τοῦτο, διὰ τὸν Θεόν. Μὴ μοῦ λέγεις, σὲ παρακαλῶ, οἱ αὐτὴν καὶ ἐκείνην τὴν ὁδοῦν ποὺ ἔκαμε. Διότι καὶ ἂν ὑποθέσωμεν, οἱ ὅταν τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν ἐπέδειξεν ἐπέναντι σου, καὶ τότε ἀκόμη σὲ διέταξεν ὁ Θεὸς εἰς νὰ τοῦ τὴν συγκαταστής.

5 Ἰδοὺ οἱς τὸ λέγω ἐκ τῶν προσέμων καὶ διαμαρτυροῦμαι καὶ τὸ φωνάζω δυνατὰ, κανεὶς ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ ἔκων ἐκθρόνισαν, ἢς μὴ πληροῦν εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν καὶ ἢς μὴ δέχεται τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου. Κανεὶς ποὺ πληροῦν καὶ μὴ ἔκων ἐκθρόνισαν. Ἐκθρόνισαν. Μὴ προσέλθῃς. 205 Θέλεις νὰ προσέλ-

της, συμπληρώσου και τότε να προσέλθης και να άγγιξης το Ιερόν. Δέν λέγει ενά ταύτα άλλα ό Δεσπότης, που άποταυρίσθη δι' ήμας. Αύτός διά να σέ συμπληρώσει με τον Πατέρα, δέν ήρνάθη ούτε να αφάγη, ούτε να κύση το αίμά Του, και ού διά να συμπληρώσει με τον σύνθουλον σου, ούτε λέξην θέλεις να ήγάγης από το στόμα σου, ούτε πρότος να τρέλεις. "Ακουσε τί λέγει περί εκείνων που κάνουν όπως σέ "Εάν προσφέρης το δώρον σου εις τό θυσιαστήριον, και εκεί θυμώθης, ότι ό αδελφός σου έχει κάτι έναντίον σου» (Ματθ. 5, 23), δέν είνε περιμένο εκείνος να έλθη εις σέ, ούτε, θυμώσας προς κάποιον άλλον μυστην αυτού, ούτε, κάποιον άλλον παρακάλεσον, αλλά, ό Θεός προς εκείνον τρέλλε «Αυτόι πηγαινε, λένει, πρώτα να συμπληρώθης με τον αδελφόν σου» (αυτόση, C "Τι τί ό περιδοκούν πράγμα! Αύτός δέν θεωρεί, ότι είναι περιμερόνησε, το δώρον να μείνη εις την άσπρη και ού ναίξας ότι είναι υδρασπκόν διά σέ το πρώτος να τρέλεις και να συμπληρώθης. Και πως ταύτα είναι όλοι συγχωρητες, λέγει μου σέ παρακαλέ. Εάν ήης ένα μέλος κομμένο από τό άλλα, δέν κάνεις το πόν, άστε να τό ένωσής με το σώμά σου, Αυτό να κάμης και διά τους αδελφούς σου. Όταν τους ήης να άποκοπούν από την φιλία σου, τρέλλε να τους περιμερόνησε γρήγορα. Μη περιμερόνης εκείνοι πρώτα να έλθουν, αλλά σέ σπεύσε να πάρως πρώτος τα θρόνεία.

"Ενα μόνον έκείον διετάχθημεν να έκαμεν, τον διάβολον. Με αυτόν ποτέ να μη συμπληωμεναι, προς δε τον αδελφόν σου ποτέ να μη έλξης θάρειά καρδιά, D Αλλά και αν τάχα να γίνη καμμία άπρέκεια, ως είναι προσωρινή και να μη ήπερβαίνη το διάστημα της ήμέρας, διότι εή θυσία του ήλιου, λέγει, να μη σάς προσθάη άργημένους» (Εφ. 4, 26) Διότι αν μόν συμπληωθής προτού θροάκησθ, έχεις από τον Θεόν κάποιαν συγχωρησιν αν όμως πάρα τέρα έξακολουθήσης να παραμένης άεθρος, ως πλέον από θυμόν και όργήν που αναπαύεται, αλλά από κακίαν προέρχεται, ή άποτροπή σου και ψυχής ρυπαράν, που την κακίαν μελετά Δέν είναι δε τούτο μόνον το φοβερόν, ότι δηλ. κάνεις την συγχωρησιν, αλλά και το ότι ή συμπλήωσις καθίσταται δυσκολότερα διότι δέν περάση μία ήμέρα, ή άντρωπή, που αισθάνεσαι, γίνεται μεγαλύτερα, και δευτέρα δε ήμέρα αν προστεθί, πάλιν αυξάνεται. Και αν δε φθάσας εις την τρίτην και τετάρτην ήμέραν, E θα προσθέσης και πέμπτην και ούτω καθ' εξής. "Ετσι σι πάντε ήμέραι γίνονται δέκα. οι δέκα ειςσαι, οι ειςσαι άποτόν και ή πληγή θα είναι πλέον άδερπάνευτος, διότι όσον περνά ό χρόνος τόσοον περισσότερον άπομακρυνάμεθα από την συμπλήωσιν. Αλλά κανένα από τό παρόλογα αυτά πάθης να

μή πάθης, ό άνθρωπε, ούτε να άντρωπής και κοκκινώσης, ούτε να έλθης εις τον εαυτόν σου. A πρσ άλλου τόσος θόρος ό ένας έναντίον του άλλου έρρίψαμεν, αναθήρηκα λόγια από αυτά που λέγονται και δέν λέγονται ελκομεν, και τώρα θα τρέξω να συμπληωθώ. Και ποιος δέν θα έπαυήνη την τήσιν μοι εύκολίαν, κανείς φρόνιμος άνθρωπος δέν θα σέ κατηγορήσει ως εύκολον, αλλά όταν μόνως αδιώλωστος, τότε όλοι θα νελώσουν εις θόρος σου, τότε παλιν τόπον εις την ψυχήν σου θα δώσης εις τον διάβολον. Διότι δέν γίνεται δυσκολοδιάλυτος ή έχθρα μόνον ένεκα της πολυκαιρίας, αλλά και ένεκα των πραγμάτων που εν τή μεταξύ παρεβάλλονται, διότι όπως εή άνάτη σκεπάσει πλήθος άμαρτιών» (Α' Πιτ 4, 8) Έτσι και ή έχθρα δημιουργεί άμαρτήματα εκεί που δέν υπάρχουν, και άξιώματα γίνονται, πλέον εκείνοι που κατηγορούν που κείρουν διά τα κακά των άλλων και διαπομπεύουν της άσκησίας των. Ταύτα λοιπόν όλα έκαν ύπ' εμην σου, B προλαβε και κράτησε τον αδελφόν σου προτού τελείως σου φύγη. Και αν δε παραισι ήνάγκη όλην την πόλιν να διατρέξης κατά την ήμέραν εκείνην, είτε έλω από τό ταχυ να ύπώνης, είτε όρόμιον μακρόν να δοδωρης, όλος τός ήρνασιος, που έχεις την ήμέραν εκείνην άφρησας και με ένα μόνον πρόημα να δυσοληθής, με την συμπλήωσιν του αδελφού σου. Εάν δε το πράγμα είναι κουραστικόν, σκέψου ότι διά τον Θεόν όλα αυτά τα ύφίστασαι και άρεκτά θα ένισχυθής την δε ψυχήν σου, αν όπισθοχωρή και διατάξη και κοκκινώξη και άντρώπεται να κάμη τούτο, να την παρακινή με αυτά τα λόγια, τα όποια σικνά να της τό έπανολεμώλησης. Διότι θροδύνεις, διότι όπισθοχωρείς και διατάξας, C Δέν πρόκειται ούτε διά κήρυκα, ούτε διά κάτι άλλο από τό φθαρτά πράγματα, αλλά διά την σωτηρίαν μας. Ό Θεός ταύτα να κάνωμεν διατάξας, και όλα τα άλλα πρέπει να είναι εις ευνοίαν όσων από τό προστάγματά Του.

Είδος πνευματικού έμπορου, το πρόημα τούτο είναι "Ας μη ραθυμώμεν και όμειλόμεν. "Ας μανθόνη ό έχθρος ότι έδειξαμεν πολλήν προθυμίαν διά το θέλημα του Θεού. Και αν μάς υβρίξη άλλαν και αν μάς κυττά και αν σπώρησε άλλο χειρότερον μάς κόνη, ως τό υποφέρωμεν όλα με γενναίότητα, διότι με τον τρόπον τούτον δέν άφελώμεν καθόλου έαίνον, αλλά τον εαυτόν μας, και τό κατόρθωμά μας τούτε περισσότερον από όλα τα άλλα θα μάς βοηθήσκη κατά την ήμέραν εκείνην της κρίσεως. D Πολλάς και μεγάλας άμαρτίας έκαμαμεν και έπαύσαμεν και τον Δεσπότην μας έρεθίσαμεν. Ένεκα της φιλονητικίας Του μάς έδωκε τούτο ως μέσον συντάλλαγής, ως μη προσέκοιμεν λοιπόν τον παλόμενον του

τον απραυρόν. Δώδε μάλιστα δεν ήτο κόριος νά διατόξῃ μόνον νά συμφιλανθρωπεύῃ καὶ κανένα νά μὴ ἔκαμεν μισθόν, μάλιστα ἔκει κανένα ποὺ ἀντιλέγει καὶ διορθώνει τὰ προστάγματα τοῦ, ἄλλ' ὅπως διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ φιλελευθερίαν καὶ μισθὸν μὴς ὑπεσκόβῃ πάλιν καὶ ἀνέκφραστον καὶ ἐκείνο ποὺ πάρα πολὺ ἐπιθυμοῦμεν νά ἐπαύξωμεν, τῶν ἀμαρτιῶν μας τὴν συγχώρησιν, καὶ μὰς ἔκαμε τὴν τήρησιν τῆς ἐντολῆς ταύτης ἐνδεωτέρα. Ἐ ποῖον λοιπὸν θὰ ἔκωπεν συγχώρησιν, ὅταν, ἐνῷ καὶ μισθὸν τόσον πολλὸν πρόκειται νά λάβωμεν, ὅτε τότε ὑπεσκόβωμεν εἰς τὸν νομοθέτην, ἀλλὰ ἐξακολουθῶμεν νά τὸν περικερνοῦμεν. Διότι ὅτι τοῦτο εἶναι περιφρόνησις φαίνεται ἐκ τοῦ ἔξης: Ἐάν νόμον ἔθετεν ὁ βασιλεὺς, ποὺ νά λένῃ, ὅτι οἱ ἐκθροὶ ὅλοι νά συμφιλανθρωπεύονται μετὰ τῶν, ἄλλως νά ἀποκεφαλίζονται. Ἄρα γε δεῖ θὰ ἐσπεύδαμεν ὅλοι πρὸς συμφιλανθρωπίαν μετὰ τοῦ πλησίου. Ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω ὅτι αὐτὸ θὰ ἐγίνετο. Ποῖον λοιπὸν θὰ ἔκαμεν συγχώρησιν, ἀφοῦ εἰς τὸν Δεσπότην δεν ἀπονέμωμεν οὐτε τόσην τιμὴν, ὅσην εἰς τοὺς συνδούλους μας. Διὰ τοῦτο διετάχθημεν νά λέγωμεν. 208 Α. «Συγχώρησε τὰ ἁμαρτήματά μας, ὅπως καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν τὰ πρὸς ἡμᾶς παρωπώματα τῶν ἄλλων» (Ματθ. 6, 12).

Τί ἀπὸ τοῦτο εἶναι πραότερον. Τί δὲ εἶναι ἡμερώτερον ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρόσταγμα, Σὲ κριτὴν ἔκαμε τῆς συγχωρήσεως τῶν ἀμαρτιῶν σου. Ἄν ὀλίγα συγχώρησας καὶ σοὺ ὀλίγα συγχωροῦνται, ἂν πολλὰ συγχώρησας, πολλὰ θὰ συγχωρηθῶν καὶ ἱδικά σου ἁμαρτήματα. Ἄν μὲ τὴν καρδίᾳ σου καὶ εὐλαβικῶς συγχώρησας, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς σὲ συγχωρεῖ. Ἄν μετὰ τὴν συγχώρησιν καὶ φίλον τὸν κόμην, τὸ ἴδιον καὶ ὁ Θεὸς πρὸς σὲ θὰ κάμῃ. Ὡστε ὅσον μεγαλύτερα κακὰ μὰς ἔκαμεν ὁ πλησίον μὲ τόσον μεγαλύτεραν προθυμίαν πρέπει πρὸς συμφιλανθρωπίαν νά σπεύδωμεν, ἐπειδὴ διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου γίνεται αἴτιος νά μὰς συγχωρηθῶν περισσότερα ἁμαρτήματα. Θέλεις νά μάθης, ὅτι καμμίαν συγχώρησιν δεν θὰ εὐρωμεν ὅταν μνησκακοῦμεν, ὅτε βῆ ὑπάρχει κανεὶς, ποὺ νά ἡμπορῇ νά μὰς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν πτωρίαν ποὺ ἐπιφέρει αὐτὴ. 209 Α. Ἄπὸ τὸ παραδειγμα ποὺ θὰ εἶπω θὰ τὸ ἀποδείξω. Κατὰ τί σὲ ἡδίκησεν ὁ πλησίον, τὰ πράγματα σου σοὺ ἀρπάξας, τὰ ἔδωκε καὶ ἐπάρτησεν ἀπέναντί σου πλεονέκτης. Δὲν ζήλωσ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα προσθεῖναι περισσότερα ὅτι αὐτὰ ὁραδοῦντε θὰ θελήσῃς ἡλὺ ἐπεθύμησε νά σε φονεῖται, εἰς ἀναριθμήτους κινδύνους σὲ ἔβαλε. ἔδειξε ὁ πένοντί σου ἄλλην του τὴν μοσχερίαν καὶ ἀκραιότητα καὶ τὴν

87 ΤΣ: μετὰ τοῦ πλησίον ἀμαρτιώτους

ποτε δεν ἀφῆκεν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν ποὺ νά μὴ τὸ κάμῃ πρὸς σὲ. Καὶ διὰ γὰρ μὴ ἀναφέρωμεν κάθε ἓνα χωριστὰ, ὑπόθεσε, ὅτι τόσον πολλὸ σὲ ἡδίκησεν ὅσον κανέναν ποτε δεν ὀδίκησεν εἰς τὸν κόσμον ἄλλον ἀνθρώπον καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἐάν μνησκαδικῶς, καθόλου δεν θὰ εἴσαι ὄχιος συγγνώμης. Καὶ ἰδοὺ διατί. Ἐάν ἓνας ὑπηρέτης σοὶ ἀφείλε εἰς σὲ ἑκατὸν χρυσὰ νομίσματα, εἰς ἐκείνον δὲ κάποιος ἄλλος ἀφείλε ἄλλα ἀργύρια καὶ ἀφοῦ προσέθηκε εἰς σὲ ὁ κρείσσης τοῦ δούλου, σὲ παρεκάλεσε καὶ σὲ ἐπέτευσε νά τοῦ γίνῃ κάποια διευκόλυνσις. C καὶ σὺ προσκαλέσας τὸν ὑπηρέτην σου τὸν διέταξας νά τοῦ χάρισῃ τὸ κρέος τοῦτο λέγων, ὅτι ἀπὸ τὸν λογαριασμόν, ποὺ μοῦ ἀφείλεται ἀφαιρῶ ταῦτα. Ἐάν ἐκεῖνος ἀπὸ ἀδαισθησίας καὶ πονηρίας πάλιν ἐπαινεῖ τὸν κρείσστην, ἄρα γε θὰ ἐγλυτωσε αὐτὸν κανεὶς ἀπὸ τὰ χέρια σου, Ἄρα γε δεν θὰ τοῦ ἔδωδες πάρα πολλὰς πληγὰς, διότι ὁρίσθης μὲ τὴν ἐσχάτην ὄβριον. Καὶ μὲ ὅσον σου τὸ δίκαιον. Τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς θὰ κάμῃ διὰ τὸ θὰ σοὶ εἴπῃ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὦ πονηρὲ δοῦλε καὶ ἀκραιότερε, μήπως ἀπὸ τὰ ἱδικά σου εἰς αὐτὸν ἐκάρισες, Ἄπο ἐκεῖνα ποὺ εἰς ἐμὲ ἐκπευσόσας, διετάχθης νά ἐξαφλήσῃς τὸν εἰς σὲ λογαριασμόν τοῦ. Διότι ὥρπασε, λέγει καὶ ἐγὼ ἀφίνω εἰς σὲ. D Καὶ τοῦτον εν δεν σοὺ ἔλεγε, καὶ πάλιν ἔπρεπε νά τὸν συγχωρήσῃς ὡς πακοῦσιν εἰς τὸν Δεσπότην σου, πᾶρα ὅπως δεν σὲ διέταξε ὡς Δεσπότης, ἀλλὰ ὡς φίλος σοὺ ἐζήτησε χάριν, καὶ αὐτὴν ἀπὸ τὰ ἱδικά μου καὶ σοὺ ὑπεσκέσθῃκα νά σοὺ τὴν δώσω πάλιν μεγαλύτεραν καὶ οὔτε δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἔδειξας καλὴν διαθέσιν. Καὶ εἰ μὲν ἄνθρωποι, ὅταν κάμνουν τοῦτο ὁ φαιροῦν ἀπὸ τὸν λογαριασμόν τῶν δούλων των ὅσον εἶναι τὸ ποσὸν τοῦ κρέους πρὸς τὸν δούλον. π.κ. ἀφείλε, εἰς τὸν κόρινόν τοι ὁ ὑπηρέτης ἑκατὸ χρυσὰ νομίσματα καὶ εἰς τὸν ὑπηρέτην ταῦτον ἄλλος συνάδελφός τοῦ δέκα χρυσὰ, ἐν εἰς αὐτὸν χάρισῃ τὸ κρέος, δεν τοῦ χαρίζει ὁ Κύριός του ἑκατὸ χρυσὰ, ἀλλὰ μόνον δέκα, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα τοῦ τὰ ζητεῖ ὁ Θεὸς ὅπως δεν κάνει, ἔτσι, ἀλλὰ ἐν ἀφίσει λίγα εἰς τὸν σύνδουλόν σου, ὅλα σοὺ τὰ ἀφίνει Αὐτός. Ἀπὸ πᾶν φαίνεται τοῦτο, Ἄπ' αὐτὴν τὴν Κυριακὴν προσευκὴν ἐκδίδοι ἐν συγχωρήσῃ. Λέγει, εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἁμαρτήματα, ποὺ ἔκαμεν σὲ ὡς καὶ ὁ Πατὴρ σεὶ ὁ οὐράνιος θὰ συγχωρήσῃ καὶ εἰς σεὶ τὰ ἱδικά σου ἁμαρτήματα. Ματθ. 6, 14. 209 Α. Ὅση δὲ διαφορά ὑπάρχει μετὰ τῶν ἑκατὸν δηνάρων καὶ τῶν δέκα χιλιάδων τάλάντων τόση ὑπάρχει καὶ μετὰ τὸ τοῦτον καὶ ἐκείνων τῶν ἀφειλῶν. Ποῖας λοιπὸν κολάσεως δεν θὰ εἴσαι ὄχιος ἀφοῦ μὲ ἑκατὸν δηνάρια ποὺ θὰ χάσῃ, πρόκειται νά κερδίσῃς δέκα χιλιάδας τάλαντα καὶ πάλιν οὔτε μὲ τοῦ το αὐ-

τὰ τὰ μικρά συγκρατεῖς, ἀλλὰ τὴν προσευκὴν στρέφεις ἐναντίον αὐτοῦ. Διότι, ὅταν εὐχῇ, ἀφίκεται εἰς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἀφίνομεν» (Ματθ. 6, 12) καὶ σὺ δὲν ἀφίχνεις, δὲν παρακαλεῖς διὰ τίποτε ἄλλο τὸν Θεὸν παρὰ τὸ οὐ στερήσῃς καθεὶ ἀπολογίας καὶ συγκινήσεως. Ἀλλὰ δὲν τοῦτο, λέγει, νὰ εἶπω, ἀφῆσθέ μου, ὅπως καὶ ἐγὼ ἀφίνομαι, ἀλλὰ μόνον, ἀφῆσθέ μου. Καὶ τί σημαίνει τοῦτο; Διότι, καὶ σὺ ὁ ἴδιος ἂν δὲν εὐχῇ, ὁ Θεὸς αὐτὸ κάνει, ὡς ὅπως δηλαδὴ ἀφίχνεις, ἔτσι καὶ αὐτὸς ἀφίχνει. Καὶ τοῦτο τὸ ἐφανέρωσεν μὲν ὅσα εἶπεν εἰς τὴν συνέκειαν. «Διότι ἐάν δὲν ἀφίχεται, λέγει, εἰς τοὺς ἀνθρώπους οὐδὲ ὁ Πατὴρ οὐκ ὁ οὐράνιος θὰ ἀφίχῃ σὲ σὺς» (Αὐτόθι 6, 15) Μὴ νομίσης λοιπὸν ὅτι εἶναι εὐλόγησις νὰ μὴ λέγῃς ἀλόκληρον τὸ ρητὸν, ὅστε τὴν μισὴν προσευκὴν νὰ ἀπαγγέλλῃς ἀλλὰ, ὅπως ἐκεῖνος διέταξεν, ἔτσι νὰ προσεύχεσαι, ὥστε τοῦλάχιστον ἀπὸ τὰς λέξεων, ποὺ κατ' ἀνάγκην θὰ λέγῃς, νὰ φοβῇς καὶ σπρωκθῇς εἰς τὴν συγκίνησιν τοῦ πλησίον. Μὴ μοῦ λέγῃς παρεκάλεισαι πολὺ, ἰκέτευσα, ἐδεήθην καὶ δὲν συνωφελώθη. Μὴ ἀπορακτινῇς ἀπὸ αὐτοῦ, ἂν πρῶτα δὲν τὸν συγκριμώσῃς μαζὶ σου. Διότι δὲν εἶπε, ἄφῃς τὸ δῶρόν σου καὶ πῆγαινε, παρακάλεσε τὸν ἀδελφόν σου, ἀλλὰ, πῆγαινε, συγκριμώσου. Ὡστε καὶ πολλοὶ ἂν τὸν παρακαλέσῃ, μὴ ἀφίχῃ, ἂν δὲν τὸν πέσῃς. Ὁ Θεὸς καθεὶ ἡμέραν μᾶς παρακαλεῖ καὶ δὲν τὸν ἀκούομεν, καὶ ὅμως δὲν παύει νὰ μᾶς παρακαλῇ καὶ σὺ δὲν καταδέχεσαι τὸν συνδουλόν σου νὰ παρακαλέσῃ. Καὶ πῶς θὰ ἡμπορέσῃς νὰ σωθῇς; Ἀλλὰ πολλές φορές τὸν παρεκάλεισαι καὶ πολλές φορές σὲ ἀπέκρουσε ἀλλὰ περισσότερο διὰ τοῦτο θὰ λάβῃς μισθόν διότι ὅσον ἐκεῖνος ἐπιμένει εἰς τὴν ἐκθρόν καὶ σὺ ἐξακολουθεῖς νὰ τὸν παρακαλῇς, τόσο ἡ ἀμοιβή σου γίνεται μεγαλύτερα. Μὲ ὅσον μεγαλύτεραν δυσκολίαν γίνετα, τὸ κοτόφθῃς, καὶ μὲ ὅσον πολλὴν κόπον ἡ συγκριμώσις, τόσο μεγαλύτερα θὰ εἶναι εἰς ἐκεῖνον ἡ καταδίκη καὶ εἰς σὲ λαμπρότεροι οἱ σθένει τῆς ὑπομονῆς.* Ταῦτα δὲ μὴ ἐπανώμην μόνον. Ὡς ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων δὲ τὰ ἐπαβεύμεν καὶ δὲ μὴ ἀναπαύσασθαι, ἂν δὲν ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν φιλίαν, ποὺ πρωτίτερα εἴχομεν διότι δὲν εἶναι ἀρκετὸν τὸ νὰ μὴ λυπώμεν, μῆτε νὰ ἀδικώμεν τὸν ἐκθρόν, ὅστε δυσανέσκειν νὰ ἔχωμεν ἐναντίον τοῦ, ἀλλὰ πρέπει καὶ ἐκεῖνον νὰ τὸν κρύβωμεν εὐχάριστα ἀισθήματα νὰ ἔχῃ πρὸς ἡμᾶς.

† Λέγω τοῦτο, διότι ὅπως πολλοὺς νὰ λέγουν ἐνῶ δὲν ἔχω ἐκθρόν ἐναντίον τοῦ, ὅστε λυποῦμαι, ὅστε ἔχω τίποτε

96. Φαίνεται εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ἀκροσθέν. ὅς ἀνέβης ἀπὸ καὶ εἰς ἀπαιτήματα.

τὸ κοινὸν μὲ αὐτόν. Ἐ. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν διέταξε κοινὰ κοινὸν μὲ αὐτόν νὰ μὴ ἔχῃ ἀλλὰ πολλά τὰ κοινὰ νὰ ἔχῃς διότι διὰ αὐτὸ εἶναι ἀδελφός σου διὰ τοῦτο δὲν εἶπε ἀφίχῃ εἰς τὸν ἀδελφόν σου ὅσα ἔχεις ἐναντίον τοῦ ἀλλὰ τί, πῶς γαίνα, πρῶτον συγκριμώσου μὲ αὐτόν» (Ματθ. 5, 24) ἐάν γὰρ ἐκεῖνος ἔχῃ κάτι ἐναντίον σου, καὶ μὴ ἀπομακρυνθῇς ἔως δῶν ἐνώσης τὸ ἀδελφικὸν σου τοῦτο μέλος μὲ τὸν ἐαυτὸν σου διὰ τῆς ὁμοιότητος. Σὺ ὅμως διὰ νὰ ἀγορεύῃς ὑπέρ τὴν κατὰληλθον καὶ κτήματα καταβάλλεις, καὶ μὲ ἐμπόρους πολλοὺς συνομιλεῖς, καὶ σὺ μακρυνὸν ταξιδί πολλές φορές υποβάλλεις.† Ἀ. Διὰ νὰ χάμῃς δὲ τὸν ἐκθρόν φίλον τί ποτε δὲν κάνεις. Εἶναι σωστὸ αὐτὸ λέγε μου. Πῶς θὰ ἡμπορέσῃς τὸν Θεὸν νὰ παρακαλέσῃς, ὅσοι τοὺς νόμους τοῦ πᾶν παραμελεῖς καὶ ὅπως τὸ νὰ ἀποκτήσῃς ὑπέρ τὴν καρμὶαν μεγάλῃ ἀφέλειαν δὲν θὰ ἔχωμεν, ὁ δὲ ἐκθρόν ὅταν νίχη φίλος καὶ τὸν Θεὸν θὰ κήρῃ ὑπέναντι μας ἵσως καὶ μὲ εἰμενικὴ διαθεσίαν, καὶ τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν εὐκολὰ θὰ διαλυθῇ καὶ ἀπὸ τοῦς ἀνθρώπους ἔπαινον θὰ μᾶς φέρῃ, καὶ εἰς τὸν Θεὸν μᾶς πολλὴν θὰ μᾶς προσέκησῃ ἀφάλασιν, διότι δὲν τὴν ἔχει παρὰ ἐπικινδύνον πρᾶγμα ἀπὸ τὸ κα. Ἐνῶ μόνον ἐκθρόν νὰ ἔχῃ κάποιοι. Διότι καὶ ἡ ὑπόληψίς μας πολὺ ὀλοῦται ἐπειδὴ πάρα πολλὰ κακὰ ἐκεῖνος πρὸς ἡμᾶς λέγει εἰς ὄφρος μας, Ὡς καὶ ὁ νοῦς μας σκοτίζεται καὶ ἡ συνεδρία μας θορυβεῖται καὶ διαρκῇ τρικυμία λονισμῶν ὑφίσταται. Ὅλα λοιπὸν ταῦτα γνωρίζοντες καλὰ δὲ ἀπαλλάξωμεν τὸν αὐτόν μας ἀπὸ τὴν κάλῃσιν καὶ τὴν τιμωρίαν καὶ τὴν παροῦσαν ἐσθρὴν μαζὶ μὲ ὅσα εἴχομεν δὲ σεβοσώμεν καὶ ἐκείνῃ. Που ἐλπίζομεν νὰ μᾶς ἀξιώσῃ ὁ βασιλεὺς νὰ ἀπολαύωμεν λόγῳ τῆς ἐσθρῆς νὰ ἀντελέσωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἄλλοι· ἢ τὰ ἀπολαύσωμεν διότι ὅπως πολλοὺς νὰ λέγουν. Σὺ ἐ. Ἐξαιτίας ὁ βασιλεὺς ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ ἱερὸν Πάσχα, θὰ συγκριμώσῃ μὲ τὴν πόλιν καὶ θὰ εἰς συγκρούσιν ὅλα τὰ ἀμαρτήματα. Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι ἀποκριν, ὅταν μὲν ἀπὸ ἄλλοις πράξετα, νὰ σωζώμεθα τὴν ἐσθρὴν καὶ τὴν ἄλῃν αὐτῆς νὰ προβάλλωμεν, ὅταν δὲ διασσωμεθα νὰ συγκριμώμεθα, μὲ ἄλλους νὰ τὴν περιφρονώμεν καὶ ὅτι τίποτα δὲν εἶναι νὰ τὴν νομίζωμεν. Ὡς διότι κανεὶς μὴ κανεὶς, δὲν ἀτμάζει ἴσως τὴν ἱερὴν ταυτὴν πανήγυριν, ὅσον ἐκεῖνος, ποὺ ἐπὶ τὴν αὐτὴν, ἐνῶ ἔχει μέσα τοῖς μνησικακίαν, πᾶλλον δὲ ὅτε νὰ ἐπιτελεσθῇ αὐτὴν ἡμπορεῖ ὁ τοιοῦτος, ὅπως καὶ ἂν ἐπὶ δέκα σὺνι καὶς ἡμέρας μὲν τελείας χωρὶς τροφῆς διότι ὅποιος ὑκίμῃ ἐκθρόν καὶ ἀποστροφῇ ὅτε νηστεία, ὅτε ἐσθρὴ ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ.

Μήπως τοῦτο μὲ ἀνίστα χέρια; τὴν ἱερὴν νὰ ἐγγίσης

97. Ἐπομένῃ τὸν ἀρχαῖον τρόπον καὶ ἐν αὐτοῖς μετακείμενοις

θυσιαν ἔστω καὶ ἂν πολλὴ ἀνάγκη εἶναι. Μὴ λοιπὸν μὲ ἀνπιον ψυχὴν προσέρκεσαι, διότι τοῦτο εἶναι πολὺ χειρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο καὶ μεγαλύτερον φέρει κόλασιν. Διότι τίποτε δὲν γερᾷ τὴν διάνοιαν μὲ τὴσιν ἀκαθαρσίαις, ὅσων ὁργῇ τοῦ μένει διαρκῶς μέσα μας. Ὅπου εἶναι θυμὸς ἢ ὁργὴ, πνεῦμα πρᾶσιμος δὲν φτερουγίζει. **Δ** Ὅταν δὲ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔρρηκτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποῖαν ἐλπίδα σωτηρίας θα ἔχη. Πότε δὲ θα θεώσῃ τὴν ὁρᾶν ὁδόν, μὴ λουπὸν αὐγασιε, ἐνῷ θέλει εὐαγγελισθῆναι κατὰ τοῦ ἐκθροῦ, μὴ τὸν εἰσὶν τὸν σου κατακρήνιζε. πῆτε ἔρρηκτον αὐτὸν κάμε τῆς προστάσεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ μάλιστα δυσκόλον ἔαν ἦτο τὸ πρᾶγμα εἶναι κανὸν τὸ μέγεθος τῆς τιμωρίας, που φέρει ἡ πρὸς τὴν ἐντολὴν παρακοή, καὶ τὸν πάρα πολὺ ὀδρανὴ καὶ νωθρότερον νὰ τὸν σηκώσῃ καὶ τὸν πείσῃ κάθε κόπον νὰ υποφέρῃ. ἀλλὰ ὅπως ἀπεδείξεϊν ὁ λόγος εἶναι παλὺ εὐκόλον ἔαν θέλωμεν. Ἄς μὴ ὀκνηφώσκειν λοιπὸν τελειὰς διὰ τὴν ζωὴν μας, ἀλλὰ ἅς δεῖξωμεν προθυμίαν καὶ τὸ πᾶν ἅς κάμωμεν. Ἐξώστε χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἐκθρόν νὰ σταθώμεν πλησίον τῆς Ἱερᾶς Τραπεζῆς. Διότι, κανένα μὴ κανένα ἀπὸ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυσκόλον, ἔαν προσέχωμεν, καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπὸ ἐκεῖνους, ποὺ ἔχουν κατορθώσει νὰ τὰ τηρήσουν.

Ποσοὶ ἀπὸ τῆς σι νήθειαν τῶν ὁρκῶν παρεσύρονται καὶ τὸ πρᾶγμα δυσκολοκατόρθωτον ἐνομίζον! Καὶ ὅμως διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ μικρὰν προθυμίαν ἐπεδείξατε τὰ περισσότερον κακὸν ἀπεβάλατε. Διὰ τοῦτο λοιπὸν αἰς παρακαλῶ καὶ αὐτοὶ ποὺ ἐπολεμεῖται νὰ ἀποβάλλετε. **21** Ἄ καὶ εἰς ἀλλοὺς διδασκαλοὶ νὰ γίνετε. Διὰ ἐκεῖνους δέ, ποὺ ἀκόμη θέν τὸ κατάρθωσαν ἀλλὰ τὸν μακρὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ὠρμίζοντο, μὲς προβάλλουν ὡς δικαιολογίαν καὶ ὡς λέγον ὅτι εἶναι ἀδύνατον σὲ ἄλλων καιρὸν νὰ ἐρριζώσῃ κανεὶς αὐτοὺς. ποὺ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐρριζώσας θὰ τοὺς ἐπιωμεν το ἔξω; ἐκεῖ ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ καταρθώσῃ κανεὶς κάποιον ἀπὸ αὐτὰ ποὺ διατάσσει ὁ Θεός, διὰ νὰ τὸ ἐπιτυχῇ δὲν χρειάζεται νὰ ἔχη χρόνον οὔτε πολλὰς ἡμέρας, οὔτε μακρὸν διάστημα ἔτιω. ἀλλὰ μόνον φόβον καὶ ψυχὴν μὲ εὐλάβειαν καὶ ἔξχαπταντος θα ὑπερσχύσῃ, καὶ μάλιστα σὲ ἄλλων χρονῶν διάστημα.

22 Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίζετε, ὅτι ἀπλῶς καὶ ὡς ἐπὶ κε λέγω ταῦτα. **Β** ἐκεῖνοι ποὺ νομίζετε ὅτι εἶναι ἄνθρωποι, πολλοί ποτε, ποὺ οἱ ὁρκοὶ τοῦ εἶναι περισσότεροι ἀπὸ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ,

μεγαλειώμενος τοῦ Σάββατος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἐς σήμερον μετὰ ἐκείνους οἱ μαθηταί.

αὐτὸν νὰ μοῦ τὸν παραδώσετε ἐπὶ δέκα μόνον ἡμέρας καὶ ἂν δὲν τοῦ κόψω ὅλην αὐτὴν τὴν συνήθειαν εἰς τὰς ὁλίγας αὐτὰς ἡμέρας, νὰ μὲ καταδικάσετε εἰς τὴν ἐσχάτην καταδίκην. Ὅτι, δὲ αὐτὰ δὲν εἶναι παχεῖα λόγια, ἀπὸ ὅσα ἔχουν γινῆσαι φαίνεται.

1 ἀπὸ τούτων γίνονται ὑπερῆς πρὸ ἄλλων. ἡ δὲ πρὸ ἀνθρώπων ἀλλ' ὅμως οὗτοι εἰς ἁρβάρου καὶ ἀνάντου, ποὺ κανένα κατὰ δὲν ἄκουσαν νὰ φιλοσοφῇ, ποὺ ποτὲ τοιαῦτα παραγγέλλονται δὲν ἔλαβον, ὅταν ἤκουσαν τὸν προφήτην νὰ λέγῃ. Ἄκούετε τρεῖς ἡμέρας. **2** καὶ ἡ Δευτέρη θὰ καταστραφῇ. Ἰωάν. **3** 4. μέσα σὲ τρεῖς ἡμέρας ὅλην τὴν πονηρὰν σι νήθειαν ἀπέβαλον καὶ ὁ πόρνος σὺφρων ἐγένετο ὁ ἥρασε ἐπεπλήξῃ ὁ πλεονέκτης καὶ ἡρπάζ μετρημένους καὶ μὲ εὐμενεῖς διαθέσεις πρὸς τοὺς ἄλλων. ὁ ἡμελλεῖς πρόθυμος. Διότι δὲν ἦσαν ἕνα αὐτὲς δύο καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρα τὰ παθῇ ἀπὸ τὰ ὁποῖα θεραπευθήσαν. ἄλλοι ὅλην τὴν κακίαν διώρθευσαν. καὶ ἀπὸ τοῦ τοῦτο φαίνεται, λέγει. Ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ προφήτου. Διότι αὐτὲς, ποὺ καὶ γὰρ σὲν αὐτοὺς καὶ εἶπεν ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῶν ἐν τῶν αὐρανῶν. ὁ Ἰάκωβ πάλιν τὸ ἀντίθετον διὰ τοὺς ἐμαρτυρήσαντες εἶπεν ὅτι εἶδεν ὁ Θεός ὅτι ἀπεμακρύνθησαν ἕκαστος ἀπὸ τοῦ δρόμου αὐτῶν τοὺς πονηροὺς. **3** 10. Ἀπὸ εἶπεν ὅτι ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τῆς παρουσίας ἡ βασιλείας. ἡ κλοπῆς. **4** ὅλλ' ἐπὶ τούτοις δροῖους αὐτῶν τὸ καὶ πονηροὺς καὶ πᾶς ἀπεμακρύνθησαν, ὅπως ὁ Θεός γνωρίζῃ ὅτι ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἐδοκίμασε. Ἐπειτα δὲν ἐν τῇ πορείᾳ οὔτε κοκκαλίζοντες ἐν ἁρβάρου ἀνθρώποι σὲ τρεῖς ἡμέρας μόνον ὅλην ἀπέβαλον τὴν κακίαν τῶν. ἔαν ἡμεῖς σὲ τρεῖς ἡμέρας ἀκούσονται τὸν θεῖον λόγον καὶ διδασκόμενοι ἦν θα καταβάλωμεν μιαν πονηρὰν σι νήθειαν. Καίτοι θεοσέως ἐκείνοι πρῶτα εἶπον φθάσει εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον ἡ κακία. Διότι, ὅταν ἀκούσῃς ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῶν πρὸς ὅμους. **1** 21. μὴ νύχιστος ὅτι λέγει ἄλλοι, παρὸ τὴν υπερβολὴν αὐτῶν κακίας καὶ ὅπως ἠμπούσαν σὲ τρεῖς ἡμέρας νὰ μεταβληθῶν καὶ νὰ γίνωνται τελειοὶ ἄνθρωποι. **Ε**

Διὸς ὅπου ὑπάρχει φόβος Θεοῦ δὲν χρειάζονται ἡμέρας καὶ χρονικὸν διάστημα, ὅπως πάλιν, ὅπου δὲν ὑπάρχει οὗτος ἦν ἡμεῖς νὰ καθάσωμεν αἱ ἡμέρας. Ὅτι, ἀπλῶς τὰ σκευεργαῖα ἐκείνη ἐκείνος ποὺ μὲ νερό δὲ ρίβει καὶ ἂν πολὺν ἄνθρωπον καὶ χρόνον δὲν καὶ τὰ ὅσα ἄλλοι πρὸς ὅλην τὴν σκουριὰν ἄνθρωποι ἐκείνη, ποὺ καὶ τὰ θάλασσαν μετὰ τοὺς κοινὸν τῆς, σὲ μὲ ἀπὸ ἡ καὶ τὴν κοινὴν καὶ τὴν κοινὴν ἀκαθαρσίαν γὰρ εἰς ἀκαθαρσίαν καὶ ἡ καὶ τὴν κοινὴν καὶ τὴν κοινὴν ἀκαθαρσίαν γὰρ εἰς ἀκαθαρσίαν. ἔν τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ ὡς ἔχουν καταρθωτὴν τὴν ἐξουσίαν τῆς καὶ

κάθε ἡμέραν ἀλλόση γνώμην, ²¹² Α τίποτε περισσώτερον δὲν θὰ κερδίσῃς ἂν δὲ σὺν σέ κωνευτήριον θάλῃ τὸν αὐτὸν τῆς μέσας εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, σὴν συγγμὴ τελείως ἐκαβαρισθῇ.

Ἄς μὴ ἀναβάλλωμεν λοιπὸν διὰ τὴν σῶσιν, ἰδιότι δὲν γνωρίζομεν τι θὰ φέρῃ ἡ σῶσις. Παρ 27 1, Ὅτε νὰ λένωμεν θὰ κόψωμεν τὴν συνήθειαν αὐτὰ σιγά, διότι αὐτὸ τὸ οὐκ αἶνα ποτε δὲν θὰ λείπῃ. Δι' αὐτὸ ἀφοῦ ἀφάρωμεν τοῦτα, νὰ λέγωμεν τὸ ἐξῆς· ἔάν σήμερον δὲν θὰ κατορθώσωμεν νὰ κόψωμεν τὴν αἰσθησίν τοῦ ὄρκου, δὲν θὰ παύσωμεν νὰ προσποθῶμεν νὰ τὴν κόψωμεν καὶ δὲν θὰ ἀσκοληθῶμεν με τίποτε ἄλλο, ἔστω καὶ ἂν πνιγνῶμεθα ἀπὸ ἀναριθμητῶν δουλειῶν, ἔστω καὶ ἂν παραστῇ ἀνάγκη νὰ ἀποβάνωμεν ἢ νὰ τιμωρηθῶμεν ἢ ὅλα ὅσα ἔχομεν νὰ κόψωμεν δὲν θὰ βύστωμεν εἰς τὸν διόβολον με τὴν ἀμελείαν μας ἐξουσίαν εἰς τὸν αὐτὸν μας, οὔτε με διαφόρους προφάσεις, ποὺ μᾶς ὑποβάλλει θὰ ἀναλάβωμεν νὰ διορθώσωμεν τὸ κακὸν τοῦτο. Β Ἄν ὁ Θεὸς ἴδῃ τὴν ψυχὴν σου νὰ εἶναι ὅλη φτωχὴ, τὴν ζωὴν σου προθυμῶν θὰ σὲ δοθήσῃ καὶ αὐτὸς νὰ διορθώσῃ. Να, σὺ παρακαλῶ πολλὴ δὲ δεῖξωμεν προθυμίαν πρὸς τοῦτο, διὰ νὰ μὴ ἀκούσωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι «Ἄδρες Ννεῦται θὰ ἀναστῇσαν καὶ θὰ καταδικάσων τὴν γενεάν ταύτην» (Λουκ 11, 32), διότι ἐκεῖνοι μὲν μίαν φοράν ἤκουσαν κήρυγμα μετὰ νοῦς καὶ κατενόησαν νὰ μετανοήσῃσι καὶ διορθωθῶν ἐνῶ ἡμεῖς δὲ καὶ πολλὰς φορές ἤκουσαμεν, δὲν ἐγυρισάμεν εἰς τὸν ἴσον δρόμον. Ἐκεῖνοι ὁλόκληρον τὴν ἀρετὴν κατωρθώσαν ἡμεῖς δὲ οὔτε μέρος ἀρετῆς ἐκείνοι ὅταν ἤκουσαν ὅτι θὰ καταστραφῇ ἡ πόλις των ἐφοβήθησαν, ἡμεῖς δὲ, οὔτε τὴν νέευσαν, ὅταν ἀκούωμεν δὲν φοβούμεθα ἐκεῖνοι διορθώθησαν κυρὸς νὰ ἔκουν προφῆτας ἡμεῖς δὲ ἐνῶ ἀπολαμβάνομεν αἰνετικούς διδασκαλίας καὶ πολλὰς χάριτας τοῦ Θεοῦ μένομεν οὐδιόρθωτοι. Γ

Αὐτὰ λέγω τώρα, διὰ νὰ σὺς ἐπικρίνω, ὅχι διὰ ἰδικά σου, ἀλλὰ διὰ ἕνα ἀμάρτημα. Διότι σὺς μὲν, γνωρίζω καλὰ τοῦτο ὅπως καὶ προηγουμένως εἶπον ἔχετε κατορθώσει νὰ φιλάτε τὸν νόμον τοῦτον περὶ τῆς ἀποφύγῃς τοῦ ὄρκου ἀλλὰ δὲν ἄρχε· τοῦτο, διὰ νὰ σωθῶμεν, ἔάν διὰ τῆς διδασκαλίας μας δὲν διορθώσωμεν καὶ ἄλλοις ἐπειδὴ καὶ ὁ δούλος ποὺ προσέφερε τὸ ταλάντον ἐκεῖνα εἰς τὸν κύριόν του (Μαθ 25) τὴν παρακαταθήκην ὁλόκληρον ἐπέστρεψεν, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸ ποῦ τοῦ ἐδόθη δὲν ἐπαλλαγήσασεν, ἐπικωρεῖτο. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν νὰ μὴ κωπιάωμεν τοῦτο, ἔάν οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὴν σωματιῶν ἀππαλάνημεν, ἀλλὰ νὰ μὴ παύσωμεν νὰ προσποθῶμεν νὰ ἐπαλλάξωμεν καὶ ἄλλους ἀπ' αὐτὴν. Καθένας μας

δὲ δέκα φίλους τοῦ ὄρκου διορθώσῃ. Ἄς τοὺς φέρῃ πρὸς τὸν ἑαυτὸν. Εἴτε ὑπερέτας ἔχεις, εἴτε μαθητάς, διορθώσας τοὺς. Δ ἀλλ' οὔτε μαθητάς οὔτε ὑπερέτας ἔχεις. Ἐκεῖς ὅμως φίλοι· τοῦτους διορθώσας. Μὴ μοῦ εἴπῃς δὲ ἐπὶ τοὺς περισσοτέρους ὄρκους ἐταύσαμεν καὶ μόνον πολὺ ὀλίγους φορὲς πέφτιμεν εἰς τὸν ὄρκον. Καὶ αὐτὲς τῆς ὀλίγας φορὲς νὰ μὴ πέφτῃς. Ἐάν κάποτε ἕνα χρυσὸ νόμισμα, δὲν θὰ γυρίσῃς παντοῦ τριτηγόνιον καὶ ζητῶν ἕως βίου τὸ εὖρη. Τὸ ἴδιον κάμε καὶ διὰ τοὺς ὄρκους. Ἐάν ἴδῃς νὰ σοῦ ἐπαρέγῃ ἀπὸ τὸ σῶμα ἕνας ὄρκος ἐλάσσε καὶ ἀναστέναιε σὺν νὰ σοῦ ἐκάθῃ ἄλλ' ἢ περιουσία. Ε Πάλιν θὰ εἴπω αὐτὸ ποῦ προηγουμένως εἶπον. Κλείσε κηλὴ τὸν αὐτὸν σου μέσας σὺν στήν σου, μελέτησε καὶ ἐκτελέσῃς με τὴν γενναίαν σου, με τὰ παιδιὰ σου, με τοὺς σπυρμιναί σου, εἰς αὐτὴν τὴν ἐντολήν. Ἄνευ σὺ πρῶτος εἰς τὸν αὐτὸν σου, δὲν θὰ ἀρχίσῃς καμὰ δουλειὰ οὔτε ἀτομικὴν οὔτε δημοσίαν. ἂν δὲν διορθώσῃς τὴν ψυχὴν σου. Ἐάν σὺς τὰ παιδιὰ σου εἶσι διδάζετε καὶ ἐκεῖνα τὰ ἰδικά τους θὰ διδάξουν καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου καὶ τῆς παροιουσίας τοῦ Χριστοῦ ἢ ἐντολὴ αὕτη περὶ ὄρκου θὰ ἐξακολουθῇ νὰ τηρῇται καὶ εἰς ἐκείνους, ποὺ πρῶτοι ἔβαλον τὴν πλῆξιν τῆς ἐφαρμογῆς ὅλον τὸν μισθὸν θὰ φέρῃ. Ἄν μὲθ' ἡ νύκτις ὁ ἴος σου πιστεύσῃς δὲ, θὰ ἡμάρτησ' εἰς θέατρον νὰ ἀναβῇ, οὔτε εἰς καπηλεῖον νὰ εἰσελθῇ. ²¹³ Α οὔτε με τοὺς κόφους, νὰ ἀσκοληθῇ, διότι ἡ λέξις αὕτη σὺν καλῶς θὰ εἴναι γύρω εἰς τὸ σῶμα σου καὶ κυρὸς νὰ θέλῃ οὕτως θὰ τὸν κἀνθ' ἡ νύκτις καὶ νὰ ἐντρέπεται καὶ ἂν κάποτε ὑπάγῃ εἰς αὐτὸ θὰ τὸν ἀνανικῶσ' νὰ φύγῃ νῆγροτα.

Ἀλλὰ γελῶν ἐκεῖνοι μὲ ἡμᾶς. Καὶ οὐ δάκρυσε διὰ τὴν μαρτυρίαν ἐκεῖνων. Πολλοὶ καὶ με τὸν Νῦν ἐγέλασαν, ὅταν κἀπὼν κατεσεκούζε τὴν καθυστὴν, ἀλλὰ ὅταν ἐγινεν ὁ κατὰ κληρονομίαν, ἐνέλασε καὶ ἐκεῖνος με αὐτοὺς, μᾶλλον δὲ δὲν ἐγέλασαν εἰς ἄραρος τοὺς δὲ δίκαιος ἀλλὰ ἐβρήνθησε καὶ ἀναστέναιε. Ὅταν λοιπὸν ἴδῃς ἄνθρωποις, ποὺ γελῶν εἰς ἄραρος τὸν εἰσελθόν, σκέψου ὅτι τὰ δόγματα, ποῦ τώρα γελῶν τότε θὰ ὑποστοῦν κλάματα καὶ τριζύρον φοβερωτάτων καὶ τὰ γέλια σὺν ἡ τὴν θυμῶν τὴν ἡμέραν. Β ποῦ θὰ τρίζουν καὶ θὰ μυντοῦν. Τότε καὶ οἱ θὰ θυμῶν τὰ γέλια των αὐτὰ Πόσα γέλια ἔκαμε με τὸν Λάζαρον ὁ πλουσίος τῆς παραβολῆς. Ὅταν δίκαιος κατόπιν τοῦ εἶπε εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ ὁ ὁρμηνοῦσε. Ἄλιν τὸν αὐτὸν τοῦ.

Δ Ὅλα λοιπὸν ταῦτα σκεπτόμενος, σπράξας γρήγορα δάκρυς εἰς τὴν ἡμέραν. Ἄς ἐντολή. Καὶ μὴ μοῦ λέγῃς ὅτι σὺν ἡμῶν θὰ τὴν ἐφαρμογῇ, μήτε νὰ ἀναβάλλῃς διὰ τὴν σῶσιν. Ἡμεῖς ἡμῶν οὐδέποτε λαμβάνει τέλος. Τεσσαράκοντα κόμα

πλέον ἡμέραι ἐπέερασαν ἀφ' ὅτου ἤρκεισι νὰ σὲς ἀμυλῶ περι-
συτῆς. Ἄν λοιπὸν τὸ Πάσχα τὸ ἱερὸν περῶσθ, εἰς κανένα
πλέον δὲν θὰ φανῶ ἐπιεικής, οὔτε θὰ ἀρκεσθῶ εἰς συμβου-
λίην, ἀλλὰ θὰ μεταχειρισθῶ τρόπον προστακτικὸν καὶ ὑποτα-
κτικὸν ἐπιβλητικὸν. Ἐξαιτίας δὲν εἶναι ἱσχυρὰ αὐτὴ ἡ δικαιολογία
τῆς συνθέσεως ποὺ προβάλλετε. Διὰ αὐτὸς, ποὺ κλέπτει, δὲν
προβάλλει τὴν συνθεσὶν καὶ δὲν ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τῆς τι-
μορίας. Διὰ αὐτὸς, ποὺ φονεῖ καὶ μοιχεύει, εἰς αἵμα-
τος λέγων καὶ διαμαρτυροῦμαι, ὅτι ὅν κατὰ τὴν συναναστρο-
φὴν μου μὲ σὲς κατὰ τὴν ὁμοίαν θὰ προσπαθῶμαι πλανάω
νὰ σὲς πᾶσις ἂν εἶθε ἐν χάριτι, (πάντα θὰ πιάσω κάποιον.
εὖρω περικοῦς, ποὺ νὰ μὴ ἔχουν διορθῶσαι αὐτὸ τὸ ἐλάττω-
μα, θὰ τοὺς ἐπιβάλω ὡς τιμωρίαν νὰ μένουν ἔξω ἀπὸ τὰ ἱερὰ
μυστήρια. ὅχι, ὅτι νὰ μένουν διαρκῶς ἔξω, ἀλλὰ διὰ νὰ διο-
ρθωθῶν καὶ τότε νὰ προσέλθουν μὲ καθαρὰν συνείδησιν διὰ
νὰ ἀπαλαύσουν τὴν ἱερὰν ἱράντην. **D** διότι ἐστὶ πρόβει κα-
νεὶς νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν. Εἶθε δὲ μὲ
τὰς ευχὰς τῶν πιστῶν καὶ δυν τῶν ἀγίων καὶ αὐτὰ καὶ ἄλλα
τὰ ἄλλα ὅσοι διορθῶμεν ἐλαττωματα, νὰ ἐπιτυχωμεν τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐὰν τῆς καρίτης καὶ φιλανθρωπίας
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν
Πατέρα, μαζί μὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὅς εἶναι, ὁδὸν τῆς καὶ
προσκυνήσεως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων. Ἀμήν.

Σ Μ Ι Α Ι Α ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΟΔΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΛΑΒΙΑΝΟΥ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΕΠΙΔΙΔΑΛΑΓΗΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΟΑΙΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ
Α Α ΡΑΖΑΝΤΑΣ ΤΟ ΠΑΡΑΠΤΕΜΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΑΝ
ΔΡΙΑΝΤΩΝ

Ε Μὲ τὸ ρηθὲν, μὲ τὸ ὁποῖον **E** πάντοτε κατὰ τὸν καιρὸν
τῶν κινήσεων συνήθιζα νὰ ἀρχίζω τοὺς λόγους μου πρὸς τὴν
ἀγαθὴν σας, μὲ τὸ ἴδιον πάλιν καὶ σήμερον θὰ ἀρχίσω τὴν ἐμι-
λίαν πρὸς σὰς καὶ θὰ εἴπω μαζί σας. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὁ-
ποῖος ἦν ἱερὰν ταύτην ἐορτὴν μὲ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην
πολλήν μὲς κατήχησε νὰ ἐπιτελέσωμεν σήμερον. **Α** κα-
τὰ τὴν κερπυλὴν ἀπέδωκεν εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸν ποῖνον εἰς τὰ
κρῆμα καὶ τὸν διδάσκαλον εἰς τοὺς μαθητάς, τὸν στρατη-
γὸν εἰς τοὺς στρατιώτας, τὸν ἀρχιερέα εἰς τοὺς ἱερεῖς. Εὐλο-
γητὸς ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος κάμνει πολὺ περισσότερα ὅπῃ ὅσα
ζητοῦμεν καὶ ἡμποροῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν (Ἐφ. 3, 20). Διότι
εἰ, ἡμεῖς μὲν ἐφαίνετο ὅτι ἤτο ἀρκετὸν τὸ νὰ ἀπαλλαγώμεν
ἀπὸ τὰ κακά, τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου ἐκάρθηντο ἐπ' αὐτὸν μὲς καὶ
εἰ μὴ ὁ ἀνεφέρωντο αὐτὸς πρὸς τὸν Θεὸν προσευχόμενος ὁ φι-
λανθρωπικὸς ὁμοῦς Θεός, ὁ ὁποῖος πάντοτε μὲς δίδει ἀσυγκρί-
τως περισσότερα ὅπῃ ὅσα τοῦ ζητοῦμεν καὶ τὸν Πατέρα μὲς
ἀπέδωκε πολὺ γρηγορώτερα ὅπῃ ἡλπιζαμεν. **B**

Διότι ποῖος θὰ ἔλπιζεν ὅτι σὲ τὸσον ὀλίγας ἡμέρας κα-
θ' ἡμέραν καὶ θὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν βασιλέα καὶ θὰ λύσῃ τὰ
μικρά, καὶ πάλιν τοσοῦτον γρηγορὰ θὰ ἐπαγέλθῃ πρὸς ἡμᾶς ὅ-
πως καὶ τὸ Πάσχα τὸ ἱερὸν νὰ ἡμπορέσῃ νὰ προωθήσῃ καὶ
μαζί μὲς νὰ ἐπιτελέσῃ. Ἀλλ' ἴδου ἔχει γίνῃ αὐτὸ, ποὺ δὲν
τὸ ἐπεμερμέναμεν, καὶ τὸν Πατέρα ἐλάβομεν πάλιν καὶ ἡ κα-
ρὰ μὲς εἶναι πῶς μεγάλη, διότι ἀνέλυστα τώρα τὸν ἐδέχθη-
μεν. Δι' αὐτὰ λοιπὸν ταῦτα ὡς εὐχαριστοῦμεν τὸν φιλανθρω-
πικὸν Θεόν καὶ ὡς θὰ μάζωμεν αὐτοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὴν φι-
λανθρωπίαν καὶ τὴν σοφίαν καὶ τὴν πρόνοιαν, ποὺ διὰ τὴν
πάλιν μὲς ἐδειξε. Διότι ὁ μὲν διάβολος νὰ καταποντίζῃ αὐτὴν
ἐκλογὴν μὲ ὅσα ἐτολμήθησαν ἐπεχειρήσεν, ὁ δὲ Θεός καὶ
τὴν πάλιν καὶ τὸν ἱερέα καὶ τὸν βασιλέα, **C** δι' ὅσα εἰς τὴν
συμφωνίαν ταύτην ἐπιμολούθησαν ἐκόσμησε καὶ λοιποῦτε

ρους δλους ανέδειξε.

Ἡ πόλις δηλοδὶ ἀπέκτησε μεγάλην φήμην, διότι ἂν καὶ εἰς τόσον μεγάλον κίνδυνον εὐρόθη, ἀφοῦ παρέδραμε δλους τοὺς ἱσχυροὺς παράγοντας τοὺς πολλὴν πλῆθυν ἔχοντας τοὺς μεγάλην δύναμιν πλησίον τοῦ βασιλέως διαθετόντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Ἱερῆα τοῦ Θεοῦ κατέφυγε καὶ μετὰ πολλὴν πίστιν εἰς τὴν ἰνυθὲν ἐλπίδα ἐσπέρηκε τὸν ζωοτὸν τῆς Διὰ τοῦτο λοιπὸν, μετὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ κοινού πατρός, ὅτε πολλοὶ τοὺς φυλακισμένους ἀνηκούσαν καὶ ἔλεγον, ὅτι δὲν ἀφῆνε τὴν ὁργὴν τοῦ ὁ βασιλέως, ἀλλὰ περισσότερον ἐρεθίζεται. Ὡς δὲ, νὰ κατασκάψῃ οὐλόκληρον τὴν πόλιν σκέπτεται, καὶ ἄλλα πολὺ περισσότερον φοβερά ἀπ' αὐτὸ διεδίδον. οἱ κρατούμενοι τότε καθύλου δὲν ἔγιναν ἀπὸ τὴν φήμην ταυτὴν. δευλότεροι, ἡμεῖς δὲ ἐλένομεν, ὅτι φέμεντα εἶναι αὐτὰ καὶ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου. Δὲν ἔκρινεν ἀνάγκην λόγων παρηγορίας πρὸς ἡμᾶς ἔλεγον, διότι γνωρίζομεν εἰς ποῖον τὴν δύναμιν κατεφύγομεν καὶ ἀπὸ ποῖαν ἐλπίδα ἐκπερασθῆμεν. Ἐξηγήσαμεν τὴν σωτηρίαν μας ἀπὸ τὴν ἑρὰν ἀγκυραν δὲν τὴν ἐνεπιστεύσαμεν εἰς ἄνθρωπον ἀλλὰ εἰς τὸν παντοδύναμον Θεόν. Ἐξ αὐτοῦ λοιπὸν καὶ αἱ σποδοῦμεν, ὅτι τὸ τέλος θὰ εἶναι καλὸν ὁξάπαντος, διότι δὲν εἶναι, δὲν εἶναι δυνατόν ἡ ἐλπίδα αὕτη νὰ κατεντροπασθῇ ποτέ. Τοῦτο ἀντὶ πόσων στεφάνων, ἀντὶ πόσων ἐγκωμίων θὰ εἶναι ἄρκετόν εἰς τὴν πόλιν. Πόσων εὐνοϊαν τοῦ Θεοῦ θὰ ἐπισύρῃ καὶ εἰς τὰς ἄλλας τῆς πόλεως ὑποθέσεις. Διότι δὲν εἶναι, δὲν εἶναι ἴδιον τῆς τυχοῦσης ψυχῆς, ὅταν ξεροπὸν ἐναντίον τῆς πολλοῦ πειρασμοῦ, νὰ εἶναι νηφαλίσ πρὸς τὸν Θεόν νὰ ἀνενίξη καὶ τὰ ἀνθρώπινα δὲν περιφρονῶσι πρὸς ἐκείνην μόνον τὴν βοηθεῖαν νὰ ἀπευθύνεται.

Ἡ μὲν λοιπὸν πόλις ταιουτοτρόπως ἐδοξάζετο ὁ δὲ Ἱερρεὺς πάλιν εἰς οὐλομῆτερον ἀπὸ τὴν πόλιν διότι τὴν ζωὴν τοῦ υπὲρ ὅλων παρέδωκε ²¹³ Α καὶ ἐνὶ πολλὰ ὑπῆρχον ἐμπόδια ὁ χειμῶνας ἡ ἡλικία, ἡ εὐρη καὶ τὸ σπουδαϊότερον ἡ ἀδελφότης. οἱ εὐρίσκειτο εἰς τὰς τελευταίας τῆς στιγμῆς κατενίκησεν δὲ αὐτὴ τὰ ἐμπόδια καὶ δὲν εἶπεν εἰς τὸν αὐτόν του. Πι εἶναι τοῦτο. Ἡ μόνη ἀδελφότης, ποῦ μοῦ ἔμεινε καὶ σῶρε, μαζί μου, τὸν ζῶγον τοῦ Χριστοῦ καὶ τόσον χρόνον μαζί μου, ἐπέρασεν εἰς τὰς τελευταίας αὐτῆς τώρα εἰσίσκεται σπινγμός ἐνὼ δὲ αὐτὴν θὰ ἀφῆσιν καὶ θὰ ἀπέλθω καὶ δὲν θὰ τὴν ἴδω νὰ ἐκπνέῃ καὶ τὰς τελευταίας νὰ ἀφῆσιν φωνάς. Ἀλλ' αὐτὴ μὲν καθ' ἐκείτην ἡμέραν πῶχετο ἐνὼ καὶ τὰ μάτια καὶ τὸ στόμα νὰ τῆς κλείω καὶ δι' ἄλλα τὰ ἄλλα ποῦ διὰ τὸν ἐντοφισμὸν τῆς ἀκαταύτου, νὰ φροντισε, τώρα δὲ εἶναι νὰ εἶναι κατὰ τὴν φροντίαν καὶ ἀπροσάτευτος. Β κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔδω

ἐπὶ τὴν ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν τῆς, ὅπως πάρα πολὺ ἐπεθύμει ἀλλὰ ὅταν θὰ ἀφῆσιν τὴν ψυχὴν, δὲν θὰ ἴδῃ τὸν ἀπὸ δλους εἰς αὐτὴν ποθενότερον. Καὶ ἀπὸ πόσους θανάτους δὲν θὰ εἶναι εἰς αὐτὴν τοῦτο βαρύτερον. Ἀὐτὸ καὶ μακρὸν ἔαν ἦτο, δὲν ἔπρεπε νὰ τρέξω καὶ ἄλλὰ νὰ κάμω καὶ νὰ πάθω, ὥστε νὰ τῆς παρῶσκω αὐτὴν τὴν χάριν, Τώρα δὲ ποῦ πλησίον τῆς εὐρὸς σκομοὶ νὰ τὴν ἐγκαταλείψω καὶ νὰ τὴν ἀφῆσω καὶ νὰ ἀναχωρήσω. Καὶ πᾶς θὰ περᾶσιν τὰς κατόπιν ἡμέρας. Ἀλλὰ τί καὶ εἰ ἀπὸ αὐτὰ ὅχι μόνον δὲν εἴπεν, ἀλλὰ οὕτε κἀν διενόηθη καὶ ἐπροι μῆσεν ἀπὸ κάθε τι γγένηται τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον διότι ἐγνωρίζε καλῶς, ὅτι ὅπως τὸν κυβερνήτην τοῦ πλοίου αἱ τρικλῆες C καὶ τὸν στρατηγὸν οἱ κίνδυνοι ἔτι καὶ τὸν Ἱερῆα ὁ πειρασμός τὸν κάνει νὰ φαίνεται ποῖος εἶναι. Ὅλοι λέγει πρὸς ἡμᾶς ἔχουν στρέψει τὴν προσοχὴν τὴν καὶ τοῦ αἰσίου καὶ Ἑθνικοῦ. ὅς μὴ διαφεύσωμεν τὰς πρὸς ἡμᾶς ἐλπίδας αὐτῶν οὕτε νὰ ἀδιαφορήσωμεν καθ' ὅν χρόνον ἀπειλεῖται ἡ ἰσχυρὴν μεγάλην ναύαρχον ἀλλὰ ἀφοῦ ἄλλὰ τὰ ἀφορῶντα εἰς ἡμᾶς πράγματα τὰ ἀναθέσωμεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὴν ψυχὴν μας αὐτὴν ὅς παραδώσωμεν. Καὶ παρατήρησε Ἱερρεὺς μετὰ λουφικίαν καὶ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, ἄλλὰ ἐκείνη τὰ ὅσα παρεβλέψεν, ἄλλὰ αὐτὰ τὰ ἀπῆλαυσε, ἵνα καὶ τῆς προθυμίας δι' ἡμᾶς λάβῃ καὶ διὰ τῆς ἀπροσδοκήτου ἀπολαύσεως τοῦτων μεγαλύτεραν ἐπιτόχη ἴδονην. Ἐπρωτίμωσεν τὴν εὐρητήν εἰς τὴν ἔξοδα καὶ μακρὸν ἀπὸ τοῦ σκεύους τοῦ νὰ ἐπιτελέσῃ. Ὡς δὲ τῆς πόλεως τὴν σωτηρίαν ὁ δὲ Θεὸς πρὸ τοῦ Πασκοῦ τὸν ἔδωκεν ὅπως εἰς ἡμᾶς, ὥστε ἀπὸ κοινού μετ' ἡμᾶς τὴν ἐκρήν νὰ ἐκπύσῃ, καὶ τῆς προσοχῆς τοῦ τὸν μισθὸν νὰ ἔκῃ καὶ μεγαλύτεραν εὐφροσύνην νὰ ἀπολαύσῃ. Δὲν ἐπρωτίμωσεν ἡμᾶς ἐπὶ τὸν ἔτοιμον καὶ καθ' ὅσον τὸ ταξίδιον εἶχε κυρτὸν θέρους δὲν ἐλογώριασε τὴν ἡλικίαν τοῦ καὶ οὐ νὰ ἦτο νέος σφριγηλὸς διέτρεξε μετ' εὐκολίαν τὴν μακρὰν ταῦτην ὁδὸν δὲν ἔλασεν, οὔτε ὅπως τὸ ἐτοιμοθόνατον τῆς ἀδελφῆς τοῦ αὐτοῦ ἐκάρηθη ἀπὸ τὴν πρὸς αὐτὴν σφοδρὴν καὶ ἐπανελθὼν τὴν εὐρε ζωντανὴν καὶ γενικῶς ἄλλα ὅσα παρεβλέψεν, ὅλα τὰ ἐπέτιθε. Ε

2 Καὶ ὁ μὲν Ἱερρεὺς διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου κατέστη ἄξιος, ὅτι καὶ ἐννοῶν τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τὴν ἀνθ' ἡμῶν τὸν δὲ βασίλειαν ἡ ὑπόθεσις αὕτη τὸν ἐπιτόλιον λαμπρότερον ἀπὸ τοῦτον τοῦτο, τὸ στέμμα τοῦ Πρωτοῦ μὲν, διότι φονερὸν ἀγγέλει, ὅτι δὲ, ἔκρινεν τὰ ὅσα εἰς κανένα ἄλλον δὲν χαρίζεται, οὕτως θὰ χαρίσῃ εἰς τοὺς Ἱερρεῖς. Ἐπειτα διὰ τὴν πολλὴν γρηγορίαν τὴν χάριν ἔδωκε καὶ τὴν ὁργὴν ἐπ' αὐτῇ. Ἀλλὰ διὰ τὴν μὴ τε σαφέστερον καὶ τοῦ βασιλέως τὴν μεγαλοπρίαν καὶ τοῦ ἡμῶν τὴν σοφίαν καὶ περισπούτερον ἀπὸ τὰ ἄλλα

ταῦτα τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, 216 Α. Ἐπαρμένωτέ μου ἀλλ' ἔγωγε ἀπὸ ἐκείνου ποῦ ἐλάσθησαν ἐκεῖ νὰ σὲ διηγῶμαι.

Θὰ εἰπω δὲ ὅσα ἀπὸ ἐνός ποῦ εὗρισκετο ἐνὶ ὅσῳ ἐμοῦ, διότι ὁ μὲν παῖθρ τιποτέ οὔτε ἄλιγον οὔτε πολὺ δὲν μῆς εἶπεν. ἀλλὰ τοῦ Παύλου τὴν μεγαλοψυχίαν μνησόμενος πάντοτε τὰ ἰδικά του κρύπτει καταρτήματα καὶ πρὸς αὐτοὺς ποῦ παντοῦ τὸν ἠρώτων, τὴν πρὸς τὸν βασιλέα εἶπε, καὶ πῶς τὸν ἔπεισε, καὶ πῶς τὴν ὁρτὴν αὐτοῦ ἐξέβαλεν ὅλην αὐτοῦς ἔλεγε τοὺς λόγους. Καθόλου ἡμεῖς εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην δὲν συνετελέσαμεν ἀλλὰ ὁ Ἰωὴς ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐμαλάξεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ πρὶν ἀκούει ἡμεῖς τοῦ ἡμολοῦντος ὅλην ἀφῆκε τὴν ὁρτὴν του καὶ τὸν θυμὸν ἔπαυσε καὶ διὰ τὰ γεγονότα ὁρίων σὲν κάποιος ἄλλος νὰ ὑβρίσῃ.

■ τοιοῦτοτρόπως δὲ ὅσα συνέβησαν χωρὶς ὁρτὴν διπνέειτο. Ἀλλ' ἐκεῖνα, ποῦ αὐτὸς ἀπέκρυπτεν ἀπὸ ταπεινοφροσύνης,

ταῖτα ὁ Θεὸς εἰς τὸ μέσον ἔφερε. Ποῖα δὲ εἶναι ταῦτα. Ἀφοῦ ἀνατρέξω ἄλλοις εἰς τὰ προηγουμένα θὰ σὲ τὰ διηγῶμαι. Ὅταν ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως, ἀφοῦ ἄρσεν ὅλους εἰς τοσπὴν ἀθιμίαν πολὺ προδερύτερα ἀπὸ ὅλους ἤρκε τοῦ εὐρισκόμεθα εἰς αὐτὰ τὰ κακά ἐπέφερε. Διότι πρῶτον μὲν συναντήσας εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου τοὺς ἀπεσταλμένους ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ νὰ κάμουν ἀνακρίσεις ἐν ὅσῳ ἐγένον καὶ ματῶν παρ' αὐτῶν τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς των, καὶ ἀναλογίζομενος τὰ κακά τὰ ὅποια θὰ ὑφίστατο ἡ πόλις τοὺς θυρόδους, τὰς τυρακιάς, τὴν φιλίαν, τὸν φόβον, τὴν ἀγωνίαν, τοὺς κινδύνους, ἀφῆκεν ἔκρινε δάκρυα, ὧς ἐν τὸ σπλάγχχνον του κατασχέοντα, διότι συνήθως οἱ πατέρες πονοῦν πολὺ περισσότερον ὅταν οὐτε νὰ παρεμβῶν ἡμποροῦν πληροῦν τῶν κακοπαθόντων τέκνων των. Τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ὁ φιλοποροῦντος αὐτοῦ ἔπασκε, διότι ἐβρίσκει ὅχι μόνον διὰ τὰ κακά τὰ ὅποια θὰ μῆς ἤρκαντο, ἀλλὰ καὶ διότι μακρὰν ἡμῶν θὰ ἦτο ἐν ᾧ ἡμεῖς θὰ ἐπαθαίνομεν αὐτά. Ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἰδίαν μας ἐγένετο σωτηρίαν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἔλαβε ταῖτα ἀπὸ ἐκείνου, θερμότερας ἀφῆκε τῆρας δακρύων καὶ μὲ περισσότεραν παρέκλησιν πρὸς τὸν Θεὸν κατέφυγε, καὶ τὰς νύκτας ὡπας διήρχετο παρακαλῶν Αὐτὸν καὶ τὴν πόλιν νὰ βοηθήσῃ, ποῖ ἔπασκε ταῦτα καὶ τοῦ βασιλέως προετρέπον νὰ κάμῃ τὴν διάνοιαν.

Μόλις δὲ ἔφθασε εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην πόλιν D καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλὰς. Ἐνεκεν μακρὰν ἀπὸ τὸν βασιλέα ὡφίτως δοκροῦσαν πρὸς τὰ κάτω κύματα ἀσπαζῶν το πρόσωπον σὲν νὰ ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος ποῦ διέπραξεν ὅλα ἐκεῖνα. Ἐκάλυψε δὲ ταῦτα ἐπειδὴ ἤθελε μὲ τὸ σκήμα, μὲ τὸ βλέμμα, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρῶτον νὰ προδιαθέσῃ αὐτὸν εὖρε

νῆα καὶ τότε νὰ ὀρκισθῇ νὰ ἀπολογηθῇ, ὑπὲρ ἡμῶν, διότι ἕνας ἰσχυρὸς ὑπῆρξε εἰς τοὺς ὁμορτάνοντας διὰ νὰ συγκυρῇ ἡμῶν τὸ νὰ σταθῇ καὶ τίποτε δι' ἐκεῖνα, ποῦ ἐγένον νὰ μὴ ἀγνοῦν. Διότι ἐπειδὴ βεβαίως, ὅφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐξομῶν εἰς αὐτὸς τὸ πῶς καὶ ὅφ' ἑτέρου νὰ εἰσαγάγῃ, ἔσθλ. νὰ ἐλπίσῃ τὸν θυμὸν καὶ νὰ εἰσαγάγῃ λύσιν, διὰ νὰ προπαρασκευάσῃ τοιοῦτοτρόπως τὸν ὁρτὸν εἰς τὰ λόγια τῆς ἀπολογίας, τὸ ὅποιον πρόγματι καὶ ἐγένετο. Καὶ ὡς ὁ Μωυσῆς ἦεν ἀνέστη εἰς τὸ ὄρος, ἐπειδὴ ὁ λαὸς ἔπλεκε ἀμαρτίαν εἰς τὸν Θεόν, ὡς ἔπλεκε αὐτὸς εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν προεκάλεσεν εἶπεν. «Ἀφῆκε με καὶ θὰ καταστρέψω τὸν λαόν το σὲ». Ἐξοδ. 32, 10. τὸ ἴδιον καὶ οὗτος ἔκαμεν.

Οἱ μὲν λοιπὸν εἶδεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς νὰ δοκροῦν καὶ κατὰ νὰ κούτῃ τὸν ἐπλησίασεν αὐτὸς καὶ διηγήσθη ἑαυτὸν τὰ δάκρυα τοῦ. Ἐρῶν τὸ ἐφανέρωσε διὰ τῶν λόγων, τοὺς ὁποῖους ἀπεμύνη πρὸς αὐτὸν διότι οἱ λόγοι ἐκεῖνοι, δὲν ἦσαν λόγοι ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατέχευται ἀπὸ θυμὸν ἢ ἀναγκάσειν ἄλλὰ ἀπὸ μενάλων ὁρίων. 217 Α. Λόγος οὐκ ἀνθρώπου ἀλλὰ ἀπὸ μενάλων ὁρίων καὶ κατεκομμένου πάλιν ἀπὸ περιθάλπον ὁρίων καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, τοὺς λόγους αὐτοῦ ἡμεῖς ἀκούομε, θὰ τὸ μάθετε. Διότι δὲν εἶπε: «ἔσθλ. ἡμῶν εἶναι τοῖς ὑπὲρ ἀνθρώπων οἰκουμένων πόρι καὶ οἱ ὅποιοι οὐτε νὰ ζῶσιν ἔπρεπε, ἔλαθε δὲ μεμψευδῆς ἐπὶ αὐτῶν τῶν ἀπανθρώπων, τῶν στοιχειῶν, τῶν ὄρων καὶ τῶν τιμῶν, ἀλλὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀφῆκε, ἀπολογίαν συνέθεσε νεμέτην ἐντροπὴν καὶ σοδαρότητα καὶ τὰς ἰδικὰς καὶ διπνέειτο λεπτομερῶς εὐεργεσίας, μὲ τὰ ὅποια κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βασιλείας του τὴν πόλιν μας εὐεργετήσας καὶ εἰς κάθε μίαν ἐπανέλαβεν ταῦτα ἐγὼ ἐντὶ ἐκείνων νὰ ἰσθῶ ἔπρεπε. Διὰ ποῖα ἀδικήματα μοῦ ἐπεβαλοῦ τὴν τιμωρίαν αὐτὴν. Τὴν μακρὴν ἢ μεγάλαν παράνομον ἐκόντες, B καὶ μόνον ἐρεῖ ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποθανόντας ἐξυθρίσαν. Δὲν ἦτο ἡμεῖς, τὸν θὰ μόνον νὰ σταματήσων μέχρι τῶν ὡν των. Ἀλλ' ἐάν καὶ τοὺς νεκροὺς δὲν ἤθελον καθιβεῖν, θὰ ἀντίκειντο οἱ ἴσως τὸ μέγαλον δὲν ἔκαμαν. Ἠλικήσαμεν ἡμεῖς, ὅπως ἡμῶς νομίζον τοὺς νεκροὺς λαοὺς νὰ σεβασθῶν ἔπρεπε οἱ ὅποιοι καθόλου δὲν τοὺς ἠμύσαν διότι θεδαίως ἀνάντιον αὐτῶν δὲν εἶκον νὰ εἶπον τίποτε ἀπ' αὐτά. Ταύτην τὴν πόλιν πάντοτε ἀπὸ ὅλων δὲν τὴν ἐπρόσμενα καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα μοῦ ποτὴν δὲν τὴν ἐθεωροῦν, καὶ διαρκῶς δὲν ἠκούον τὴν πόλιν, αὐτὴν νὰ ἴδω καὶ τὸν ὄρον αὐτὸν δὲν ἔβλεπον πρὸς πάντας. C

3. Εἰς τὸ σκήμα αὐτὸ μὲ πικρὰν ἀναστενάξας ὁ Ἱερὸς καὶ θερμότερα ἀφῆκε δάκρυα, ἔπαυσε πλεον νὰ πικρῇ, διὰ

τι ἔβλεπεν ὅτι ἡ ἐπιλογὴ τοῦ βασιλέως μεγάλυτον ἔκα-
μνε τὴν ἐναντίον μας κατηγορίαν, ἀλλὰ ὁποῦ ὁφίμας βαθεῖν,
βαρύνει καὶ πικρὸν ἀναπνευσμὸν, ὁρῶμεν ὅτι λέγει ὁ βα-
σιλεὺς καὶ νὰ ἀρνηθῶμεν δὲν ἐντάμεθα, τὸν ἔρωτα τοῦτον,
τὸν ὁποῖον εἰς τὴν πατρίδα μας ἐπεδείξατε καὶ διὰ τοῦτο κυ-
ρίως ἔρηγομεν, διότι τὴν ἰσοὺν ἀγαπήτην σας πόλιν ἐφθό-
νησαν δαίμονες, καὶ εἰς τὸν εὐεργέτην μας ἀνέστησαν ἐφθό-
νηται, καὶ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος τόσον πολὺ μᾶς ἠγάπη, τὸν ἡρε-
θίσαν. Καὶ ἂν τὴν πόλιν μας κατασκάψῃ καὶ ἂν πυρπολή-
σῃ καὶ φόνους ἐκτελέσῃ, ὁ καὶ ἂν ἐπὶ πολλοὺς ἄλλοις ἡδέως
κρίνῃ, οὐδέποτε τὴν τιμωρίαν, ποῦ μᾶς ὀφείλει θὰ μᾶς ἐπιβέ-
λῃ, διότι ἐπυρολαβόμεν ἡμεῖς καὶ ἐπεβάλομεν εἰς τὸν θεοῦ
τοῦ μας πικρὸν χειρότερον ἀπὸ μυρίους θανάτους. Διότι τί
ἐστὶν δυνατόν νὰ γίνῃ παρότερον ἀπὸ τὸ νὰ φανώμεν, ὅτι ὁ
θεὸς τὸν εὐεργέτην μας ὁ ὁποῖος ἰσοὺς πολὺ μᾶς ἠγάπη,
τὸν ἐρεθίσαν καὶ τοῦτο νὰ τὸ μῶν ὅλος ὁ κόσμος καὶ νὰ
μᾶς ἐπιδώσει τὴν κατηγορίαν τῆς ἐσχάτης ἀνωμασίας.
Ἐὰν ἄρπαξαι ἐπιδραμόντες κατὰ τῆς πόλεως ἡμῶν ἤθελον
κατασκάψαι τὰ τεῖχη καὶ τὰς οἰκίας κατακαῖν καὶ αἰχμαλω-
τοῦς ἀφοῦ λάβουν ἤθελον φύγει. Ὀλίγωτερον θὰ ἦτο τὸ κα-
κόν. Διὰ τὴν δὲ νῦν διότι ἐπειδὴ οὐ ἔχῃ καὶ πόσῃ ἀγάπῃ
ἐπεδείκνυ, εἰς πρὸς ἡμᾶς ὑπῆρκεν ἕλεος ἐκεῖνα δια τὰ κακὰ
νὰ ἐκλέθῃ. Ἐ καὶ πάλιν ἡμεῖς εἰς τὴν προτέραν θέσιν νὰ
ἐπανέλθωμεν καὶ λαμπρότερον τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπαυέ-
σμεν πάλιν. Τώρα ὅμως ποῦ ἡ εὐνοία σου ἐπαύει καὶ ἡ
ἀγάπη σου ἐσθένησεν ἡ ὁποία ἀπὸ κάθε τεῖχος ἦτο δι' ἡμᾶς τὸ
ἀσφαλέστερον μέσον πρὸς πόσῃ λοιπὸν θὰ καταφύγωμεν.
Ποῦ ἄλλου θὰ δύνηθώμεν νὰ ἐπιβλέπωμεν, ἀφοῦ τὸν τόσον
γλυκὴν δεσπότην καὶ καλοπράσιτον πατέρα παρωγνίσ-
μεν. Ὡστε φερόντο μὲν ὅτι ἀνυπόφορα ἔχουν κέρει κακὰ,
ἐν ταῦτοις ὅμως ἔχουν οὕτω πάθει τὸ φοβερώτερον, διότι κα-
νένα ἀνθρώπου δὲν τολμοῦν νὰ ἀντικρούσιν οὔτε αὐτὸν τὸν
ἐλπίον δύναται νὰ ῥοῦν μὲ ἐλευθερία. Ἄρα ἐπειδὴ ἡ ἐντρο-
πὴ παντὸς τοῦ καταβάλλει τὰ θέληματα. 218 Α καὶ νὰ σκεπ-
τοῦν τὸ πρόσωπον τοῦ ἐξαναγκάζει. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ θέ-
μα τῶν ἐξέλτεται ἀπὸ ὅλους τοὺς αἰχμαλώτους εἰς ὁδὸν
στέραν θέσιν εὐρίσκονται τώρα καὶ τὴν εὐκατήν ὑπαμένον
περιφρόνησιν καὶ τὸ μέγεθος τῶν κακῶν ποῦ διέπραξαν σκε-
πόμενοι καὶ εἰς τὴν σημειοὶν ὁφείτως ἐφθασαν οὔτε νὰ ἀνα-
πνεύσῃ δύναται. ἀφοῦ ἀπὸ ἐκεῖνον, ποῦ φανερὰ, δὲν ὑ-
πῆρκεν, ἀφορώτερος κατηγοροῦν αὐτὸν ἕκαστος ὅλους τοὺς
ἀνθρώπους τῆς οἰκουμένης. Ἀλλ' ἐὰν θέλῃς ὁ βασιλεὺς
πάρχει θεραπεία εἰς τὸ τραῦμα καὶ φάρμακον διὰ τὰ τόσα
κακὰ. Πολλὰ καὶ εἰς ἰσχύος τοῦτο ἔχει γίνεαι. Τὰ μεγάλα

καὶ ἀνυπόφορα πικρὰ ἔγινον ἀφορμὴ μεγάλης ἀγάπης
ταῖς συνέδῃ καὶ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. 219 Ὅταν δηλαδὴ
τὸν ἀνθρώπου ἐπλάσεν ὁ θεὸς καὶ εἰς τὸν παράδεισον τὸν ἔ-
θηκε καὶ πολλὰς τῆς τὸν ἡγάπησε μὴ ὑποφέρειν τὴν πόσῃ
ἐχθρίαν αὐτοῦ ὁ διάβολος τὸν ἐφθόνησε καὶ συνετέλεσε νὰ
ἐφθῇ τὴν πνευματικὴν ἐκείνου θέσιν. Ἀλλ' ὁ θεὸς δὲ μόνον
δὲν ἐγκατέλειπε αὐτόν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ παραδείσου τὸν οὐρανὸν
μᾶς ἄνοιξε, δείκνυσιν διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου καὶ τὴν ἰ-
σοὺν τοῦ φιλοανθρωπίου καὶ τὸν διάβολον περισσώτερον τι-
μωρῶν. Τοῦτο καὶ σὺ πράξε. ὅλα ἐκίνησον οἱ δαίμονες πᾶρα,
καὶ τὴν πόλιν, ἡ ὁποία ἀπ' ἄλλας σοῦ ἦτο λιαν ἀγαπητή, νὰ
τὴν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ἀγάπην σου. Τοῦτο λοιπὸν ἔλαβον
ἐκ τῆς σοῦ τιμωρίας μὲν τὴν ὁποίαν θέλεις, ἐπέβαλες.
Ἀλλὰ μὴ μᾶς ἐκβάλῃς ἀπὸ τὴν προτέραν σου ἀγάπην.

Ἀλλ' ἐὰν πρέπη καὶ κατὰ παράδεικτον νὰ ἔπω, μεγαλυτέ-
ρην ἔειπε τὴν ἀγάπην σου τώρα, καὶ πάλιν εἰς τὴν πρώτην
θέσιν τῶν πόλεων, ποῦ ἀγαπᾷς, αὐτὴν τοποθέτησον, ἐὰν θέ-
λῃς νὰ ἐπιδείξῃς τοὺς δαίμονας, οἱ ὁποῖοι κατασκευάσαν πύ-
λιν ἡ πράγματα. Διότι ἐὰν μὲν κρημνίσῃς καὶ κατακαῖς
καὶ ἐλαφρύνῃς τὴν πόλιν θὰ κόμῃς διὰ ἐκεῖνον πρὸ πολλοῦ
ἡμέραν. Ἐν δὲ ἀφῆκε τὴν ὁρμήν σου καὶ πάλιν διακρούῃς,
καὶ ἀγαπᾷς αὐτὴν ὅπως καὶ προηγουμένως ἠγάπας, καιρῶν
εἰς αὐτοῦ τὴν πληγὴν ἐδωκας καὶ μὲ τὴν ἐσχάτην τοὺς ἐπυ-
ρπολήσας τιμωρίαν, δείξας ὅτι ἔχει μόνον τίποτε δὲν κατα-
κρίναν μὲ τὴν ἐπιβουλὴν των. Ἀλλὰ καὶ τοὺς συνέδῃς τὰ
ἀνθρώπων ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ ἐπεβίβαν. Ὁ δικαῖος δὲ θὰ εἶναι
νὰ κόμῃς ταῦτα καὶ νὰ ἐλεήσῃς πάλιν, τὴν ὁποίαν διὰ τὴν
ἀρὰς αὐτὴν ἀγάπην σου ἐφθόνησαν οἱ δαίμονες. Διὰ τὴν
ἐκείνην ἡν ἠγάπας τοῦτον καλὸν οὔτε καὶ ἐκείνοι ἤθελον τῶ-
σιν πολὺ φθονήσαι. Ὡστε ἂν καὶ παράδοξον εἶναι, τὸ λεγέ-
μενον, ἐν ταῦτοις εἶναι ἀληθὲς ὅτι διὰ σὲ καὶ τὴν ἀγάπην
αὐτῶν ταῦτα ἐπαθε. Ἀπὸ πόσους ἐμπρησμοῦς, ἀπὸ πόσους
κατακρίσεως τὸ λόντι ταῦτα δὲν εἶναι παρότερον, τὸ ὅποιο ὁ-
πλοιοῦμενος ἔλεγες, τώρα ἔχεις ὑβρισθῇ, λέγεις, καὶ ἔ-
κει τῶς ταῦτα. Ὅποια κανὲς ποτε μέχρι σήμερον ἀπὸ
τοῦ προηγουμένου βασιλεῖς δὲν ἐπαθε. Ἀλλ' ἐὰν ὅμως θέ-
λῃς, ὁ φιλοανθρωπώτα καὶ φιλοσοφώτα καὶ νεώτερος ἀπὸ
πολλῶν εὐσέβειαν. Ἐ ἀπὸ τοῦ στέμματος τοῦτο μεγαλύτερον καὶ
λαμπρότερον ἢ ὅπως αὐτὴ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου θὰ θέσῃ στέ-
φανον. Διὰ τοῦτο μὲν το στέμμα εἶναι μὲν ἀποδείξις τῆς ἀ-
ρετῆς σου ἀλλὰ εἶναι καὶ τῆς μεγαλοδορίας ἐκεῖνον. ὁ ὁποῖος
αὐτὸ τὸ ἐδωκεν τεκμήριον, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς φιλοανθρωπίας σου
καὶ τῆς πλεονέκειας στέφανος, ἰδὼν σου. ὁ ὅστις δὲ εἶναι κα-
τὰ τὸν καὶ τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἰδέας σου καὶ ἐν τῇ σὲ

θαυμάσουν τόσον ὅλοι διὰ τοὺς λίθους τοίτους τοὺς πολυτίμους, ὅσον θὰ σὲ ἐπαινεῶσιν, διότι ὠφέλεις τὴν ὀργὴν σου. Ἐκρήνισαν τοὺς ἀνδριάντας σου: Ἀλλὰ δύνῃσαι λαμπροτέρους ἀπὸ ἐκείνους νὰ ἀνεγείρῃς. **219** **A** Διότι θὺ συγκωρῆσαι τοὺς δρόστας τῶν ἐγκλημάτων καὶ καρμῖαν δὲν τοὺς ἐπιβάλης πμωρίαν, δὲ θὰ σὲ ἀνεγείρουν εἰς τὴν ἀγορὰν χάλακινον, οὔτε χρυσόν, οὔτε λιθακόλλητον, ἀλλὰ θὰ σοὺ στήρουν ἀνδριάντα ἀπὸ ὕλικὸν πολυτιμώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλην ὕλην, ἀνδριάντο ἐνδοξυμένον μὲ φιλανθρωπίαν καὶ ἐλεημοσύνην. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ συντελέσῃς ὥστε ἐπὶ τῆς διανοίας τοῦ ἑαυτοῦ νὰ σὲ ἀνεγείρουν, καὶ τοσούτος θὰ ἔχῃς ἀνδριάντας, ὅσοι ἄνθρωποι κατοικοῦν εἰς τὴν οἰκουμένην καὶ θὰ κατοικήσουν μελλοντικῶς. Διότι οὐκ μόνον ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ κατόπιν ἀπὸ ἡμῶς, καὶ οἱ μετὰ ἀπὸ ἐκείνους ὅλοι αὐτοὶ θὰ ἀκούσων καὶ οἱ αὐτοὶ νὰ εὐφραίνεσθαι θὰ σὲ θαυμάσουν καὶ ἀγαπήσουν. Καὶ ὅτι ταῦτα δὲν τὰ λέγω ἀπὸ κοινοῦ, ἀλλ' ὅτι τοιοῦτοτρόπως θὰ γίνωνται ὡραϊσμένως. **B** θὰ σοὺ εἴπω κάποια παλαιὰν ἱστορίαν διὰ νὰ μᾶρξῃς, ὅτι οὐκ ἴσους στρατόπεδα καὶ δόξα καὶ κρήματα καὶ τὰ ἄλλα θεβαίως τὰ παρόμοια, κἀννοῦν συνήθως λαμπροὺς τοὺς βασιλεῖς, ὅσον φιλοσοφία ψυχῆς καὶ πραότητος.

Λέγεται ὅτι ὁ μακάριος Κωνῖνος, ὅταν κάποτε ἡ εἰκόνα αὐτοῦ πολὺ ἐλισθαλέθῃ, ἐνῶ πολλοὶ τὸν παρεκλίνουν νὰ καταδικᾷ καὶ πμωρήσῃ τοὺς ὕβριστες καὶ τοὺς ἔλεγον ὅτι ὁλόκληρον τὴν θῆν αὐτοῦ κατακλήψωσαν, ἐξακουίζοντες τοὺς λίθους, ἀφοῦ ἐμφυλάσῃς μὲ τὸ κέρι τὸ πρόσωπόν σου καὶ ἡρεμία ἐμπεδίσαν, εἶπεν, ὅτι πούθεν ἀ πληγὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου δὲν ἐλέσσω νὰ ἔχη γίνῃ, ἀλλ' ὕψις μὲν εἶναι ἡ κεφαλὴ, ὕψις δὲ ἡ ὄψις ὅλη, καὶ ἐκεῖνος τότε κοκκινίσαντες καὶ ἐντραπύντες **C** ἀπεκαρπύνησαν ἀπὸ τὴν δόξαν αὐτὴν συμβουλήν. Καὶ τοὺς λόγους τούτου μέχρι σήμερον ὅλοι ἀναφέρουσι μὲ θαυμασίαν καὶ ἡ πόρος τοσούτου χρόνου δὲν ἐπάρανε, οὔτε ἐσθίει τῆς φιλοσοφίας τούτης τὴν μνήμην. Ἀπὸ πόσα ἱρόπαια δὲν δύναται τοῦτο νὰ εἶναι λαμπρότερον; Πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις ἐκεῖνος ἔκτισε καὶ πολλοὺς θαυμάρους ἐνίκησε, ἀλλὰ κανένα ἐξ αὐτῶν δὲν ἐνθυμούμεθα: ὁ λόγος ὅμως αὐτός μέχρι σήμερον διαφημίζεται καὶ αἱ μετὰ ἀπὸ ἡμῶς καὶ οἱ κατόπιν ἀπὸ ἐκείνους, ὅλοι θὰ τὸν ἀκούσων. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ θαυμαστόν, ὅτι θὰ τὸν ἀκούσων, ἀλλ' ὅτι μὲ ἐπισήνους καὶ καλὴν φήμην καὶ οἱ λέγοντες τὸν λέγουν καὶ οἱ ἀκούοντες τὸν δέχονται καὶ κανεὶς δὲν ὑπάρχει. **D** ὁ ὁποῖος νὰ ἀνέχθῃ νὰ σιωπῇ, ὅταν τὸν ἀκούσῃ ἄλλος συγκρίνων ἀπὸ θαυμαστὸν φωνάζει καὶ ἐκεῖνον, ποῦ τὸν εἶπεν ἵπταιναι καὶ μαλονάει ἡνέθανεν, ἀναριθμητὸ εἴσεται νὰ

τὸν εὔρουν καλῶς. Ἐάν δὲ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τόσην ἀπὸλαῖσῃ δόξαν δι' ἐκεῖνον τὸν λόγον, πόσους στεφάνους θὰ ἀπολάβῃ ἀπὸ τὸν φιλόφρονον Θεόν;

Ἀλλὰ ποῖα ἡ ἀνάγκη νὰ ἀναφέρῃ τὸν Κωνῖνον καὶ τὰ ἔγνα παραδείγματα ἀφοῦ ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου συμπεριφορὰν καὶ τὰ ἰδικὰ σου κατορθώματα εἶμαι εἰς θέαν νὰ σὲ παρακαλῶ: Ἐνθυμεῖσαι πρὸς τινος, ὅτι, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐορτῆς καίτης, ἐπιστολὴν ἔστειλες εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, διὰ τῆς ὁποίας διέτασας νὰ ἀπολύσῃ τοὺς φυλακισμένους καὶ συγκωρῆσων τὰ ἐγκλήματα τῶν καὶ σὰ νὰ μὴ ᾔσαν ὀρεκτὰ ταῦτα νὰ δεῖξουν τὴν φιλανθρωπίαν σου. Ἐλεγεῖς διὰ τὴν γρηγορίαν, **E** ὅτι εἶπε νὰ ποῦ ἦτο δυνατόν καὶ τοὺς ἀποθνήσκοντες νὰ καλέσῃ καὶ ἀναστήσῃ καὶ πρὸς τὴν προτέραν νὰ ἐπαναφῇ τὴν ζωὴν! Ταῦτα τὰ λόγια ἐνθυμήσῃς τώρα. Ἰδοὺ καὶ ἄλληλος εὐκαιρία εἶναι τοὺς ἀποθνήσκοντες νὰ καλέσῃ καὶ ἀναστήσῃ καὶ πρὸς τὴν προηγουμένην νὰ ἐπαναφῇ τὴν ζωὴν. Διότι καὶ οὗτοι τώρα πλέον ἔχουν ἀποθάναί καὶ πρὸς τὴν ἀνάστασιν ἐκδύθῃ, πλησίον εἰς αὐτὰς τὰς πόλεις τοῦ ἔθους ἡ πόλις ἔχει ἄνω κατασκευάσει. Ἀνάστησε λοιπὸν αὐτὴν ἀπὸ ἐκεῖ χωρὶς κρήματα, χωρὶς ἔξοδα, χωρὶς χρόνον καὶ κόπον ἡνῶ. **220** **A** Διότι εἶναι ὀρεκτὸν εἰς σὲ μόνον μίαν λέξιν νὰ πμωρήσῃ καὶ νὰ ἀναστήσῃ τὴν πόλιν ποῦ εὐρίσκεται εἰς τὸ σκότος. Κάμῃ τὴν πόρην νὰ ἀνοίξῃται τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου φιλανθρωπίαν, πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ συντελέσῃ νὰ ἀναγνωρίσῃ μεγαλυτέραν ἐννοησύνην εἰς σὲ λόγῳ τῆς εὐμενοῦς σου ἀποφάσεως, παρὰ εἰς τὸν πρῶτον πόντῃς ἀκιστῇ, καὶ πολλὰ εὐλογον ταῦτο εἶναι. Διότι ἐκεῖνος μὲν, ἀφοῦ τῆς ἔθηκε τὴν ὑπαρξιν ἀπλάθε, ἐνῶ σὺ, ἀφοῦ ἀνεπύχθη καὶ πμωρήθη ἔγινε καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν πολλὴν αὐτὴν εὐμερίαν κατέπεσε, θὰ τὴν ἀναστήσῃς. Δὲν θὰ ἦτο τόσον θαυμαστόν, ἐάν ἡ θύρα ἀπαλλοῖε αὐτὴν ἀπὸ τὸν κίνδυνον ἐκείνης ὁλώσεως καὶ θαρραλικῆς καταδρομῆς, ὅσον εἶναι θαυμαστόν τὸ νὰ τὴν λιπεθῇ τώρα καὶ νὰ μὴ τὴν τιμωρήσῃς διότι ἐκεῖνη μὲν πολλὰ βασίλεις παλάμια ἔκαμον, **B** ἐνῶ τοῦτο σὺ μόνον θὰ πράξῃς καὶ πρῶτος παρὰ πόσον προσδοκίαν. Καὶ ἐκεῖνα μὲν καθόλου δὲν εἶναι θαυμαστόν, οὔτε παράδοξον, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα πρὸ πάντοτε συμβαίνουν, τὸ νὰ προστατεύῃς δηλ. ὁ θεοσεύς τοὺς ἐνοικίους τοῦ, τὸ νὰ ἀφῇς ὅμως τὴν ὀργὴν τοῦ, ἐνῶ ἴσως πολλὰς καὶ τοιαύτας ὁδούς ὑπέστη, τοῦτο ὑπερβαίνει πᾶσιν ἀνθρωπίνῃν φύσιν. Σκέψου ὅτι ἡ ἀπόφραξις, τὴν ὁποίαν ἐπὶ λήθῃς, δὲν θὰ ἀφορᾷ μόνον εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἰδικήν σου φήμην, πολλὰν δὲ καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν χριστιανικὴν. Τώρα καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἑθνηκοὶ καὶ ὅλη ἡ οἰκουμένη καὶ θάρβηροι ἀκόμη [δύοι καὶ ἐκείνοι ταῦτα

ἤκουσαν) πρὸς αὐτοὺς ἔκουν προσηλώσει τὴν προσοκὴν των, περιμένοντες νὰ ἴδουν ποίαν ἀπόφασιν διὰ τὰ συμβάντα θὰ λάβῃς καὶ ἂν μὲν αὕτη θὰ εἶναι φιλόφρωνος καὶ ἐπεικούς. **Ε** θὰ τὴν ἐπικροτήσουν ὅλοι, θὰ δοῦναι τὸν Θεὸν καὶ θὰ εἰπουν μεταξὺ των πῶ - πῶ, πόση εἶναι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ δύναμις! Ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε κανένα ἰσότημον εἰς τὴν γῆν, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ καταστρέφῃ καὶ ἀφανίσῃ τὰ πάντα, τὸν συνεκράτησε καὶ τὸν ἐκαλινάγαγε καὶ τὸν ἐδίδασκε νὰ φιλοσοφῇ καὶ ἐπιδεικνύῃ τοιαύτην φιλοσοφίαν, ὅποιον οὕτε ἰδιώτης ἤθελεν ἐπιδεῖξει. Πράγματι μέγας εἶναι τὸν χριστιανὸν ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἀνθρώπου ἀγγέλου κάνει καὶ ἀπὸ πῶσον φυσικὴν ἀνάγκην ἀντιθέτως τοῦ καθιστᾷ. Μὴ φοβήσῃς δὲ τὸν ὁσέσμον ἐκείνον φόδον, μηδὲ νὰ ἀνεχθῇς νὰ λέγουν περὶ σοί, ὅτι αἱ λοιπαὶ πόλεις θὰ πρᾶξουν χειρότερα καὶ περισσότερο θὰ σὲ περιφρονήσων, ἔάν αὕτη μείνῃ ἀτιμώρητος. **Δ** Δότι ἔάν μὲν δὲν διέθετος δύναμιν διὰ νὰ ἐπέλθῃς κατ' αὐτῶν καὶ πράττοντες ταῦτα, διὰ τῆς θείας σου ἐπεφάνησαν, καὶ ἴση ἦτο ἡ δύναμις των πρὸς τὴν ἰδικὴν σου, θὰ εἶχε λόγον ἡ τοιαύτη ὑπόνοια: ἐπ' ὅσον δὲ εἶναι ὑπερβολικὰ φοβισμένοι καὶ στεδὸν ἀπέθανον ἀπὸ τὸν φόδον των, καὶ εἰς τὰ πόδια σου ἔπεσαν δι' ἑμοῦ, καὶ τίποτε ἄλλο κατ' ἐκάστην ἡμέραν δὲν περιμένουν παρὰ τὸ θάρσθον, καὶ κοινὰς δεήσεις κάμνουν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνένιζοντες καὶ τὸν Θεὸν παρακαλοῦντες νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ μαζί μὲ ἡμᾶς εἰς τὴν μεσίτην ταύτην καὶ ὅπως οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς των, **Ε** ἕκαστος ἐξ αὐτῶν περὶ των οἰκείων του εἴωκε τὰς τελευταίας παραγγελίας, πῶς δὲν εἶναι περιττὸς οὗτος ὁ φόδος; Ἐάν ἐδίδοτο διαταγὴ νὰ σφαγῶσι, δὲν ἤθελον πόθει τόσα, δαα πᾶσιν οὐρα ἐπὶ τόσας ἡμέρας, μὲ φόδον καὶ τρόμον οὐδ' ἑνός, καὶ ἡ ἐσπέρα βίαν θὰ ἔλθῃ, δὲν περιμένουν, ὅτι θὰ ἴδουν τὴν αὐγὴν καὶ ἡμέραν πάλιν ὅταν γίνῃ, δὲν ἐλπίζουν, ὅτι θὰ φθάσουν εἰς τὴν ἐσπέραν. Πολλοὶ καὶ μέσα εἰς τὰ θηρία ἔπεσαν, τρέκοντες εἰς τὰς ἐρήμους καὶ εἰς ὄσατα μέρη μετοικῶσαντες, ἔκτι μόνον ἄνδρες, ἄλλα καὶ παιδία μικρά καὶ γυναικες ἐλεύθεροι καὶ κόμοιαι. αἱ ὁποῖαι πολλὰς νύκτας καὶ ἡμέρας εἰς σπήλαια καὶ φάραγγας. **22** **Α** καὶ τρύπας τῆς ἐρήμου κατεκρύπτοντο. Νέος δὲ τρόπος αἰκμαλωσίας κατέκει τὴν πόλιν· διότι ἂν καὶ τὰ οἰκοδομήματα καὶ τὰ τελεῖα εἶναι ὀρθία, χειρότερον πᾶσιν ἀπὸ τὰς πυρποληθείσας πόλεις ἂν καὶ κανεὶς θάρσος δὲν εἶναι παρὰν καὶ κανεὶς ἐκθρὸς δὲν φοβίνεται, εἰς ἐλασινωτέραν κατὰστασιν εὐρίσκονται ἀπὸ ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἐκυριεύθη ἡ πόλις, καὶ φύλλον μόνον ἐκινούμενον εἰς ὅλους ταύτους φόδον προκαλεῖ κατ' ἐκάστην

ἡμέραν. Ταῦτα δὲ γνωρίζουν ὅλοι καὶ ἔάν αὐτὴν θὰ ἐβλεπον νὰ κατασκοφῇ, δὲν θὰ ἐσκαφρονίζοντο τόσον, ὅσον τώρα, καὶ ἀκούουν ταῦτος αὐτῆς τὰς συμφορὰς. Μὴ λοιπὸν νομίσῃς δι' χειρότερα θὰ γίνων αἱ λοιπαὶ πόλεις. Ἐάν ἤθελες κατασκοπεῖν τὰς ἄλλας πόλεις, **Β** δὲν ἤθελες σκαφρονῆσαι αὐτάς, εἰς τόσον θαυμνὸν, εἰς ὅσον τώρα, ὅτε διὰ τῆς ὁμήλου προσδοκίας τῶν μελλόντων νὰ συμβοῦν, σφοδρότερον ὡς ἐκάθε πτωχὸν αὐτοὺς ἐπικώρησας. Μὴ λοιπὸν πρὸς πέρα ἀθήσῃς τὰς συμφορὰς αὐτῶν, ἀλλὰ ὁρμήσῃς τοὺς πλεόν νὰ ἀναμεινῶσιν. Διότι τὸ νὰ πτωχίσῃς μὲν τοὺς ὑπευθύνους καὶ νὰ ζητήσῃς δι' ὅσα ἔγιναν ἱκανοποιήσῃς, εὐκολον πάντως εἶναι καὶ κόπον δὲν ἀπαιτεῖ τὸ νὰ λυπηθῇς ὅμως τοὺς ὑβριστὰς καὶ νὰ συγχωρήσῃς ἐκείνους, ποὺ δαυγαυρήματα διέπραξαν, τοῦτο ἴσως ἕως ἢ τὸ πολὺ δύο ἀνθρώποι δύνησθον νὰ τὰ κάμωσι καὶ μάλας, διὰν βασιλεὺς εἶναι ἐκεῖνος, κατὰ τοῦ ὁποῖου ἔγινεν ἡ ἐξόδοις. Καὶ διὰ τοῦ φόδου δὲ νὰ ὑποτάξῃς τὴν πόλιν εὐκολον πρᾶγμα εἶναι, ἀλλὰ τὸ νὰ κάμῃς ὅλους νὰ σὲ ἀγαποῦν καὶ εὐνοίῃς νὰ δίδεσκται πρὸς τὴν βασιλείαν σου καὶ ἔκτι μόνον κοινὰς, ἀλλὰ καὶ ἀτομικὰς προσευχὰς νὰ κάνουν πρὸς ἐνίσκυσιν τῆς βασιλικῆς σου ἐξουσίας εἶναι δυσκολοκατόρθωτον πρᾶγμα. Διότι καὶ ἂν ἀναρίθμητα Ἀμύρηται κανεὶς κρήματα καὶ ἂν πολυάριθμα κινητοποιήσῃς σιμητεύματα. **Ε** καὶ ἂν δι' ὅποτε ἤθελε κάμῃς, δὲν ἤθελε δύστην εὐκολα τῶν ἀνθρώπων διδῆσθαι πρὸς τὸν αὐτὸν του νὰ ἐφελκόσῃ, πρᾶγμα τὸ ὅποιον τώρα χωρὶς κόπον καὶ δυσκολίαν θὰ γίνῃ. Διότι καὶ οἱ εὐεργετηθέντες καὶ σοὶ τὴν εὐεργεσίαν θὰ ἀκούσων ἐξ ἴσου μὲ τοὺς εὐεργετηθέντας ἐκινῶν πρὸς σὲ θὰ δίδεσκται.

Πῶσα κρήματα θὰ ἐξόδευσας εἰς πόσους κόπους θὰ υπεκάλετο, διὰ νὰ κερδίσῃς εἰς μίαν στιγμὴν τὴν Οἰκουμένην ὁλόκληρον, καὶ πεύκης καὶ τοὺς συγχρόνους ἀνθρώπους καὶ τὴν μετὰγενεστήσους ὅλους, ὅσα καλὰ εὐχονται διὰ τὴν παιδίαν των, ταῦτα νὰ εὐχωνται καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν σου κεφαλὴν! Ἐάν δὲ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους θὰ λάβῃς τοιαῦτα, ἀκόμω πᾶσιν παρὰ τοῦ Θεοῦ θὰ λάβῃς μισθόν, **Δ** ὅτι μόνον δι' ὅσα τώρα θὰ γίνων, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσα κατόπιν ἄλλαι θὰ κατορθώσων, ἔκοντες σε ὡς παράδειγμα. Διότι, ἔάν ποτε ἤθελε τόκω νὰ γίνῃ παρόμοιον γεγονός μὲ ἐκεῖνον, ποὺ τώρα ἐκεῖ γίνετο, ἢθε δὲ ποτὲ νὰ μὴ γίνῃ, καὶ περὶ αὐτῶν ὁδρισθέντων ἢθελουν σκεπθῇ νὰ τιμωρήσων τοὺς ὑβριστὰς, ἡ ἰδικὴ σου πράοις καὶ ἡ φιλοσοφικὴ ἀντιμετώπις τοῦ πράγματος, θὰ ἐπιβλήσῃ εἰς αὐτοὺς περισσότερον ἀπὸ ἐκάθε σχετικὴν διδασκαλίαν καὶ παραίνεσιν, καὶ θὰ κοσμογνώσκων καὶ θὰ κατεντραπιάν, ἐνῶ ἔκουν τοιοῦτον παράδειγμα φιλοσοφίας, κατωτέρω

νά φανούν. Γιατί τῶν μεταγενέστερων ἑλλαν θά εἶσαι διδάσκαλος καί τῶν προτέρων τῆς νήτης ἀπέγαντι αὐτῶν θά ἔκρηξ. Ἐξίστω καί ἄν εἴς αὐτήν τήν κορυφήν τῆς φιλοσοφίας αὐτοὶ φθάσουν. Διότι, δέν εἶναι τὸ ἴδιον, τὸ νά κάνῃ κάποιος ἀρχὴν τοιαύτης προσπάθειας οὗτος πρῶτος, καί, παραδειγματιζόμενος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, νά μιμῆται τὰ κατορθώματα ἐκείνων. Διὰ τοῦτο, δεῖν οἱ μεταγενέστεροι ἀπὸ σέ φιλόφρωντες καί πραότητα καί ἄν ἐπιβεβῇ, οὐ τὸν μισθὸν μαζί μὲ ἐκείνους θά λάβῃ, διότι ἐκεῖνος, πρῶ ἐβάλε τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου, αὐτὸς θά εἶναι καί ὁ κορμὸς τῶν καρπῶν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο, μαζί μὲν μὲ σέ, κανεὶς δέν δύναται νά λάβῃ μέρος τώρα εἰς τὸν μισθὸν τῆς φιλοφρονίας, διότι αποκλειστικῶς εἰς σέ ἐφέλκεται τὸ καθήκον τοῦτο. ²²² Α οὐ ὅμως, μαζί μὲ ἄλλους τοὺς μεταγενέστερους, δέν ποτὶ ἤθελον ἀναπαύῃ νά κάνουν τοιαῦτα, ἐξ ἰσῶν θά δυνήθῃ νά διαμοιρασθῇ τὸν μισθὸν τοῦ κατορθώματος, καί τόσον μερίδιον νά λάβῃ, ὅσον λαμβάνουν οἱ διδασκαλοὶ διὰ τοὺς μαθητάς. Καί ἄν δέ κανεὶς δέν γίνῃ τοιοῦτος, πάλιν οἱ ἔπαινοι καί τὰ ἐγκώμια διὰ σέ θά ἀυξάνονται καθ' ἐκδοτὴν γενεῶν. Διότι, γιὰ σέ, τὸ μεγάλο πρῶγμα εἶναι, οἱ μεταγενέστεροι ἴδωσι ὅτι καθ' ὅν χρόνον πόλλες τόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἐξουσία καὶ τιμωρία, καί ἐνθ' ἴδωσι ἑλκὸν καταληφθῆναι ἀπὸ φρίκης καί φόβου, στρατηγὰ καί ὑπαρχοὺ καί δικασταί, καί οὕτε φωνὴν ἐπὶ ὧν νά ἀρῇσιν πρὸς ὑπεράσπασιν τῶν ὀλλῶν ἐκείνων, πλησιάζας ἕνας γέφυρ, ἐπιφορησάμενος τὴν ἱερουσύνην τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἡρεως αὐτοῦ μόνον, καί δι' ἄλλης συναντήσεως, συνεκλήνησε τὸν ἄρκετον καί μετέβαλε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, Β καί εἰτι δέν ἐκάρισε σέ κανένα ἐκ τῶν ὑποκόων του, τοῦτο ἐκ ἐνα γέροντα ἔδωκε τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους σεβασθεῖς. Καί μὲ τοῦτο, εἰς ὅλιγον, ὃ βασιλεῦ, σέ ἔχει τιμῆσαι ἢ πόλλις, μὲ τὸ νά ἀποσταλῇ ἐμὲ διὰ τὴν μεσίτην ταύτην. Διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξέφερε περὶ ὧν κρίσιν ἀρίστην καί καλλίστην, εἰ, δηλαδή, ἐξ ἑλλαν τῶν ὑποκόων τῆς αυτοκρατορίας σου, τοῦ Θεοῦ τοὺς ἱερεῖς ἐκτὸς περισσώτερον, ἔστω καί ἄν εἶναι δάμνατοι. Δέν ἔρχομαι δὲ τώρα ἐκ μέρους μόνον ἐκείνων, ἀλλὰ, περισσώτερον ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ τῶν ἀγγέλων Δεσπότης εἰμὶ ἀπεσταλμένος τὰ ἐξῆς νά εἴπω εἰς τὴν ἡμερωτάτην σου καί προστάτην ψυχὴν· «Ἐάν συγκλησθετε εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἁμαρτήματα, ποῦ ἔκαμαν εἰς σέ, C «Ὁ Πατήρ σου ὁ ἐπουράνιος θά συγκλησῇ καί εἰς σέ τὰ ἁμαρτήματα» (Ματθ. 6, 14). Ἐνθυμήσου λοιπὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποῖαν εἶναι θά λογοδοτήσωμεν διὰ τῆς πράξεως μας. Ἀλλὰ σὺ ὄψιν σου, ὅτι καί ἄν ἐκχῇ ὑποπτεῖ εἰς κάποιο παράπτωμα, εἴλα τὸ ἁμαρτήματα θά δυνήθῃ

νὰ ἀποκλύνη διὰ τῆς ἀποφάσεως καί τῆς γνώμης ταύτης, καμὲς κόπους καί χωρίς ἰδρύσεως. Ἄλλοι μὲν λοιπὸν, δεῖν ἔρχονται εἰς σέ ὡς πρεσβευταί πινος, χρυσοῦ καί ἀργυροῦ καί ἄλλα τοιαῦτα δῶρα προσφέρουν· ἐγὼ δὲ μὲ τοὺς ἱεροὺς νόμους, πρὸς τὴν βασιλείαν σου ἔρχομαι, καί ἐντὶ ἑλλαν τῶν ἄλλων δῶρων, τοὺτους προτείνω καί σέ παρακαλῶ νά μιμῆθῃ τὸν Δεσπότην σου, D ὁ ὁποῖος ἄν καί καθημερινῶς ἀπὸ ἡμῶν ὀφείλεται, δέν παύει τὰ ὀνόμα τὸν νά κορηγῇ εἰς ἄλους υἱας, καί νά μὴ καταντρονίσκῃ τὸς ἐλπίδας μας, μήτε νά διαψεύσῃ τὰς ὑποσχέσεις μας. Διότι καί τοῦτο μαζί μὲ τὰ ἄλλα ἐπιθυμῶ νά γνωρίζῃς, ὅτι, ἐάν μὲν θελήσῃ νά συμπληρωθῇ μετὰ τῆς πόλεως καί νά μεταδοσῇ εἰς αὐτὴν τὴν προτέραν οὐκ ἐνδοκίαν, καί τὴν δικαίαν ταύτην ἀρχὴν σου νά ἀφῇσῃ, μὲ πολλὰν παρησίαν θά ἀπέλθῃ· ἐάν ὅμως ἐκβάλλῃ τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν διόνοισιν σου, εἰς μόνον δέν θά πατήσῃ εἰς αὐτήν, οὕτε θά ἀντικρύσῃ τὸ ἔδαφος τῆς, ἀλλὰ θά ἀπαρνηθῇ αὐτὴν πλέον μὴ γὰ πάντα καί εἰς ἑλλαν πάλιν θά ἐγγραφῇ. Ἀκού, μὴ γένοιο ποτὶ, νά ἔκω ποιρῶ ἐκείνην τὴν πόλιν, B πρὸς τὴν ὁποῖαν σὺ ὁ φιλόφρων καί πραετός ἀπὸ ἑλλαν τοὺς ἀνθρώπους, δέν ἤθελες ἀποφασίσαι νά συμπληρωθῇ μετ' αὐτῆς καί τὴν ἀγαπήσῃς ὡς πρῶτερον.

4. Ταῦτα καί περισσώτερον ἀπὸ ταῦτα ἀπὸ εἴπε, τόσον συνκίνησε τὸν βασιλέα, ὥστε συνέβη εἰτι εἶπε γίνεαι κάποτε καί τὸν ἴωσθ. Καθὼς δηλαδή ἐκεῖνος τότε, δεῖν τοὺς ὀφειλόμενους τοῦ, ἤθελε μὲν νά, διακρύψῃ, συνεκράτει ὅμως τὴν ἀντικίνησιν τοῦ, διὰ νά μὴ καταστρέψῃ τὴν ὑπόκρισιν καί φανῇ ποῖος εἶναι τοιοῦτοτρόπως ὀφειλόμενος καί ὁ βασιλεὺς, ἐδάκρυεν μὲν κατὰ διάνοιαν, ²²³ Α δέν ἐφανερώνετο ὅμως δι' ὁμοῦ ἐκείνους, ποῦ ἦσαν παρόντες· δέν ἡμώρρεον ὅμως μετὰ ἑλλαν νά ἀπακρύψῃ τὴν συγκίνησιν τοῦ, ἀλλὰ, καί καμὲν νά τὸ θέλῃ, ἐφανερώνετο. Διότι, μετὰ τὴν ὀμίλειν ταύτην, δέν ἐκρεῖσθη νά εἴπῃ ἐκ δευτέρου κάτι, ἀλλὰ ἔνα μόνον εἶπε λόγον, ὁ ὁποῖος περισσώτερον ἀπὸ τὸ σῆμα τοῦ τὸν τοιάυτος. Ποῖος δέν εἶναι οὗτος; Καί τί θαυμαστὸν καί μεγάλο εἶναι, λέγει, ἐάν ἀφῇσῃμεν τὴν ἀρχὴν κατὰ ἐκείνους, καὶ μὴ ὀφείλῃ, οἱ ὁποῖοι ἀνθρώποι εἶναι, ἀνθρώποι δὲ καί ἡμῖς εἴμεθα, ἀπὸ ὁ τῆς ὀκνημένης Δεσπότης ἐπὶ τῆς γῆς ἐλθόν καί δι' ἡμῶν ὁδὸς γενόμενος, καί ἀπὸ τῶν εὐεργετηθέντων ἡμῶν αὐτοῦ στανρωθεῖς, ὑπὲρ ἐκείνων ποῦ τὸν ἐπαύρασαν ἡμετέρας τὸν Πατέρα λέγων· «Συγκλησθε τοὺς, διότι δέν γνωρίζουν τί κάνουν» (Λουκ. 23, 24)· B Τί τὸ θαυμαστὸν λοιπὸν εἶναι, ἂν τοὺς ὀφειλόμενους μας καί ἡμῖς συγκλησώμεθα; Καί εἰ ταῦτα τὰ λόγια δέν ἦσαν ὑποκριτικά, τὸ ἀνέδεικνεν μὲν καί εἴλα ὅσα κατὰ τὴν συνθήσαν, εἰτι δὲ ἐλγώτερον

ἀπ' αὐτὰ καὶ τοῦτα, τὸ ὁποῖον τώρα θὰ σὲς εἶπας ἐνῷ δηλαδὴ αὐτὸς σὺτος ὁ Ἱερεὺς ἐπεθύμει ἐκεῖ ἀπὸ κοινοῦ μετ' αὐτοῦ τὴν ἐορτὴν ταύτην νὰ ἐπιτελέσῃ, τὸν ἠγάπησας. παρὰ τὴν θέλησίν σου, νὰ βιασθῇ καὶ νὰ σπεύσῃ καὶ εἰς τοὺς πολῖτας νὰ ἐμφανισθῇ. Γνωρίζω, τοῦ λέγει, ὅτι τώρα οἱ φυκαὶ αὐτῶν εἶναι συγκλονισμένοι καὶ παλλὰ ὑπάρχουν τῆς συμφορᾶς αὐτῶν λείψαντα πῆγαινε, παρηγόρησον αὐτούς· ἀν ἴδωσι τὸν κυβερνήτην τῶν, οὔτε τὴν περασμένην τρικυμίαν θὰ ἐνθυμηθοῦν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐνθούσιον τὴν λυπηρὴν τελείως θὰ ἐξαλείψουν ἐκ τῆς διανοίας των. C Ἐπειδὴ δὲ ἐπέμεναν ὁ Ἱερεὺς παρακαλῶν τὸν υἱὸν νὰ στεῖλῃ τὸν ἰδικόν του, θέλων ὁ βασιλεὺς νὰ ἀποδείξῃ σαφῶς, ὅτι ἄλλην τὴν ἀρχὴν τελείως ἐξήλειψεν ἀπὸ τὴν διάνοιάν του, εὐχήθητε, εἶπε, ταῦτα τὰ ἐμπόδια νὰ φέγουν ἀπὸ τὸ μέσον, νὰ παύσουν οἱ πόλεμοι οὗτοι, καὶ ὁ ἴδιος ἐξάπαντος θὰ ἔλθῃ.

Τὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν ἐκείνην ἡμερῶτερον δύναται νὰ γίνῃ; Ἀς ἐντρέπονται λοιπὸν οἱ Ἔθνηκοί· μάλλον δὲ ὅς μὴ ἐντρέπονται, ἀλλὰ ὅς διδασκούνται, καὶ τὴν ἰδικὴν τους ἀφίσταντες πλάνην, ὅς προσέλθωσιν εἰς τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν δύναμιν, ἀφοῦ ἀπὸ τὸν βασιλεῖα, ἀπὸ τὸν Ἱερέα, μάθουν τὴν ἰδικὴν μας φιλοσοφίαν. Διότι δὲν ἠρκεῖται εἰς ταῦτα τότε ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ὅταν ἐκ τῆς πόλεως ἀνεχώρησεν ὁ Ἱερεὺς D καὶ τὴν θάλασσαν ἐπέρασε, ἔστειλε καὶ ἐκεῖ μερικοὺς ἀνθρώπους, θέλων νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ μύθῃ, ἀπὸ μεγάλο θέσιμα ἐνθουσιάζον, μήπως λόγῳ ἀργοπαρίας ἔξω τῆς πόλεως ἐορτάσῃ τὴν ἐορτὴν καὶ οὕτω συντελέσῃ ἡ πόλις νὰ αἰσθανθῇ ἡρίσκων ἡ δονήν. Ποῖος πατήρ πρὸς τοσόν πολὺ διὰ τοὺς ὑβριστάς του θὰ ἐφρόντιζε;

Ἀς εἶπω καὶ κάποιο ἄλλο τοῦ δικαίου ἐγκώμιον. Ἀφοῦ λοιπὸν κατάρθωσε ταῦτα, δὲν ὁλοκατέλειπε, ὅπως θὰ ἔκαρνε κάποιος ἄλλος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπεθύμει τὴν βόλαν, ὁ ἴδιος νὰ φέρῃ τὰ γρόμματα, τὰ ὅποια τὴν κατήφειαν ἐκείνην, ποὺ μᾶς κατεῖχε, θὰ ὑπεράκρυνεν, ἀλλ' ἐπειδὴ κάπως ὀργὴν ἐβόδιζε, κάποιον ἐξ ἐκείνων, ποὺ εἶναι εἰδικευμένοι εἰς τὸ νὰ ὀδηγοῦν τοὺς ἵππους, παρεκάλεσε νὰ προλάβῃ καὶ φέρῃ εἰς τὴν πόλιν τὰ εὐχάριστα νέα, ὥστε νὰ μὴ ἐπιταθῇ ἡ ἄθυρία, λόγῳ τῆς θραδύτητος τῆς ἐπανόδου του. Διότι, ἐκεῖνα, διὰ τὸ ὁποῖον αὐτὸς μόνον ἐφρόντιζε, ἦν ἥτο πῶς ὁ ἴδιος θὰ ἦτο κατὰ φέρων τὰ καλὰ ταῦτα καὶ ποτὶ εὐχάριστα νέα, ἢ ἀλλὰ πῶς ἡ πατρίς ἡμῶν θὰ ἀνέπνευε.

Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ὁποῖον τότε ἐκάματε στεφανώσαντες τὴν ἀγορὰν, καὶ λύχνους ἀνόψαντες καὶ κλάδους ἀπὸ τῶν ἐργαστηρίων πολλοὺς τοποθετήσαντες, καὶ ὡς πρὸ ὀλίγου ἡ πόλις νὰ ἐγεννήθη, ταπεινωτῶς πα-

νηγυρίσαντες, τοῦτο μὲ ἄλλον τρόπον, πάντοτε νὰ κάνετε, ὅχι μὲ δυνάμιν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀρετὴν στεφανώνοντες τὸν εαυτὸν μας, ὡς πῶς τὰ ἐκ τῶν ἔργων προερχόμενον ἀνάπτοντες εἰς τὴν ψυχὴν σας, εὐφροσύνην πνευματικὴν εὐφραίνόμενοι. 224 Α καὶ τὸν Θεὸν διαρκῶς ὑπὲρ τούτων ὄλων νὰ εὐχαριστοῦμεν ὡς μὴ παύομεν, ὅχι μόνον διότι ἐπαυσε τὸ κακὸ, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπέτρεπε νὰ γίνον. καὶ πολλὴν εἰς Αὐτὸν ὅς ἡμελοῦμεν χάριν, διότι καὶ διὰ τῶν δύο τούτων τὴν πόλιν ἡμῶν ἐσώταξε.

Ταῦτα δὲ ὅλα, κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον, ἀναγγελλετε εἰς τὰ παιδιὰ σας, καὶ τὰ παιδιὰ σας εἰς τὰ παιδιὰ των, καὶ ἐκείνα πάλιν εἰς γενεὰν ἄλλην (Ἰακὼβ 1, 8), ἵνα ὅλοι ὅσοι μετὰ τῆς συντελείας τοῦ κόσμου θὰ ζήσουν, μαθόντες τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, ἡ ὁποία εἰς τὴν πόλιν μας ἔχει γίνῃ, νὰ μιμηθῶσιν ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι τόσῃ ἀπληθύνοντες εὐνοίαν, νὰ θεωροῦμεν δὲ τὸν δεσπότην ἡμῶν, ὃ ὁποῖος τοιοῦτοιρά-παι· ἀνέγειρε τὴν καταπίπτουσαν πόλιν μας, ἀφελήσας δὲ καὶ τοὺς δι' ὅλων τῶν συμβάντων ταύτων, πρὸς τὴν εὐσεβείαν ἰσχυρῶς ἀσθούμενοι. Διότι ὅχι μόνον ἡμεῖς, ἐάν ταῦτα ἐνθυμησώμεθα διαρκῶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν τὰ μέγιστα ἡ ἱστορία τῶν εἰς ἡμᾶς συμβάντων θὰ δυνήθῃ νὰ ἀφελήσῃ. Ὅλα λοιπὸν ταῦτα συλλογιζόμενοι, ὅχι μόνον διὰ τὴν λύσιν τῶν δεινῶν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπετρέπη νὰ γίνον τὰ δεῖνα, ὅς εὐχαριστοῦμεν πάντοτε τὸν φιλόανθρωπον Θεόν, ἀφοῦ καὶ ὑμεῖς τὰς θείας Γραφὰς καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα μᾶς συνέβησαν, αὐτῇ τοῦτο ἀκριβῶς ἐμάθαμεν, ὅτι ὅλα πάντοτε πρὸς τὸ συμφέρον μας οἰκονομεῖ μὲ τὴν ἀρμύζουσαν εἰς Αὐτὸν φιλανθρωπίαν, C τῆς ὁποίας εἶθε ἡμεῖς διαρκῶς ὁλοκαυθένοντες καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν νὰ ἐπιτύχομεν, διὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἰς τὸν Ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.